

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2020 / 02 FİYATI: 9 TL

Atatürk ve Ekonomi

Yahya Aksoy'un
yazısı 30.
sayfada

Başkent Üniversitesi Ankara Hastaneleri' nin Yeni Tesisleri Hizmete Açıldı

Cihangir
Dumanlı:
**İzmir
İktisat
Kongresi**

Sh: 33

Cengiz Özakıncı:
**Çağlayan-
gil'in
Anılarında
Dersim
Rivayetleri**

Sh: 39

Kaya Boztepe:
**İleri
Görüşlü
Olmak**

Sh: 17

Tekin Özertem:
Pinokyo

Sh: 56

Necef Uğurlu:
**İnsan
Fırtınaları
Göç
Dalgaları**

Sh: 48

**Atatürk'ün Samsun'a Çıkışının
100. Yılına Armağan**

Cumhuriyetimizin 96. yıldönümünde
29 Ekim'den itibaren kitabevlerinde

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 1. Cadde No: 77, Bahçelievler, Ankara adresinde hazırlanmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sedem Demir,

Dr. Cihangir Dumanlı, Haluk Erdemol, Konur Ertop,

Gürbüz Evren, Metin Gören, Erhan Kanyılmaz, Nilay Karatosun,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan,

Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker, Melek Şirin Tolga,

Necfe Uğurlu, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız,

Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Resmi Efendi Sk. No: 46

Altunizade, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abonebd@gmail.com

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159
Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Basım Tarihi: 25 / 01 / 2020

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

3 İş Ehlini Hak Eder
Dr. Ufuk Akyol

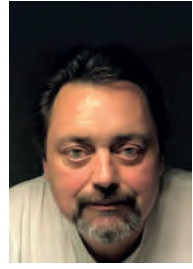
4 Başkent Üniversitesi Ankara Hastaneleri'nin Yeni Tesisleri Hizmete Açıldı

- 9 İstanbul Görüşme Talebinde
Bulunuyor** *Cengiz Önal*
- 16 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 17 İleri Görüşlü Olmak**
Kaya Boztepe
- 23 Atatürk ve Bir Cuma Hutbesi**
A. Erdem Akyüz
- 27 Mısır'dan Kurtuluş Savaşı'na
Yardımlar** *Zeki Sarıhan*
- 30 Atatürk ve Ekonomi**
Yahya Aksoy
- 33 İzmir İktisat Kongresi**
Dr. Cihangir Dumanlı
- 39 Dersim Rivayetleri**
Cengiz Özakıncı
- 46 Doktora Muhtaç Olmadan
Doktor Oldu** *Mete Akyol*
- 48 İnsan Fırtınaları Göç
Dalgaları** *Necef Uğurlu*
- 56 Pinokyo** *Dr. Tekin Özertem*
- 61 Ekonomistlerin Tolstoy'a
Neden İhtiyaçları Var?**
Demir Aytaç
- 67 Fransa, Kürtleri de
Kullanmak İstiyordu**
Gülbüz Evren

İÇİNDEKİLER

- 71 Metapsişik ve Parapsikolojik
Birtakım Olaylar** *Konur Ertop*
- 77 Alışveriş Yapmak Oy
Vermektir** *Barbaros Eneç*
- 81 Şemsi Belli** *Sabri Kemal*
- 85 Libya, Petrol ve Doğu
Akdeniz** *Necdet Pamir*
- 93 Gençlik Parkı** *Metin Gören*
- 97 Peynirin Kısa Tarihi**
Sabriye Aşır
- 100 Kapıdaki Değişim**
Ömer Dedeoğlu
- 106 Yaşamayı Düşlediğim
Mekânlar** *Mehmet Ünver*
- 112 Leonardo'nun Üzüm Bağı**
İzlen Şen Tokar
- 117 Ridaniye Savaşı**
Erhan Kanyılmaz
- 123 Gerçekten Yaşamak**
Berk Yüksel
- 124 Yıldız Kenter**
- 125 Çocuklarınızın Hedefleri
Var mı?** *Nilay Karatosun*
- 131 Alfred Adler** *Yaşar Öztürk*
- 136 Roma'da Öfkeli Kadınlar**
Haluk Erdemol
- 138 Doğru Kavramı**
Prof. Dr. Çağatay Üstün
- 142 Gönül Telimizi Titreten
Olaylar**
Prof. Dr. Emrullah Güney
- 147 Neler Olmuyor ki Dünyada**
Sezin San Sungunay
- 38 Gözün Sözü**
- 76 İlk Dersimiz Türkçe**
- 111 Bilginizi Denetleyin**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyüklüğü**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Bize Gönderilen Kitaplardan**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Metematik
Dr. Ufuk Akyol

İş Ehlini Hak Eder

Diyelim ki antika bir masanız var ve tamire gereksinim duyuyor. Kime tamir ettireceğinize nasıl karar verirsiniz? Ahşap bir masa sonuçta... Bir marangoz olabilir. Ancak masa değerli, iyi bir marangoz olmalı, eşe dosta sormak iyi bir fikir olabilir.

Sonuçta bir işi ehline vermemek, o işe zulümdür. Tüm iyi niyetine karşın alelade bir marangoz antika masanızı mahvedebilir. Hatırlayın İstanbul surlarının restorasyondan sonraki lego oyuncaklarına benzeyen halini. Örnekler çoğaltılabilir.

Bu durum her iş kolu için geçerlidir. İş ne olursa olsun, onu ehline yaptırın, işe zulmetmeyin.

Ne şirketler borç bataklıklarına gömüldü gitti ehil olmayan yöneticilerin elinde, ne eserler kötü şarkıcıların elinde parlamadan unutulup yok oldu, ne ülkeler beceriksiz siyasetçilerin yönetme heveslerine kurban oldu.

Sadece ehil olmayana işi vermemek değil, ehil olanı da bulup işi ona vermek gerek.

Binbir sebepten biriyle bir de “naehline” verirseniz o işi, bu kez ehline zulüm etmiş olursunuz.

Ne hüzdündür o ehil kişinin oturup seyretmesi “naehilin” icraatını.

ufukakyolbd@gmail.com

Başkent Üniversitesi Ankara Hastaneleri'nin Yeni Tesisleri Hizmete Açıldı

Başkent Üniversitesi Bahçelievler Sağlık Yerleşkesi'nde açılan Onkoloji Merkezi (H Blok) ve Poliklinikler Binası (E Blok).

Sağlık ve eğitim alanında ilklerin öncüsü Başkent Üniversitesi'nin Bahçelievler Sağlık Yerleşkesi'nde Onkoloji Merkezi ve Poliklinikler Binası olarak inşa edilen iki yeni blok düzenlenen törenle hizmete açıldı.

Daha fazla hastaya yüksek kalite standartlarında sağlık hizmeti vermeyi amaçlayan Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi bünyesinde, son teknoloji cihazla donatılan Onkoloji Merkezi ve Poliklinikler Binası blokları Prof. Dr. Mehmet Haberal ve konukların katılımıyla açıldı.

Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'nin hizmet ağı, yeni açılan Onkoloji Merkezi ve Poliklinikler Binası bloklarıyla genişledi. İki yıl önce temelleri atılan binalar tamamlandı ve son teknoloji cihazlarla donatılarak hasta ve hasta

yakınlarının hizmetine açıldı.

Türkiye'de ilk ve tek olan yeni teknoloji onkoloji cihazlarının yer aldığı ve muayene, teşhis ve tedaviyi tek çatı altında toplayan Onkoloji Merkezi ile Poliklinikler Binası'nın açılışı nedeniyle Başkent

Üniversitesi Ankara Hastanesi Prof. Dr. Hasan Telatar Konferans Salonu'nda bir program düzenlendi. Açılış programına, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanvekili Celal Adan, eski Meclis başkanları, eski bakanlar, milletvekilleri, yargı mensupları, büyükelçiler, belediye başkanları, akademisyen ve hekimler, Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın kızı Şermin Savaşçı ile çok sayıda yerli ve yabancı davetli katıldı.

Prof. Dr. Haberal:

“(…) Bu yapılanlar milletimizin eseridir. Yeterli mi? Asla değil. (...) Ülkemizi kuran Atatürk, silah arkadaşları ve aziz şehitlerimizi ne kadar rahmet ve şükranla ansak azdır. Artık bu ülke bilim ihraç ediyor.”

Prof. Dr. Haberal, yokluklardan gelen Türkiye'nin bugün bilim ihraç eden bir konuma ulaştığını dile getirdi.

Saygı duruşunda bulunulması ve İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başlayan açılış programında bir konuşma yapan Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, yokluklardan gelen Türkiye'nin bugün bilim ihraç eden bir konuma ulaştığını dile getirdi. Yapılanların milletin eseri olduğunu vurgulayan Prof. Dr. Haberal, *“Ben bu ülkenin bir vatandaşı olmaktan her zaman gurur duyarım ve sadece bir vatandaşlık görevini yapıyorum. Bu yapılanlar milletimizin eseridir. Yeterli mi? Asla değil. Daha çok şeyler yapmak*

◀ Başkent Üniversitesi'nin Onkoloji Merkezi'ndeki son teknoloji cihazlardan biri olan PET BT, kanser yaygınlığının belirlenmesi, tedavi planlanması ve tedavi başarısının izlenmesi alanlarında son derece gelişmiş bir görüntüleme imkânı sağlıyor.

Cerrahi onkoloji, radyasyon onkolojisi, tıbbi onkoloji ile nükleer tıp hizmetlerinin tek çatı altında toplandığı

Başkent Üniversitesi Onkoloji Merkezi'nde yer alan Elekta Unity MR-Linac cihazı ülkemizde ilk, dünyada ise sayılı merkezde bulunuyor.

durumundayız. Ülkemizi kuran Atatürk, silah arkadaşları ve aziz şehitlerimizi ne kadar rahmet ve şükranla ansak azdır. Artık bu ülke bilim ihraç ediyor.” dedi.

Daha sonra, son teknoloji ile donatılan onkoloji merkezi ve poliklinikler binasının resmi açılışı yapıldı. Prof. Dr. Mehmet Haberal açılış kurdelesini konuklarıyla birlikte kesti. On bin metrekarelik alanda inşa edilen Onkoloji Merkezi ve Poliklinikler Binası'nı açılış törenine katılan konuklara gezdiren Prof. Dr. Mehmet Haberal, ilk defa Başkent Üniversitesi Onkoloji Merkezi'nde uygulanacak yeni teknolojiler hakkında da bilgi verdi. •

Yanık Tedavi Merkezi yoğun bakımı

Yanık Tedavi Merkezi ameliyathanesi

Başkent Üniversitesi Yanık, Yangın ve Doğal Afetler Enstitüsü bünyesinde 15 yıldan bu yana hizmet veren Yanık Tedavi Merkezi de yeni yerinde hastalarını kabul edecek.

En doğru şekilde radyasyon uygulanmasını mümkün kılan ve böylece pek çok bölge tümörlerinde etkin tedavi sağlayan Linac (üstte) ve teşhis doğruluğunu artıran son teknoloji görüntüleme imkânı sunan SPECT-BT (solda) Onkoloji Merkezi'nde hastaların hizmetine sunuldu.

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- “Bütün ümidim gençliktedir. (1919)
- “Muhterem gençler, hayat mücadeleden ibarettir. Bundan dolayı hayatta yalnız iki şey vardır. Galip olmak, mağlûp olmak. Size Türk gençliğine terk ettiğimiz ve bıraktığımız vicdanî emanet, yalnız ve daima galip olmaktır ve eminim daima galip olacaksınız.” (18.03.1923, Tarsus’ da gençlere konuşma.)
- “Gençler! Cesaretimizi kuvvetlendiren ve devam ettiren sizsiniz. Siz almakta olduğunuz terbiye ve irfan ile, insanlık meziyetinin, vatan sevgisinin, fikir hürriyetinin en kıymetli örneği olacaksınız. Ey yükselen yeni nesil! Gelecek sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk; onu yükseltecek ve devam ettirecek sizsiniz.” (30.08.1924, Dumlupınar’ da konuşma.)
- “Gençliği yetiştiriniz. Onlara ilim ve irfanın müspet fikirlerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız.” (1927)
- “Gençliğin çalışkan, duyarlı ve milliyetçi yetişmesi esas dileklerimizdendir. Gençlik her türlü faaliyetlerinde Cumhuriyet kanunlarına ve Cumhuriyet kuvvetlerinin usûl ve kurallarına uymaya da dikkatli olmalıdır.” (1933)
- “Sizler, yani yeni Türkiye’ nin genç evlâtları, yorulsanız dahi beni takip edeceksiniz. Dinlenmemek üzere, yürümeye karar verenler asla ve asla yorulmazlar. Türk gençliği gayeye, bizim yükselme idealimize durmadan, yorulmadan yürüyecektir. Biz de bunu görmekle bahtiyar olacağız.” (26.03.1937, Ankara’ daki Bursalı gençlerin Uludağ Gecesi konuşması.)
- “Gençler! Benim gelecekteki emellerimi gerçekleştirmeyi üstlenen gençler! Bir gün memleketi sizin gibi beni anlamış bir gençliğe bırakacağımdan dolayı çok memnum ve mesudum.” (1937)

K Atatürk

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927) 18

İstanbul Görüşme Talebinde Bulunuyor

Efendiler!

25 Eylül 1919 günü akşamı, Ankara'da bulunan 20. Kolordu Komutan Vekili Mahmut Bey'den aldığım bir telgrafla şunlar bildiriliyordu:

"Bu gece İstanbul telgrafhanesinden Fuat Paşa'yı telgraf başına istediler. Dâhiliye Nazırlığı'nın il şifresiyle bir kapalı telgraf yazdırdılar.

Telgrafın özeti şöyledir:

Padişahın bildirisindeki bilgince yol göstermelere uymakla yurdu kurtarma işi başarılacaktır.

Milli Mücadele, uygarlık dünyasında iğrenç bir amaç gibi gösterildi. Hükümetle ulusun ayrılığı, yabancıların işe karışmasına yol açacaktır.

Konferans, hakkımızda karar verirken

bu anlaşmazlık, iyilik ve esenlik belirtisi olmayacaktır.

Sonuç olarak, eylemin yöneticileriyle görüşmek üzere, yüksek kişilerle ve bildirilecek bir yerde gerçekleştirilecek buluşma, bir oldu-bitti biçiminde istenmekte ve zamanın darlığında, hemen yanıt beklenilmektedir.

Görüşlere saygı gösterileceği, kişiliğe ve şerefe dokunulmayacağı da uzun ifadelerle belirtiliyor.

Telgrafi yazan bu kişi, kurmay tuğgenerallerden Abdülkerim Paşa'dır. Bu telgrafa Ticaret ve Ziraat Nazırı Hadi Paşa aracılığı ile ve gene bu şifre ile yanıt beklenmektedir.

Adı geçenin, böylesi bir yöntem ile görüşme isteğinin bizden geldiğini duyurup yaymak amacını güttüğü anlaşılıyor.

Telgraf başında beklemekte olduklarından, bir an önce talebin kabul edilip edilmeyeceği ile ne karşılık verileceğinin bildirilmesi saygı ile rica olunur. Ali Fuat Paşa Hazretlerine de yazılmıştır."

Mahmut Bey'e o gün makine başında verdiğim cevapta şunları bildirdim:

"Kerim ve Hadi Paşalar'a, Fuat Paşa'nın Ankara'da bulunmayıp, işi olduğunu ama görüşmek istiyorlarsa Sivas'ta bulunan Heyet-i Temsilîye

ile ve bu heyetin başkanı olan Mustafa Kemal Paşa ile makine başında diledikleri gibi görüşebileceklerini bildirirsiniz."

Mahmut Bey, Kerim Paşa'nın Ankara'ya çektiği telgrafi olduğu gibi bize de yazdı. İçindekiler, aşağı yukarı Mahmut Bey'in özetlediği şeylerdi.

Abdülkerim Paşa Aracı Yapılmaya çalışılıyor!

Efendiler!

İstanbul Hükümeti ile ilişkiyi kesişimizin on beşinci günündeyiz.

Milli Mücadele'ye karşı bir tavır ortaya koyan kimi yerler bile, ister-istemez bu ulusal harekete uymaya zorlandı.

İstanbul Hükümeti'ne hizmet eden kimi görevliler ya kaçtılar ya da boyun eğme durumuna getirildiler.

İstanbul'a, bütün yurttan, her gün hükümetin düşürülmesi

“İstanbul'a bütün yurttan, her gün hükümetin düşürülmesi isteğini bildiren binlerce telgraf yağdırılmaya başladı”

isteğini bildiren binlerce telgraf yağdırılmaya başlandı.

İtilâf Devletleri'nin Anadolu'da dolaşan subay ve sivil görevlileri, Milli Mücadele'ye karşı tarafsız olduklarını sıkça açıkladılar ve “**Ülkenin içişlerine karışmayız!**” sözünü de her yerde söylemeye başladılar.

Bu durum karşısında artık Pa-dışah'ın ve Sadrazam Damat Ferit

Paşa'nın, Milli Mücadele yöneticileriyle anlaşmaktan başka çıkar yollarının kalmadığı, ama her koşulda, yerlerinden ve makamlarından vazgeçemeksizin bu anlaşma yolunu bulabilecek araçları araştırmaya başladıkları kanısına varmak yanlış olmaz inancındayım.

Adı geçen, rahmetli Abdülkerim Paşa, Benim çok eski bir arkadaşım. Çok namuslu, ulusal onuru olan ve temiz yürekli bir yurtseverdi.

Selanik'te Ben kolağası, o binbaşı olarak bir odada çalışmış, yıllarca özel arkadaşlık etmiştik.

Rahmetlinin durumundan ve sözlerinden bir tarikattan olduğu anlaşılıyordu. Tekkelere devam ettiği de bilinmektedir.

Ama herhangi bir şeyhe mürit olduğunu bilen yoktu.

Çünkü kendisini, inançlarında din ve vicdan anlayışında, "Birinci Hazret, Büyük Hazret" sayardı ve kardeşlik çevresinde bulunanlara: -konuştuğu kimsede, kendisince gördüğü yeteneğe göre- "Hazret", "Kutup" ve daha başka makamlar verirdi. Bana da "Kutuplar Kutbu" derdi.

Şimdi açıklayacağım haberleşmemizde bu sözlere sıkça rastlayacağız.

Kerim Paşa'nın kendine özgü

bir konuşma ve yazma yöntemi vardı. Kerim Paşa, çok açık yürekle ve zamanında kendisine pek çok ün kazandıran yüksek bir dil uzmanlığı ile görüşür ve öyle yazardı.

Kendisinde inandırma niteliği ve gücü olduğu da sanılır ve varsayılırdı.

Bizim, Selanik'te bulunduğumuz sıralarda, orada ordu

komutanlığı ve ordu müfettişliği görevi ile bulunmuş olan Hadi Paşa, Kerim Paşa'yı, açıkladığım özelliği ile dostlar arasında sayılır ve sevilir biri olarak bellemişti.

İşte, Ferit Paşa'nın hükümetteki arkadaşı Hadi Paşa, sıkışmış olan Padişahın ve Ferit Paşa'nın, pek uygun bir yolla yardımına yetişmek istiyordu.

Kerim Paşa, Ali Fuat Paşa'yı da Selanik'ten tanıyordu.

Hükümet Yeni Bir Tezgâh Peşinde!

Efendiler!

27-28 Eylül 1919 gecesı, gece yarısına bir saat kala telgraf başında Kerim Paşa ile karşı karşıya geldik. İkimiz birbirimizi şu sözlerle tanıdık:

Sivas: Mustafa Kemal Paşa telgraf başındadır. "Kerim Paşa'ya söyleyiniz, buyursunlar" diyorlar.

İstanbul: "Siz, yüce kişileri

Abdülkerim Paşa

Mustafa Kemal Paşa Hazretleri misiniz, ruhum?”

Ben: “Evet, Sayın Kerim Paşa Hazretleri” dedikten sonra,

Kerim Paşa: “Sivas’ta Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine” adresini yazdırdı ve: “Paşaya söyleyiniz anlar; -Birinci Hazret karşınızdadır-” sözlerini, bir çeşit parola gibi ekledi.

Kerim Paşa: “Yüce esenliğiniz yerindedir inşallah kardeşim” diye başladı.

Kerim Paşa’nın, İstanbul Hükümeti’nce, temiz yürekli ve temiz ahlâklı olduğundan yararlanılarak, nasıl aldatıldığını anlamak için sözlerinin başlangıcını olduğu gibi, kendisine yeniden söyleyeceğim. Rahmetli Kerim Paşa şöyle devam etti:

“Yurdun iyiliği için, büyük yurtsever kardeşimle ve Sayın Heyet-i Temsiliye üyesi dostlarla görüşmek isterim. Sizlere ulaştırılmak üzere Ali Fuat Paşa aracılığı ile bir telgraf çekmişim. Elinize ulaşan işte o telgraftaki ilkelere göre, inşallah sevinirici bir çözüm yolu buluruz.

Ülkenin geçirmekte olduğu nazik, önemli ve güç dönemi Tanrı’nın yardımı ile kolaylıkla aşarız. Bunun için, Tanrı bağış ile nurdan yaratılmış, kurtarıcı dileklerimizizin gönül aydınlatıcısıyla bununla ilgili önemli şeyler konuşarak, yurt ülkesinde birleşelim, değil mi pek akıllı ve ön görüşlü kardeşim? Ne buyurursunuz, ruhum?”

Kötü niyetli alçakların, bu güzel ülkemiz üzerindeki iftiralarını ve a-

çıkça kötülük gütmelerini önleyelim ve onları umutlarının pusularında kötürüm ve cansız bırakalım ve yalnız hükümet ile ulusun, sadece yurt esenliği ile ilgili hizmetlerini ve işlerini uzlaştıralım ki ortak ve yüce ülkemiz aslında hep birdir.

Yurt kaygısı ile gösterilen bunca temiz duygulu gösterilerin, uygarlık dünyası karşısında kutsal topraklarımızın elde tutulması ve korunması ile ilgili en büyük yurtseverlik olduğunu bir kez daha belirtmek için bugünkü durumun güçlüklerini kaldırılmalı ve buna çare bulmak için de, bu sevgili kardeşinizle görüşmeye başlayalım.

Bekliyorum kardeşim. Bu girişimim üzerinde hükümetin, geniş ölçüde bir iyi niyet gösterdiğini sözlerime eklerim, ruhum!”

Kerim Paşa’ya Verdiğim Yanıtlar!

Efendiler!

Kerim Paşa ile 27-28 Eylül 1919, gece yarısından önce saat 23.00’te başlayan bu görüşmemiz, gece yarısından sonra saat yedi buçuğa dek, tam sekiz buçuk saat sürdü. Üç bölüme ayrılabilen bu görüşmemiz, “Esericedit” denilen büyük tabaka kâğıtlardan yirmi beş sayfa doldurdu.

Bunların hepsini burada okuyarak, dinlemeye katlanışınızı kötüye kullanmaktan korkarım.

Rahmetli Kerim Paşa’nın, köklü görüşlere ve -kendisinin anlayışına uymasa da- güçlü bir mantığa dayanmamakla birlikte tatlı

sözlerinin ve gösterişli cümlelerinin okunup işitilmesini sağlamak için, yayımlayacağım belgeler arasına, bu görüşmemizi de olduğu gibi kattaacağım.

Yalnız bu görüşmede iki tarafın, güttükleri amaç ve dayandığı temel noktalar üzerinde, özellikle sonuç üzerinde kısaca bir fikir verebilmek için izin verirseniz her aşamasından birer parçacık olsun söz edeceğim.

Kerim Paşa'nın, bilginize sunduğum ilk telgrafına yanıt verirken biraz da onun yöntemine, anlatım özelliğine uymuş olduğum görülmektedir.

Efendiler!

Verdiğim karşılıklıta ben de şöyle başladım:

Kerim Paşa Hazretleri'ne: "Kutuplar Kutbu, deyiniz, anlar" diye başladıktan sonra: "Şimdi yanıt veriyorum!" dedim.

Pek saygıdeğer ve temiz yürekli kardeşim Abdülkerim Paşa Hazretleri'ne:

Tanrı'ya şükürler olsun sağlığım yerindedir. Büyük ve soylu ulusumuzun yasal haklarını anlamış ve onu korumaya ve savunmaya bütün varlığı ile girişmiş olduğunu görmekle pek mutluyum. Görüşmek için gösterilen isteğe candan teşekkür ederiz. Fuat Paşa Hazretleri aracılığı ile çekilmiş olan telgrafın içindekileri öğrenmiş bulunuyoruz. Temel olarak alınan bildiri içindekilerinin Sadrazam Damat Ferit Paşa ve arkadaşlarına yönetilmiş bir haykırış ve çıkışma olduğunun, azıcık düşünme ve inceleme ile ortaya çıkacağı besbellidir.

Padişahın yüreğini derin üzüntülere uğratan davranışlar ve işler, ulusumuzca değil, ama Damat Ferit Paşa, Dâhiliye Nazırı Adil Bey, Harbiye Nazırı Süleyman Şefik Paşa ve bunların çalışma arkadaşları bulunan Harput (Elazığ) Valisi Ali Galip Bey, Ankara Valisi Muhittin Paşa, Trabzon Valisi Galip

Bey, Kastamonu Valisi Ali Rıza Bey, Konya Valisi Cemal Beyler tarafından yapılmıştır.

Malatya'daki alçakça girişim, Çorum'daki haince düzen, Konya'da yapılan çalgınca hareket, gerçek yönleri ve aşamalarıyla size bildirilmemişse; sizi de çözüme başlangıç olmak üzere düşündüğünüz noktadaki yanılmanızdan dolayı özürülü sayarız. Yabancıların

görüşlerinin bizden yana değişmesi gerçeğin kendisi ve de kanıtıdır. Ancak bu değişme, hiçbir zaman Ferit Paşa Hükümeti'nin güttüğü siyaset sonucu değildir. Bu sonuç, ulusumuzun varlığını gösterme ve kanıtlama yolunda kendisinin yaptığı azimli girişimlerin meyvesidir. İşte bu konuda, Padişahı aldatıyorlar!

Kurtuluş çaresi ve yaşama ilkesi ancak ve ancak Kuvay-ı Milliye'nin etken ve ulusal iradenin egemen olmasındadır. Bu sağlam ve yasal ilkedен en küçük ayrılış, Tanrı korusun, devlet, ulus ve yurdumuz için çok acı bir yıkım doğurur.

Temiz duygularla yapılan ulusal eylemimizi kötüye yormaktan ve böylece yaymaktan geri durmayan aşağılık kötü niyetlilerin çok olduğu kuşku götürmez.

Ama ne yazık ki, hep kötülük düşünen bu adamların başında, sonsuzluğa dek yaşayacak olan devletimizin Sadrazamı Damat Ferit Paşa ve nazırlık görevinde bulunan Adil Bey, Süleyman Şefik Paşa gibi devlet adamları var. Yurdumuza takım takım Bolşevikler girdiğini ve ulusal eylemin Bolşevik ayaklanması olduğunu resmi olarak duyuran ve yayan bu bedbaht kişilerdir.

Yüksek ve temiz duygularla yapılan Milli Mücadele'nin, İttihatçılar'ın son ölüm-kalım çabası olduğunu ve onların parasıyla yönetildiğini resmi olarak ve açıkça dünyaya, yabancı gazetecilere söyleyen bu aymazlardır. Anadolu'da karışıklık olduğunu ajanslarla resmi olarak duyuran ve -Ateşkes Anlaşmasının özel maddesine göre-sevgili yurdumuzun düşman eline geçmesine yol açmak isteyenler bu bilgisizler ve cehalet içinde olanlardır.

Malatya'daki Müslüman halkla Sivas'taki Müslüman halkı birbiriyle boğazlaşmaya sürüklemek isteyen bu zavallılardır. Ulusal eylemin önüne geçeceğim diye Sivas'ın ve ulusal duyarlılığın görüldüğü her yerde, yabancıların işgalini

isteyen bu hainlerdir. Bununla birlikte, Bizim kutsal amacımız, tam siz kardeşimin düşündükleri gibi, kötü niyetli kişilerin bu güzel yurt üzerindeki kara iftiralарını ve açıkça yaptıkları kötülükleri önlemek ve onları, umutlarının pususunda kötürüm ve cansız bırakmak ve devlet ile ulusun yürüttüğü işleri ancak yurdun esenliği ile ilgili noktada uzlaştırmaktır.

Tanrı'ya şükürler olsun, bu amacın gerçekleştirilmesinde artık ulusumuz her türlü kötü davranışları kırmış ve bütün yiğitliğiyle direnme

“Kurtuluş çaresi ve yaşama ilkesi ancak ve ancak Kuvay-ı Milliye'nin etken ve ulusal iradenin egemen olmasındadır”

azmini içeren adımını atmıştır.

Yabancılar bile, ulusun yaygın gücünü ve ulusal iradesini, İstanbul Hükümeti'nin ise, tersine, ne denli köksüz ve ulus ile ilgisi bulunmayan güçsüz bir heyet olduğunu çok iyi anlamıştır. Bunun üzerine, Merzifon'u boşalttılar. Samsun'u da boşaltmaya başladılar. İçişlerimize ve Milli Mücadelemiz'e karşı taraf-sız kalacaklarını söylüyorlar. İşte Milli Mücadelemiz'in, bağımsızlığı sağlama yolunda elde edebildiği ilk sonuç budur. Milli Mücadele'den, İstanbul'da Anayasa hükümlerine uyulmakla sonuç alınabilecektir. Şimdiki hükümetin, geniş ölçüde bir iyi niyet beslediği sanısının yerinde olmadığını bildirmeme izin vermenizi rica ederim. Ben, daha Erzurum'dan, Ferit Paşa'ya gerçek durumu açıklayarak, ulusun gücüne ve iradesine karşı çıkacak hiçbir kuvvet kalmadığını yazmışım ve kendisine, karşı gelme ve engelleme davranışını sürdürmemesi gerektiğini hatırlatmışım.

Bu aymaz ve zekâ yoksunu kişi, buna yanıt vermemekle birlikte, Milli Mücadele'nin birkaç kişinin kışkırtmasından doğduğunu ilân etti ve bir çıkar tutkusu ile bilgisizlik-ten ve aymazlıktan doğan körlükle iki yanı da kollayarak yerlerinde tutunabilecekleri yanlış kanısında bulunan birkaç valisinin aldatıcı raporlarını, benim temiz ve yurtse-

verce uyarmalarım üstün tuttu.

Bugün o, her türlü kötülük, ha-inlik, güçsüzlük ve uyuşukluk içine daldıktan ve ulus da bütün olup bi-tenlerin gerçek yüzünü tam açıklıkla öğrendikten sonra, bize düşen görev, pek çabuk davranarak ulusun istek-lerine uyacak yeni bir hükümetin iş başına gelmesini sağlamaktır. Eğer bugünkü hükümet üyelerinin kişisel durumları ve canları için herhangi bir kuşkuları varsa, bugün için böy-le şeylerle uğraşmak düşüklüğünde bulunulmayacağına, pek saygın olan ulusumuz adına kendilerine iste-dikleri sözü ve güvenceyi vermeyi de ulusumuz yararı için gerekli sayarız. Ama tuttukları yanlış yol-dan dönmeme ve dik başlılıkta direnirlerse; bundan doğacak sonuç-ların sorumluluğu kendilerine ait olacaktır.

İşte, yaptığımız iyi niyetli girişim dolayısıyla bir kez daha ve son olarak, sayın kişiliğiniz gibi yüreği gerçekten yurt ve ulus sevgisiyle ve Padişaha sevgi ve bağlılıkla dolu olan ve kardeşlik anılarını her zaman saygı ile taşıdığım kardeşim Abdül-kerim Paşa Hazretleri aracılığıyla da bildirmiş olmak, bizim için her türlü vicdan rahatlığının gerçekleşmesine yararmıştır. •

cenjizonalbd@gmail.com

*Gelecek Ay: **Abdülkerim Paşa Zorlanıyor!***

Memleket dayanışma isteyen bir birliğe muhtaçtır. Alelâde politikacılıkla milleti parçalamak, hıyanettir. (1925)

M. Kemal Atatürk

Hakimiyeti Milliye

Olur, olmaz!

Yolda, ara sıra, uzun zamandan beri göremediğiniz bir tanıdığa rastlarsınız. Hal hatır sorduktan sonra ne zaman geldiğini öğrenmek istersiniz. Aldığınız cevap, “Bu sabah... Akşama döneceğim...” şeklindedir.

Böylesine ve bir günlük Ankara ziyaretinin nedeni, hiç kuşkusuz, bir iş takibi konusudur ve bu ziyaretçi de küçük bir problemi çözmek için Ankara’ya gelmiştir ve akşama da döneceğine inanır...

Ertesi gün bu tanıdığa tekrar rastlarsınız. Söylediği akşam gidememiştir ama o konu o gün kesinlikle sonuçlandırılacak ve kendisi de o akşam mutlaka yola çıkacaktır. Bu nedenle size bir kez daha veda eder ve ayrılırsınız.

Fakat bir iki gün sonra aynı tanıdığı şehrin sokaklarında yine görürsünüz. O iyimserliğinden bir şey kaybetmemiş halde, daima ilk trenle döneceğinden emindir.

Böylesi kaç kişi vardır ki, bir-iki gün içinde dönmek düşüncesiyle Ankara’ya gelmiş, önce misafirhaneden otele geçmiş, daha sonra da otelden eve yerleşmiştir.

Bu yarım düzen iş adamlarını gördükçe inanın acımadan geçemiyoruz. Bunlardan öylelerini tanıyoruz ki, takip ettikleri işten

vazgeçerek, yeni bir arayışla Ankara’ya yerleşmiş, kalmışlardır. Böylesi yaşanan olayların başlıca nedenlerinin başında, bazı ikinci derece idare amirlerinin gereksiz ve alaturka nezaketidir. Olması mümkün olmayan bir işe, “olmayacak” dememek için yarın, öbür gün sözlerini öne sürmek, bunlar arasında bir gelenektir.

Sanki kişiyi kara bir habere yavaş yavaş alıştırmak daha başarılıymış gibi, bunlar, kendilerine başvuranların zamanından ve kazançlarından çaldıklarının farkında değiller. Bu insanlar, kaybedilen zamanın önemini henüz kavrayamamışlar.

Verilmiş bir karar ancak idam mahkûmlarından gizlenebilir. Sadece ölüm haberi bir sır olarak taşınır. Toplumun yapısı da bunu kaldırmaya uygundur...

Başka işlerde, zaten önceden verilmiş olan bir kararı, sadece kişiye doğrudan söylememek uğruna, günlerce ve hatta aylarca saklamak, çünkü memur zihniyetinden başka bir husus değildir.

Olur, Olmaz!

Herhangi bir konuda bir makama başvuruda bulunan kişilerin alışmaya zorunlu oldukları ve duymak istedikleri bu iki kelimedir. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
26 Ekim 1929

İleri Görüşlü Olmak

Cumhuriyetin ilk yıllarıdır... Burslu olarak bizzat Atatürk tarafından yurt dışına gönderilmiş gençlerin bir kısmı mezun olmuş ve yurda dönmüşlerdir. Köşk'e ziyarete gelmiş gençler utangaç konuşmaya çekinir bur durumda beklemekte-dirler. Saygıdan ve minnetten Atatürk'ün yüzüne bile bakmaya çekinirler. İşte tam o sırada Çakmak gözlü, Nuri Conker'e seslenir... »

“Conker, ben küçükken ne iş yapardım?”

Nuri Conker oturduğu yerden hiç istifini bozmadan, kafasını bile kaldırmadan o Rumeli aksanlı davu-
di sesiyle ortalığı yankılatır.

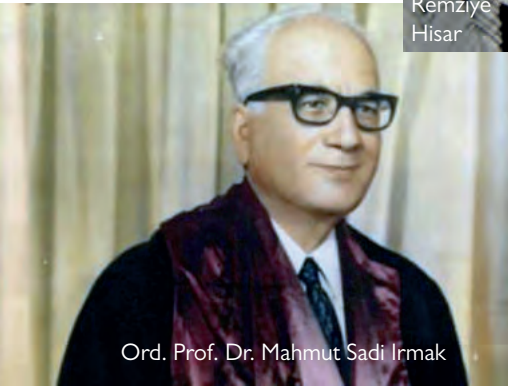
“Kargaları kovardın bea!”

Önce bir şaşkınlık sonra hafif gülüşmeler olur.

Çünkü bilir o çocukların nasıl çekindiklerini. Orta-
mı yumuşatmak ister. Öylesine ileri görüşlü planlıdır ki, o çocuklar Avrupa’ya gitmek için Sirkeci’de vagona oturdukları koltukta dizleri tir tir titirken son anda, son dakikada hepsine bir telgraf göndermiştir.

Remziye Hisar

Ord. Prof. Dr. Mahmut Sadi Irmak

“Sizleri bir kıvılcım olarak gönderiyorum, alevler olarak geri dönmelisiniz!”

İlk defa yurt dışına çıkacak bu çocukların nerede ne düşünüp nasıl korkacaklarını hesaplayan bir lider dünya lideri olmaz da ne olur? Gel de gitme, git de orada çalışma, dön

de bu ülke için canını verme! İşte böyle diyordu o telgrafi alan genç Mahmut Sadi.

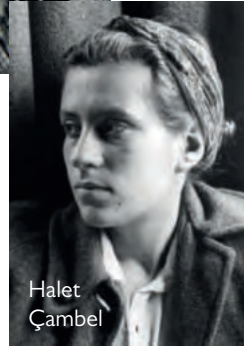
Kim bu Mahmut Sadi dersenz genç bir Tıp Fakültesi öğrencisi. Ordinayrus Profesör Dr. Mahmut Sadi Irmak. Daha sonra da Başbakan!

İşte aynı buna benzer bir ortamda gençleri rahatlatır Atatürk. Ruhu gençtir, halktır, halk adamıdır çünkü.

Bu arada bilmeyenler için, ilkokul kitaplarında okutulan Atatürk dayısının çiftliğinde kargaları kovalardı hikayesinin aslını da öğrenmiş oldunuz. Çan-

kaya’da devamlı tekrar edilen, ortamın yumuşamasına sebep olan bir oyundur bu.

Dünyanın her yerinde

Halet Çambel

kadınlar ayrımcılığa uğrarken genç Cumhuriyet yurt dışına erkeklerle beraber kadınları da gönderiyordu. Türkiye’nin ilk kimyageri ve Marie Curie’nin öğrencisi Remziye Hisar’dan, Hitit Kalesini ortaya çıkaran Halet Çambel’e, isimlerini saymakla bitiremeyeceğim, ilk dekan, ilk yargıç, ilk pilot kadınlarımız Cumhuriyet’in göz kamaştırın

idealist öğretmenleriydi. Unutmayalım ki henüz Fransa, Almanya, İtalya, İsviçre’de bile kadının seçme ve seçilme hakkı yokken Türkiye bu hakkını gururla kullanıyordu.

Çok kısa bir zamanda ülkenin muhteşem bir çıkışa geçmesinin ardındaki sır Atatürk’ün ileri görüşlülüğü ve adama göre iş değil, işe göre adam seçmesiydi.

Gençliği de böyleydi.

Parasını son kuruşuna kadar kitaplara yatırıp geceleri battaniyesinin altından gizli gizli Namık Kemal okuyan, tarih, edebiyat, felsefe, ilim, yabancı gazete haber ve makaleleri takip

eden Mustafa Kemal mezun olmuş, göreve başlamış ancak fikirleri ve duruşu yüzünden sürgün edilmiştir. Annesinden, ailesinden arkadaşlarından uzak yokluk içinde vatan için çarpışmış ve yolu tekrar o çok özlediği Selanik’e döşmüştür. Annesi “Mustafa’m” diye sarılır gözü yaşlı. O da anasının ellerinden öper. Hemen kendini dışarı atar, sahile iner.

Atatürk İzmir’i neden çok sever bilir misiniz?

Doya doya ciğerlerinin en ücra köşesine kadar koklayarak çektiği

Ege rüzgârında Selanik’tir onun kokladığı. Gayri müslimleri, göçmenleri, vapurlar, tekneler, liman, lokantalar, kafeler, meyhaneler, şehrin yapısı, entellektüel toplum ona Selanik’i hatırlatır. Keyifli keyifli gezer, limana doğru yürür.

Arkadaşlarıyla buluşur.

Eski İzmir (Konak meydanı)

Akşam ne yapalım, oraya mı gidelim, buraya mı gidelim derken devamlı gittikleri yerlerden biri olan Olimpos Gazinosuna gitmeye karar verilir.

Hoşça geçen zaman, kâh gülüp kâh efkârlandıkları masada Atatürk ileride neler olabileceğini, bolşevik fikirlerin yayılmasından Kuzey Afrika ve Arabistan yarım adasında olacaklara, İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya ile ilgili konulara da değindikten sonra yarı şaka nasıl iktidara geleceğini anlatır. İktidara geldikten sonra da o masada oturan-

lara ne görevler vereceğini söyler. Masadakiler; Fuat Bulca, Nuri Conker, Fethi Okyar ve Salih Bozok hayretle izler onu. Herkese görev bölümü yapıldıktan sonra, sıra Bozok'a gelince, Salih der seninle hiç ayrılmayacağız. "Seni kendime yâ-ver yapacağım." Masadakiler sorar: "Peki sen ne olacaksın?"

Yanıt kısadır:

"Ben, size bu görevleri verecek adam olacağım."

İleri görüş mü dediniz?

Eski Selanik

Fuat Bulca. Fikriye'nin dayısının oğludur. Bağımsızlık fikirlerini hiç sakınmadan söyleyebilen, sarayı açıktan eleştirebilen, Atatürk'ün en büyük destekçilerindendir.

Fethi Okyar, yumuşak huylu, görgülü, bilgili, eğitilmiş, Atatürk'ün her zaman yanında olmuş, Malta'ya sürüldükten sonra yine Atatürk'ün çabalarıyla serbest kalarak Kurtuluş savaşına katılmak için soluğu Ankara'da almış, onun en yakın dostlarından biridir. Masada otu-

ran diğer iki kişi Nuri ve Salih ise Atatürk'ün hayat boyu hiç ayrılmayacağı en yakın iki dostudur.

Her üçü de Selanik'li olan bu kardeşten yakın dostlar ömürlerinin sonuna kadar hiç ayrılmayacaklardır. Çanakkale'de ve özellikle de Conk Bayırı'nda yaralanıp ölümden dönen ancak büyük kahramanlıklar gösteren Nuri'ye Conker soyadını bizzat Atatürk vermiştir. Atatürk'e Kemal diye hitap edebilen tek kişidir. Atatürk onun biraz patavatsız,

minnetsiz ve dobra halini çok sever. Sofrada o yoksa mutlaka çağılır. Bu görev genelde Kılıç Ali'nindir. Atatürk keyiflenir ve seslenir. "Çocuk bulun şunu ne yapar bea"?

Soyadını

yine Atatürk'ten, hikayesini ise Rumeliye yerleştirilen ilk evlad'ı Fatihan Türk boylarından olan Bozok'lardan alan Salih ise ömrünün sonuna kadar hiç bir makam, mevki beklemeden Atatürk'ün yaverliğini yapmış, bir an bile yanından ayrılmamış, Atatürk'ün gözlerini hayata yumduğu gün, "yaverin olmadan nereye gidiyorsun" diyerek silahını ateşlemiş, intihara teşebbüs etmiştir.

Biz yine 1907'ye dönelim.

1907 yılında genç bir Kolağası (Kı-

demli Yüzbaşı) olan Mustafa Kemal bu arkadaşlarına bir harita çizer. Arkadaşları bakar ancak bir anlam veremezler. Nedir bu diye sorarlar. O da çizip gösterdiği haritayı işaret ederek Misaki Milli sınırlarımız der. Haritanın o zamanki Osmanlı sınırlarıyla yakından uzaktan bir ilgisi yoktur. O zaman için arkadaşlarının anlam veremediği bu harita, gelecekteki Türkiye haritasıdır.

Düşünün lütfen, henüz Osmanlı İmparatorluğu hala ayakta 1. Dünya Savaşı bile daha başlamamış. Aradan 7 yıl geçtikten sonra savaş başlayacak, onun üzerinden de 4 yıl geçtikten sonra 1918'de Mondros imzalanacak, iki sene sonra barış anlaşması diye sadece Padişah ve Sarayını koruyup tüm ülkeyi paylaştıran, dağıtan Sevri dayatması olacak, Milli Mücadele'den başlayıp Lozan ve Montrö ile sonuçlanan bir mucizeye imza atılarak bu harita yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin haritası olacak. Haritada yer alıp da sınırlarımıza katılamayan sadece Hatay, Musul, Kerkük ve Trakya'da küçük bir bölge olacak. Kaldı ki Atatürk'ün ömrü yetseydi Hatay gibi diğer bölgelerde sınırlarımıza dahil olacaktı.

İleri görüşlü olmak böyle bir şey! Atatürk kendisi ileri görüşlü ol-

duğu kadar yine lafını sakınmayan, eleştirisini yapabilen, inandıklarını ifade eden kimseleri sever. Yalaka-lıktan, kendisinin övülmesinden hiç hoşlanmaz.

Aynı Mahmut Esat Bozkurt gibi. Kimdir Mahmut Esat Bozkurt? Atatürk'ün yakın çalışma arkadaşlarından ve Türkiye'de hukuki temellerinin atılmasında büyük katkılarda bulunmuş bir devlet adamı olan Mahmut Esat Bozkurt hakkında bir çok şikayet gelmektedir Atatürk'ün kulağına.

Mahmut Esat Bozkurt Ege çocuğudur. Önce İstanbul Hukuk daha

sonra İsviçre'de Lozan ve Freiburg üniversitelerinde öğrenim görmüştür. Doktorasını kapitülasyonlar konusunda tamamlamış, İzmir'in Yunanlar tarafından işgalinden sonra herşeyi bırakarak memleketine koşmuş, Kuva-yi Milliye ve Kurtuluş Savaşı'na katılmıştır. Cumhuriyet'in

Mahmut
Esat Bozkurt

ilanından sonra Mustafa Kemal'in emriyle hukuk reformunun temelini atan Profesör Mahmut Esat Bozkurt, "Cumhuriyet Savcısı" kavramının yaratıcısıdır. Bu konu o kadar çok ses getirmiştir ki, eninde sonunda şikayet olarak Atatürk'ün kulağına kadar gitmiştir.

Cumhuriyet Valisi diye bir kavram yoktur. Ya da Cumhuriyet

Büyükelçisi. Cumhuriyet vekili, hükümeti, yargıcı, emniyet müdürü veya içinde “Cumhuriyet” geçen hiç bir makam yokken “Cumhuriyet Savcısı” kavramı da nereden çıkmıştır?

Atatürk izahat ister. Neden “Cumhuriyet Savcısı” Bozkurt?

“Cumhuriyet’i korumak için, gerekirse herkesden, her makamdaki hesap sormak için” der. “Devletin her kademesinde olanlar yanlış yapabilirler. Hukuk dışına çıkabilirler. Onlara millet, devlet ve ikisini de

kucaklayan cumhuriyet adına hesap soracak olan savcılardır. Onun içindir ki sadece savcılar için -cumhuriyet savcısı- denilmelidir.”

Atatürk gülümser ve “Devam et Bozkurt” der.

Savcılara “cumhuriyet savcısı” unvanının verilmesi ve bu unvanın içinin de “yetkiyle” doldurulması işte böyle başlamış, Cumhuriyet’in temelleri böyle atılmıştır.

Nasıl? Aynı günümüz gibi değil mi? •

kayaboztepebd@gmail.com

Adalet, Hukuk ve Mahkemelerin Bağımsızlığı

Atatürk’ün adalet hakkındaki sözleri insanın eşitliğini, saygınlığını ve gelişmesini esas alan bir adalet sisteminin temellerini atmıştır. O, herkesin hukuka saygı göstermesi gerektiğini, kendisi dahil hiç kimsenin yasaların üzerinde işlem görme ayrıcalığına sahip olmadığını defalarca dile getirmiş ve yaşamı boyunca bu konunun takipçisi olmuştur. Bu nedenle Mustafa Kemal Atatürk’ün adaletle ilgili özlü sözleri sayfamızda derledik.

• *Her şey kanun yapmaktan ibaret değildir. Aksine herşey o kanunları uygulamak ve uygulatırmaktan ibarettir. Uygulayan, yerine getiren, daima karar verenden daha kuvvetlidir. Bir hükümet, ancak adalete dayanabilir. Bağımsızlık, gelecek, özgürlük; her şey adaletle vardır.*

• *En yeni yasalarla donanmış olan adliyemizin doğru görüşü ve adaleti uygulamak için gösterdiği dikkat, milletin huzur ve düzenini korumaya yeterli ve güçlüdür.*

• *Özgürlüğün de eşitliğin de adaletin de kaynağı ulusal egemenliktir.*

• *Her halde dünyada bir hak vardır. Ve hak kuvvetin üstündedir.*

• *Adalet gücü bağımsız olmayan bir milletin, devlet halinde varlığı kabul olunmaz.*

• *Her fert istediğini düşünmek, istediğine inanmak, kendine mahsus siyasi bir fikre sahip olmak, seçtiği bir dinin icaplarını yapmak veya yapmamak hak ve hürriyetine sahiptir. Kimsenin fikrine ve vicdanına hakim olunamaz. “Zamanın değişmesiyle hükümlerin değişmesi inkâr olunamaz kuralı” adlı politikamızın temelidir.*

Atatürk ve Bir Cuma Hutbesi

Bir kısım kaynaklara göre Kur'anı Kerim Türkçe'ye ilk kez 1338 yılında Çağatay lehçesiyle çevrilmiştir. İlk Türkçe Hutbe'nin ise 1905 yılında Rusya'nın Orenburg şehrinde okunduğu söylenir.

Türkiye'de ilk Türkçe hutbe 1911 yılında Bursa'da Hüdavendigâr Camisinde okunmuştur. Daha sonra, Türkçe hutbe konusu 25 Şubat 1925 tarihinde TBMM'de bir grup milletvekili tarafından gündeme getirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde Kur'an'ın ilk kez Türkçe okunması 22 Ocak 1932 tarihinde İstanbul Yerebatan Camisi'nde gerçekleştirilmiştir. »

Bunun ardından Hafız Burhan, Hafız Kemal ve Hafız Rifat gibi devrin ünlü hafızları çeşitli camilerde Türkçe mukabele okumaya başlamışlardır. Aynı yıl 3 Şubat'a rastlayan Kadir Gecesi'nde Ayasofya'da otuz hafızın Mevlüt ve Türkçe Kuran okuması büyük bir heyecan yaratmış, elli bini aşkın insan Ayasofya ve çevresini doldurmuş, radyodan naklen yayınlanan program ise bütün yurttaki büyük bir coşku ile izlenmiştir. Günlük gazeteler *"Türkçe Kuran okunan camiler dolup taşıyor. Dün de bir çok camilerde güzel sesli hafızlar Türkçe Kuran okudular."* manşetleri ile çıkmıştır.

Atatürk ve
Salih Bozok

İlk Türkçe ezan ise 30 Ocak tarihinde Hafız Rifat tarafından, İstanbul Fatih Camisi'nde okunmuştur ancak Türkçe ezan konusu Türkiye'nin gündemine ilk kez Atatürk zamanında girmemiştir. Osmanlı'da da 1880 yıllarında bazı

camilerde Türkçe ezan okunmuştur. Macar gezgini İgnaz Kunoş'un anılarında, 1885 yılında İstanbul'u ziyaretinde bazı camilerde Türkçe ezan okunduğu bilgileri yer almaktadır.

Bir çok ve değişik kaynaklarda geçen, aşağıda nakledeceğimize; Atatürk'ün Cuma hutbesi ile ilgili görüş ve çalışmaları ise ibretle okunacak, ders ve örnek alınacak niteliktedir:

"1932 yılı Aralık ayında bir gün, Gazi'nin sofrasında değişik meslek guruplarından bir çok konuk vardır. Gazi yanında oturan Salih (Bozok) Bey'e dönerek sorar,

"Çocuk, yarın günlerden ne?"

"Cuma, Paşa Hazretleri!"

"Yarın Hacı-bayram Camisi'nde Cuma hutbesini kim okuyacak?"

Salih (Bozok) Bey şaşkınlığını saklamaya çalışarak cevap verir,

"Bilemiyorum Paşa Hazretleri."

"Peki. Şimdi birini gönder caminin

hocasını buraya davet edelim, misafirimiz olsun."

Gecenin oldukça geç bir saatinde ve soğuk havada, bir araba temin edilir. Hoca köşke getirilir. Mustafa Kemal, Hoca Efendi'yi güler yüzle karşılar, masasına buyur eder,

karşısına oturur. Hoca'ya yakınlık gösterir, portakal suyu ikram eder, halini, hatırını sorar.

Nihayet sıra Gazi'nin, Hoca'ya sormak istediği esas soruya gelir.

“Hoca Efendi, yarın günlerden Cuma. Cuma hutbesinde vatandaşlarımızı neler anlatacaksınız?”

Hoca hiç beklemediği bu soru karşısında biraz şaşırır, ama belli etmemeye çalışır. Şaşırın sadece Hoca değildir. Sofranın konukları da aynı durumdadır. Hoca kendini toparlar ve cevap verir.

“Cennetten ve cehennemden bahsedeceğim.”

“Güzel... Başka neler anlatacaksınız?”

“Günahtan, sevaptan bahsedeceğim.”

Hoca Efendi zekidir, ama Gazi de ısrarlıdır.

“Başka, başka neler anlatacaksınız Hoca Efendi?”

“Haramdan, helâlden bahsedeceğim.”

Gazi, Hoca Efendi'den beklediği ve istediği cevabı alamamıştır. Sofradakiler de Gazi'nin ısrarını anlamamışlardır. Salon bir sessizliğe bürünür.

Gazi sessizliği bozar.

“Hoca Efendi, elbette bunları anlatacaksınız. Halkı hurafe ve saf-sataya karşı uyarcaksınız. Bu sizin asli göreviniz. Ama bir başka göreviniz daha var ki, bu sizin ve sizin gibilerin esas görevidir. Savaşın

çıkması olan bu millete anlatacağınız başka şeyler de var. Asırlardan beri, kara cehalet içinde bırakılan bu asil halka, gerçekleri ve doğruları anlatmak sizin esas göreviniz olmalıdır. Camiler yalnız dinin değil, siz aydın hocalar sayesinde, doğruların, gerçeklerin, güzelliklerin konuşulup, tartışılıp öğrenildiği ilim ve irfan ocakları olmalıdır. Böyle olmasını da sizler sağlayacaksınız. Binlerce şehidimizin canları pahasına elde ettiğimiz hürriyet ve bağımsızlığımızın, cumhuriyetimizin, el birliği ile elde ettiğimiz devrimlerimizin

“Hoca Efendi, camiler yalnız dinin değil, siz aydın hocalar sayesinde,

doğruların, gerçeklerin, güzelliklerin konuşulup tartışıldığı öğrenildiği ilim ve irfan ocakları olmalıdır.”

nimetlerini halkımıza sizler anlatmayacaksınız da kimler anlatacak?

Eski harflerin gidip yeni harflerinin geldiğini, okkanın gidip, kilonun geldiğini, arşının gidip metrenin geldiğini, takkenin, cübbenin gidip medeni kıyafetin geldiğini, mecellenin gidip Medeni Kanun'un geldiğini halka sizler anlatmayacak-

sınız da kimler anlatacak?

Hoca dahil herkes, başı önünde düşünceye dalmıştır. Hoca Efendi yarın üzgün, yarın mahcup hafifçe başını kaldırır:

“Haklısınız Paşa Hazretleri!”

Mustafa Kemal’in yüzü tekrar güler.

“Hadi Hoca Efendi, göreyim seni. Cumhuriyetimizin geleceği, devrimlerimizin korunması açısından sizlere büyük görevler düşüyor.

Başta Hoca Efendi olmak üzere, Salih ve Ruşen beyler salondan çıkarken, Gazi, Salih Beye dönerek bir başka isteğini iletir.

“Salih Bey, hemen şimdi benim terzime haber verin, acele gelsin. Hoca Efendi’ye güzel bir elbise diksin. Cuma Hutbesi’ne yetiştirsin. Hoca Efendi için bir çift siyah iskarpin ve siyah bir pardösüyü de temin etmeyi unutmayın.”

Ertesi gün Cuma günü öğle hutbesinde, bir önceki akşam Çankaya Köşkü’nde bulunan bütün misafirler tam kadro bir halinde camiye Hoca Efendi’yi dinlemeye gelmişlerdir.

Hoca; yeni, şık ve modern giysisi ile minbere çıkar, Çok güzel bir vaaz verir. Kurtuluş Savaşı’ndan, yapılan devrimlerden ve onların ni-

metlerinden tek tek bahseder.

Anlattıkça coşar, coştukça anlatır. Dinleyiciler öylesine etkilenirler ki, gözyaşları alkışlara karışır. Hocayı herkes içtenlikle kutlar.

Bu hoca Sürmeneli Osman Hoca’dır. Atatürk ve devrimlerinin bir numaralı savunucusu olarak ömrünün sonuna kadar görevini yapmıştır.”

İçinde bulunduğumuz 2020 yılında, 1932 yılından alacağımız çok ders ve örnekler vardır. •

erdemakyuzbd@gmail.com

Bizim dinimiz en mâkul ve en tabîî bir dindir. Ve ancak bundan dolayıdır ki son din olmuştur. Bir dinin tabîî olması için akla, fenne, ilme ve mantığa uyması lâzımdır. Bizim dinimiz bunlara tamamen uygundur. (1923)

M. Kemal Atatürk

Kurtuluş Savaşından

Zeki Sarıhan

Mısır'dan Kurtuluş Savaşı'na Yardımlar

“Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı yıllarında bütün sömürgeler gibi Mısır da kaynıyordu. Mısırlıların büyük mücadeleleri sonunda İngilizler, 28 Şubat 1922'de Mısır'ın bağımsızlığını tanımak zorunda kaldılar.”

Bağımsızlık savaşı veren milletler, kulaklarını birbirlerine dikmişlerdi ve bir ülkedeki mücadele diğer sömürge halklarına da cesaret veriyordu. Bu ülkelerden biri de Mısır'dı.

Kurtuluş Savaşı basınında Mısır'la ilgili haberler hiç eksik olmamıştır. O yıllarda Türklerle Mısırlıların dayanışmasını ele alan bir kitap var mıdır? Yoksa bu bir eksikliktir.

Bu yazıda yalnızca Kurtuluş Savaşı yıllarında Mısır'dan Türkiye'ye gönderilen para yardımlarıyla ilgili birkaç gazete haberini aktarmakla yetineceğim.

Bunlardan altısı 1921, altısı ise 1922 yılına aittir.

12 Kasım 1921 tarihli Tevhidiefkâr gazetesi, "âlemi İslam'ın Anadolu Gazilerine Yardımı" başlığı altında verdiği haberde, "Hintli, Mısırlı dindaşlarımız Anadolu yaralı, muhtaç ve savaşçılarına her türlü bağışta bulunuyor." demektedir.

32 bin İngiliz Lirası

Aynı gazete, 21 Kasım 1921 tarihli sayısında Mısır'da Anadolu için 32.000 İngiliz Lirası toplandığını haber vermektedir. Bu tarih, Sakarya Savaşı'nı izleyen günlere aittir. 1 Nisan 1921'de kazanılan İkinci İnönü Savaşı'ndan sonra Anadolu Gazilerine Yardım kampanyası başta İstanbul

olmak üzere Müslüman ülkelerde de yankı bulmaya başlamıştı. Müslüman ve ezilen dünyanın gözündeki Türkiye Kurtuluş Savaşı bir proje ve niyet olmaktan çıkmış, ciddi bir olgu haline gelmişti.

Gene Tevhidiefkâr'ın 10 Aralık 1921 tarihli sayısında Mısır'ın her tarafında yardım toplandığı belirtilmektedir.

Bileziklerine kadar...

5 gün sonraki sayısı olan 15 Aralık 1921 tarihli sayısında aynı gazete, "Mısırlı kardeşlerimizin Anadolu'ya yardımları: Mısırlı dindaşlarımızın

Tevhidiefkâr Gazetesi:
"Mısırlı dindaşlarımızın kadınları ve çocukları bile Anadolu için bileziklerini verecek kadar yüce bir şefkat ve dayanışma hissi gösteriyorlar."

kadınları ve çocukları bile Anadolu için bileziklerini verecek kadar yüce bir şefkat ve dayanışma hissi gösteriyorlar." diye yazmıştır.

Vakit gazetesi 16 Aralık 1921 tarihli sayısında "Mısırlı din kardeşlerimizin gazilerimize yardımcı: 32 sandık eşya" diye yazmıştır.

Ankara'da çıkan Anadolu'da Yeniğün gazetesi de 28 Aralık 1921 tarihli sayısında Mısır Hilali Ahmerinin Anadolu'ya 37.250 lira gönderdiğini yazmıştır.

Mustafa Kemal Paşa'nın Teşekkürü

Mustafa Kemal Paşa'nın Mısır Hilali Ahmerine teşekkür yazısı İktidam, Peyamı Sabah ve Tevhidiefkâr gazetelerinin 8 Ocak 1922 tarihli

sayılarında aynı gün yer almıştır. Mustafa Kemal Paşa, 5.200 İngiliz Lirası karşılığı 37.250 Osmanlı lirasının geldiğini bildirenerek bunu ve devam edecek yardımları derhal yerine göndereceklerini yazmıştır.

10 Şubat 1922 tarihli İkdam gazetesi, Mısır Hilali Ahmeri'nin Türkiye'deki savaşçılara ulaştırılması için İstanbul Hilali Ahmeri'ne üç defa para yardımı gönderdiğini. 5.140 İngiliz Lirası olan bu paranın piyasa değerinin 35.000 lira olduğunu yazmıştır.

Ankara Hükümeti'nin yayımladığı Matbuatı Ecnebiye Hulasaları'nın 10 Şubat 1922 tarihli Azadii Şark gazetesinden aktardığına göre, İngiliz Hükümetinin Mısır Millî Partisi üyesi Ali Fehmi Kemal'i sürmesi üzerine İngiltere'nin Mısır politikasını anlatan bir yazı yayımlamıştır. Yazıda "İngilizler, 15 milyon Mısırlının kalbine nüfuz etmiş hürriyet sedasını söküp atamaz" denildikten sonra İngilizlerin Mısır halkının Anadolu'lu kardeşlerine yardımını, Halifelik makamına bağlılıklarını görüp buna kızdıkları yazılmıştır.

Bu kez de 20.760 Mısır Lirası

Adana'da yayın yapan Yeni Adana'nın 21 Mayıs 1922 tarihli sayısında yer alan haber, İngilizlerin

20 Aralık 1921 tarihli Tevhidiefkâr gazetesinden

baskılarına rağmen Mısırlıların Anadolu'ya maddi yardımlarının sürdürdüğünü gösteriyor. "Kardeş Yardımları" başlıklı haberde Mısırlıların Anadolu'ya 20.760 Mısır Lirası gönderdiği yazılmıştır.

25 Haziran 1922 tarihli İkdam gazetesi, muhtemelen aynı haberi, Mısır'dan gelen gazetelerin yazılarına dayandırarak şöyle yazmıştır:

"İstanbul'a gelen son Mısır gazetelerine göre, Mısırlı Müslümanlar, Anadolu için 20.767, İstanbul'daki yetimler için ise 955 Mısır Lirası yardım topladılar."

Son olarak maddi yardımla ilgili olmamakla birlikte onun kadar değerli başka bir kardeş dayanışması haberin yer verelim:

"Büyük Zafer'den hemen sonra Fransa'nın Toulouse kentinden Mısır Derneği, 'Doğu'nun kahramanı' Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı kutlamıştır. Aynı şehirde Mısırlı öğrenci bir genç, telgrafında Türk Ordusunun zaferinden bir Mısırlı olarak büyük bir sevinç duyduğunu, silahlaltına çağrılırsa kendisi ve arkadaşlarının Türk Ordusunda şehit olmaktan onur duyacağını bildirmiştir." (Bilal N. Şimşir, Atatürk'le Yazışmalar, C. 1, s. 267) •

zekisarihan@gmail.com

Düşler ve Düşünceler

Yahya Aksoy

Atatürk ve Ekonomi

*“Tarih,ulusların yükseliş ve çöküş nedenlerini araştırırken birçok siyasal, sosyal durumları sayıp döker, ama bir ulusun doğrudan doğruya yaşaması ile, yükselmesi ile, çözülüp çökmesiyle yakından orantılı ve ilgili olan, o ulusun ekonomisidir.”
Gazi Mustafa Kemal*

Gazi Mustafa Kemal,17 Şubat 1923 tarihinde,ülkemiz ekonomisine yön veren ve bize ışık tutan İzmir İktisat Kongresi'nin açılış söylevine şu ifadelerle başlamıştır:

“Sevgili Türkiye'mizin ekonomi alanında da yükselme nedenlerini arayıp

bulmak gibi ulusal ve kutsal bir amaç için bugün burada toplanmış olan sizlerin, siz sayın halk temsilcilerinin karşısında bulunmaktan çok mutluyum..."

Her konuda ülkemizin durumunu ve ulusumuzun isteklerini bir arada düşünerek planlarını uygulamaya koyan Atatürk, kongreye katılan halk temsilcilerine şöyle seslenmiştir:

"Arkadaşlar! Sizler, doğrudan doğruya ulusumuzu yoğuran halk sınıflarının içinden geliyorsunuz; onların seçtiği kimseler olarak buradasınız. Böylece ülkemizin ve ulusumuzun durumunu, isteğini yakından biliyorsunuz. Herkesten daha iyi biliyorsunuz. Sizin söyleyeceğiniz sözler, alınmasını gerekli göreceğiniz kararlar, doğrudan doğruya halkın dilinden söylenmiş sayılacaktır. Bu, doğrunun ve gerçeğin ta kendisidir. Çünkü halkın sesidir."

"Yeni Türkiye'yi mizi lâyık olduğu yüksek düzeye ulaştırabilmek için, en çok ekonomimize önem vermek durumundayız. Zamanımız tümü ile bir ekonomi döneminden başka bir şey değildir..."

Konuşmasında, geçmiş dönem-

Birinci İzmir İktisat Kongresi ile Savaştan yeni çıkmış bir ülkede ekonominin sahip oldukları ve olmadıkları belirlenmiş, ekonomik hedefler tayin edilmiş, karma ekonomi modelinin temelleri hazırlanmıştır

lerde ekonomi ve tarım politikaları ile savaş stratejileri arasındaki yakın ilişkilere değinerek doğru ve yanlışları örneklerle anlatan Atatürk, "içerisinde dayanamayacağı serüvenlere girişilmemek gerektiğine" değinmiştir.

"Türk ulusu, uzun seferler yapmakla, savaş alanlarında ölmekle, alınan ülkelerin kendisini ve halkını beslemekle, onlara bekçilik etmekle kendi kendini tüketiyordu. Bu yüzdendir ki ulus, kendi evinde, kendi yurdunda, kendi yaşaması için gerekli alanlarda çalışmaktan yoksun kalıyordu..."

"Türkiye'nin gerçek sahibi ve efendisi, gerçek üretici olan köylüdür. O halde herkesten daha çok refah, mutluluk ve servete hak kazanmış ve lâyık olan köylüdür." Mustafa Kemal (1922)

"Milletimizin büyük çoğunluğa çiftçi olmasaydı, biz bugün dünya

yüzünde bulunmayacaktık.” diyen Mustafa kemal (1923), kılıç kullanan ve sabana sarılan ülkeler arasındaki farka örnekler vermiştir:

“...Fransızlar Kanada’da kılıç sallarken oraya İngiliz çiftçisi yerleşivermiştir. Bu uygar sapanla dövüşçü kılıç savaşında en son kazanan saban olmuştur. Saban, Kanada’yı elinden almıştır... Kılıç kullanan kol yorulur, saban kullanan kol gün geçtikçe daha da güçlenir; güçlendikçe de daha çok toprağı alır ve işler...”

“...Ulusun egemenliğini eline almaması yüzünden, geçirdiğı dünya savaşında, değerli çocuklarımızdan toplanmış ordularımızın Galiçya’da, Romanya’da, Makedonya’da, Kafkas Dağlarında, Sina Çöllerinde katlandığı zahmetleri ayrıca belirtmeli...”

Atatürk, ekonomideki gelişmeleri temel gerçek ve en güçlü silah olarak değerlendirmiştir:

“Siyaset ve askerlik alanındaki zaferler, ne kadar büyük olurlarsa olsunlar ekonomik kazançlarla taçlandırılmazlarsa ortaya çıkan zaferler ayakta kalamaz, tutunamaz-

lar, az zamanda söniş giderler.”

“Hepimizin isteğı odur ki bu ülkenin yurttaşları, ellerinde örnekleriyle tarımın, tecimin, sanatın, çalışmanın, yaşamının bir temsilcisi

Atatürk:

“Türkiye’nin gerçek sahibi ve efendisi, gerçek üretici olan köylüdür.”

olsun. Ve artık bu ülke böyle yoksul görünen ve hor görülen değil, zenginlikle parıldayan bir yurt, bir varlıklar ve çalışkanlar yurdu olsun, bu yenilikler uygulandıka yurdumuz verimlerle aydınlıklarla dolsun.”

“Milletin çiftçisiyle, esnafla, tüccarıyla, bütün köylüsüyle güvenine eriştikçe ileri, daima ileri, korkusuz ileri yürüyecek, bütün saf ve büyük ruhlu hal-kın benimle beraber geldiğini bilerek kararlılıkla daima ileri yürüyeceğim.”

Bugün dünya ülkelerinin düştüğü ekonomik, siyasi ve askeri sorunlar karşısında, büyük azim ve ruh sahibi halkımıza önderlik ederek, bütün alanlarda daima ileri giden Mustafa Kemal Atatürk’ü, ülkemize ve tüm insanlığa ışık tutan örnek bir dünya lideri olarak, İzmir İktisat Kongresi’nin 97. yılında rahmet, minnet ve özlemle anıyoruz. •

yahyaaksoybd@gmail.com

Yılmadan Yorulmadan

Dr. Cihangir Dumanlı

İzmir İktisat Kongresi

Cumhuriyetin İlk Yılında
Bir Sivil Toplum Örgütlenmesi.

Büyük Atatürk kurduğu devleti kalıcı kılmak, Osmanlı İmparatorluğu'ndan alınan ağır ekonomik mirasın yükünü hafifletmek ve Türk milletinin huzur, mutluluk içerisinde kalkınmasını sağlayacak esasları tespit etmek amacıyla 17 Şubat-4 Mart 1923'te İzmir'de geniş katılımlı İktisat Kongresi toplanmıştır.

Kongrenin toplandığı zamanda bağımsızlık savaşı yeni kazanılmış, Lozan barış görüşmelerine ara verilmiş, cumhuriyet henüz ilan edilmemiştir. Fakat büyük önder Lozan Barış Antlaşması'nın bizim isteklerimiz doğrultusunda sonuçlanacağından, kapitülasyonların tamamen kaldırılacağından

ve cumhuriyetin ilan edileceğinden emindir.

Kongreye işçi, sanayici, esnaf, tüccar ve köylülere oluşan 1135 kişi katılmış kurulan yeni devletin ekonomi politikasının nasıl olması gerektiğini kendi sınıf çıkarları açısından değerlendirmişler ve önerilerini sunmuşlardır. Bu bakımdan konferans tam bir sivil toplum örgütlenmesidir.

TBMM başkanı Atatürk, ekonomi politikasını kendisi saptayabilir, hükümete hazırlatabilir, gereken yasaları TBMM’den çıkartabilirdi. Böyle yapmamış, açış konuşmasında vurguladığı gibi “*Milletimizi oluşturan halk sınıflarının içinden gelen memleketimizin ve milletimizin halini, ihtiyaçlarını, emellerini, üzüntülerini yakından bilen*”¹ temsilcilerin görüşlerine başvurmuştur.

Kongre başkanlığına Manisa sanayi temsilcisi Kazım Karabekir getirilmiştir.

Osmanlı’dan Alınan Ekonomik Miras

Bağımsızlık savaşı ile kurulan yeni devlet (1921 anayasasındaki ismi ile Türkiye Devleti) Osmanlı İmparatorluğu’ndan çok olumsuz bir ekonomik miras devralmıştır. Atatürk bu durumu ve nedenlerini iktisat kongresinin açış konuşmasında ayrıntılı olarak anlatmıştır.

Atatürk’ün 17 Şubat 1923’te İzmir İktisat Kongresi’ni açış konuşması tam bir ekonomi tarihi dersi niteliğindedir ve bu güne de ışık tutmaktadır. Anılan konuşma-

nın bu günkü yöneticiler tarafından okunması, anlaşması ve uygulanmasında büyük yarar vardır

1914’te yürürlükteki fiyatlara göre milli gelir 24.107 milyon kuruştur. Bunun 13.060 milyon kuruşu (yarısı) tarımsal gelirdir. Kişi başına milli gelir ise 1,072 kuruştur. Gelir dağılımı adaletsizdir.² Dört yıl süren büyük savaş bu tabloyu daha çok bozmuştur.

Türk nüfus yıllardır savaşlarda eritilmiş, gayrimüslim azınlıklar yabancılarla işbirliği yaparak zenginleşmişlerdi.

Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarında, 20. yüzyılın başında nüfusun 3/4’nü Müslüman-Türkler oluşturmakta kalan gayrimüslim azınlıklardan oluşmakta idi. Buna rağmen sanayinin ancak %15’i Türklerin elinde idi. Emek gücünün %15’ini de Türkler oluşturuyordu.³ Geri kalan çoğu Rum olmak üzere gayrimüslim azınlıkların kontrolünde idi. 19. yüzyıl sonlarındaki savaşlar, Birinci Dünya Savaşı ve Lozan nüfus mübadelesinden sonra Rum ve Ermeni nüfus azalmış olmasına rağmen onlardan kalan sanayi Türklerin yönetimine

geçmemiştir. Çünkü Türkler yeterli bilgi ve yönetim deneyimine sahip değildi. Türk nüfus yıllardır savaşlarda eritilmiş, gayrimüslim azınlıklar yabancılarla işbirliği yaparak zenginleşmişlerdi. Yabancı

Atatürk İzmir İktisat Kongresi'nde (17 Şubat 1923)

devletlere verilen kapitülasyonlar devleti sömürge haline getirmişti. Fakirleşen büyük halk kitleleri devletini istediği vergiyi ödeyemez hale gelmişti.

Atatürk'ün açış konuşmasındaki sözleri ile "Taç sahipleri yöneticiler, saraylar, Babialiler mutlaka büyük gösterişe şana sahip olabilmek onu devam ettirebilmek, zevk ve tutkularını sağlayabilmek için her ne pahasına olursa olsun para bulmak çaresine düşmüşlerdir. O çareler de borçlanmışlar olmuştur. Borçlar o kadar kötü şartlar içinde yapılmıştır ki bunların faizleri bile ödenemez olmuştur. En sonunda bir gün Osmanlı devletinin iflasına karar verilmiş, başımıza Genel Borçlar (Duyunu Umumiye) belası çökmüştür." 4

Yine Atatürk'ün sözleri ile "Osmanlı ülkesi yabancıların serbest bir sömürgesinden başka bir şey değildi. Osmanlı halkı içinde Türk milleti de tamamen esir bir duruma

getirilmişti."⁵

"Bir devlet ki kendi halkına koyduğu vergiyi yabancılara koyamaz, gümrük vergilerini memleketin ihtiyaçlarına göre düzenlemekten yasaklıdır, yabancılar üzerinde yargı hakkını uygulamaktan mahrumdur. Böyle bir devlete elbette bağımsız denilemez."⁶

Kongre

Milli bir devlet kurulduğuna göre ekonominin de milli olması zorunluluğu vardı. Kongrenin amacı milli ekonomiyi hayata geçirmekti.

Kurtuluş savaşının başlangıcından itibaren tam bağımsızlığı hedef edinmiş yeni devletin her şeyden önce ekonomik bağımsızlığı elde etmesi zorunluydu. Yıllardır savaşlarda yıpranmış bir halkın ve harap olmuş bir ülkenin onarılması, refah düzeyinin yükseltilmesi ve yenden sömürge durumuna düşmemek için güçlü bir ekonomi gerekli idi. "Siyasi ve askeri zaferler ne kadar

büyük olurlarsa olsunlar ekonomik zaferlerle taçlandırılmadıkça devamlı olmaz, az zamanda söner” di.⁷

İktisat kongresinin amacı Atatürk’ün deyimini ile “Aziz Türkiye’imizin iktisadi yükselme gereklerini aramak ve bulmak gibi vatani, hayati ve milli kutsal bir amaçtır.”

Kongre “Uzun ihmallerle ve derin ilgisizlikle geçen yüzyılların iktisadi bünyemizde açtığı yaraları tedavi etmek, tedavi çarelerini aramak ve memleketi bayındırlığa milli bir rahata, mutluluğa ve servete ulaştıracak yolları bulacaktır.”⁸

Kongreye çeşitli ekonomik sınıf temsilcileri katılmakla birlikte kararlara Rum ve Ermenilerden ticareti devralan İstanbul ticaret burjuvazisinin ağırlığı damga vurmuştur.

Kongre sonucunda ortaya çıkan ana fikir şudur: Kalkınma için sermaye gerekir. Oysa sermaye yabancıların ve azınlıkların elindedir. Milli ekonomi için sermayenin Türklere geçmesi gerekir o halde devlet eliyle milli sermayedarlar teşvik edilmelidir Ancak kısa zamanda kalkınmak zorunda olan Türkiye’nin ekonomisi “bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler” anlayışına dayalı liberal modele bırakılamaz, devlet yönlendirici ve müdahaleci olmalıdır.

Sonuç olarak yatırımlarda öncelik özel sektörde olmalı, özel sektörün yapamadığı veya yapmak istemediği büyük altyapı yatırımları-

nı devlet yapmalıdır. Amaç kişilerin zenginleştirilmesiyle devleti kaldırmak, yabancı girişimcinin yerine yerli özel girişimciyi koymaktır. Millî ekonomiden kasıt zaferden önce yabancıların ve azınlıkların elinde bulunan ekonomik güçlerin bu kez yerli tüccar ve eşrafa transferinden ibarettir.

Kongre yabancı sermayeye kapıyı kapatmamıştır. Kanunlarımızı uymak ve çıkarlarımıza aykırı hareket etmemek koşulu le yabancı sermaye gelebilecektir.

Kongrenin sonunda 12 maddelik bir “Misak-I İktisadi” (ekonomik ant) yayınlanmıştır. Önemli maddeleri şunlardır:

- Türkiye halkı milli hâkimiyetini kanı ve canı pahasına elde ettiğinden, hiçbir şeye feda etmez.
 - Bütün çalışma, memleketi ekonomik olarak yükseltmek amacına yöneliktir.
 - Türkiye halkı çok çalışır; zamanda, servette ve ithalatta israftan kaçınır.
 - Hırsızlık, yalancılık, tembellik ve ikiyüzlülük en büyük düşmanlarımızdır.
 - Türk, her yerde hayatını kazanabilecek şekilde yetişir fakat her şeyden önce memleketinin malıdır.
- Kongrede ayrıca:
- Bütçenin önemli bir gelirini oluşturan fakat köylüye büyük yük olan aşar vergisinin kaldırılması;
 - Ziraat Bankası sermayesinin hükümetçe başka maksatlarla kullanılmaması;
 - Ekonomi eğitimine ve uy-

gulamalı tarım eğitimine önem verilmesi;

- Keşfedilen madenlerin işletmesinin tercihan milli kişi ve kuruluşlara ihale edilmesi,
- Kendi limanlarımızda kendi bayrağımızdan başkalarının ticaret yapamaması (kabotaj hakkı),
- Memlekette yeteri kadar üretilen malların ithalinin kısıtlanması,
- “Amele” yerine “işçi” deyiminin kullanılması,
- Milletvekili ve belediye seçimlerinde mesleki temsil usulünün getirilmesi,
- Günde 8 saat çalışma ve sendika hakkının tanınması benimsenmiştir.⁹

Sonuç Ve Değerlendirme:

- Cumhuriyetin kurucuları yeni devletin tam bağımsız olabilmesinin şartının ekonomik bağımsızlık olduğunu görmüşler ve henüz Lozan görüşmeleri sonuçlanmamışken milli bir ekonomi oluşturmaya önem vermişlerdir.
- Yeni devletin ekonomi politikasını tepeden inme değil, tüm toplum kesimlerinin katılımı ile saptamışlardır.
- Kongre kararlarında İstanbul ticaret burjuvazisinin ağırlığı etkili olmuştur.
- Seçimlerde mesleki temsil, sendika hakkı, 8 saat çalışma gibi zamanın ilerisindeki haklar kabul edilmiştir.
- Kongre sonunda “devlet müdahalesini içeren liberal ekonomi politikası” öne çıkmıştır. Devlet

desteği ile milli sermayedarlar oluşturulacaktır.

- Lozan Barış Antlaşması’nda kapitülasyonların tamamen kaldırılması kongrede öngörülen milli ekonominin önünü açmıştır.

**Cumhuriyetin
kurucuları yeni
devletin tam bağımsız
olabilmesinin şartının
ekonomik bağımsızlık
olduğunu görmüş
ve milli bir ekonomi
oluşturmaya önem
vermişlerdir.**

- Kongre kararları 1930 yılına kadar ekonomiye yön vermiş, bu tarihten sonra devletçi ve planlı ekonomi benimsenmiş, üretim ekonomisine geçilerek kısa zamanda “Türk mucizesi” denilen büyük kalkınma sağlanmıştır.

- Kongrenin yapılış tarzı ve alınan kararların bazıları günümüzdeki ekonomik problemlerin çözümü için de yararlı olabililecek dersler içermektedir. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

Kaynakça:

- 1- Atatürk’ün Söylev Ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi Ankara, 2006 s.467 2- Suna Kili, Atatürk Devrimi, Türkiye İş Bnkası, 2011, S69 3- Gülten Kazgan,Tanzimtan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi,, İstanbul Bilgi Niverstesı Yayını, İstanbul, 2017ı, s.41 4- Söylev Ve Demeçler, s. 470 5- Söylev Ve Demeçler, s. 470 6- Söylev Ve Demeçler, s. 470 7- a.g.e. 8- Söylev ve demeçler 9- Afet inan İzmir İktisat Kongresi türk

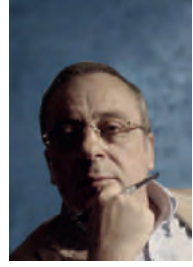

Gözün Sözü

Cemal Tahsin

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Dersim
Dersi
7

Çağlayangil'in Anılarında
1937-38

Dersim Rivayetleri

Atatürk 17.11.1937 günü Elaziz istasyonunda. Koruma görevi yapan İhsan Sabri Çağlayangil, sol başta. (Milliyet 11.12.1984)

İhsan Sabri Çağlayangil, Şubat 1990'da yayınlanan anı kitabına şöyle başlıyor: “Bizim kökenimiz Kafkasyalı, ... sülalemize ‘Hamitoğulları’ derler; ‘Hamita’ köyünden geliyor; ‘Hamita’ kabilemizin bir kolu.’ ‘Emniyet Genel Müdürlüğü’nde görev aldım. Orada Şube müdürlüğü, Daire reisiği, Genel müdür yardımcılığı yaptım. Malatya Emniyet Müdürlüğü’nde çalıştım. Kaymakamlıklarda bulundum. Yozgat. Antalya, Çanakkale, Sivas, Bursa valisi oldum.”

"1961 yılında Bursa'dan senatör seçilerek parlamentoya girdim." "Dışişleri Bakanlığı'na üç kez atandım." "Senato Başkanı seçildim." "Cumhurbaşkanı vekili oldum. Asilim yoktu. Altı aya yakın vekalette kaldım." "Kimileri kendini övmek ya da savunmak için anı yazıyor. Benim öyle bir niyetim yok. Sadece araştırmacılara yardımcı doküman istiyorum." "Yaşlıyım, yanılabilirim. Tartışmalarda gerçek elbette ki meydana çıkacaktır. O maksatla anılarımı yayınlıyorum."^[1]

Devlette Emniyet Müdürlüğü, Valilik, 19 yıl Senatörlük, 10 yıl Dışişleri Bakanlığı, 6 ay Cumhurbaşkanı Vekilliği gibi üst düzey görevlerde bulunmuş olan İhsan Sabri Çağlayangil, 1990'da kitap olarak yayımladığı anılarının 11 sayfa tutan Dördüncü Bölümünü "Dersim Olayı"na ayırmıştı. Anıla-

İhsan Sabri Çağlayangil'in Şubat 1990'da yayımlanan Anılarım kitabı.

rını yazmaya 1978'de başlayan Çağlayangil^[2] bu sırada 1980'de Cüneyt Arcayürek'le bir söyleşi yapmış; ve Arcayürek, Mart 1980'den önce 10 ses kasedine kaydettiği bu söyleşinin bir bölümünü 22.02.1983-12.03.1983 tarihleri arasında Milliyet gazetesinde bir yazı dizisi olarak yayınlamıştı. Dizinin ilk bölümünde Çağ-

layangil'in 17 Kasım 1937'de Atatürk'ün koruması olarak Tunceli'ye gittiğinde Elaziz istasyonunda çekilmiş bir fotoğrafı da Çağlayangil'in yazdığı alt yazı ile yayımlanmıştı. 19 bölüm süren yazı dizisinde Dersim, Tunceli konusuna başkaca bir gönderme yoktu.

Milliyet gazetesi bundan 22 ay sonra bu kez de Altan Öymen'in Çağlayangil'le yaptığı bir söyleşiyi yazı dizisi olarak yayımlayacaktı. 9 Aralık 1984 - 22 Aralık 1984

Yazı dizisi duyurusu, Milliyet, 22.02.1983, s.1 (solda) Çağlayangil Cüneyt Arcayürek ile, Milliyet, 22.03.1983, s.7 (üstte)

tarihleri arasında yayımlanan dizide yine anılarını yazmakta olduğundan söz eden Çağ-

layangil, 11.12.1984 günlü 3. bölümde, kendi albümünden Atatürk'ün korumaları arasındaki çekilmiş iki fotoğraf yayımlanmıştı. Fakat alt yazıda bu fotoğrafın 17 Kasım 1937 günü Elaziz istasyonunda

çekildiği belirtilmemişti. 14 gün süren dizide Tunceli hareketiyle ilgili herhangi bir açıklama yer almıyordu.

1993'te ölen Çağlayangil'in sağlığında yayımlanmış tüm anıları yukarıda belirttiğimiz 1983, 1984, 1990 tarihli bu üç yayından ibaretti. Gelgelelim ölümünden 15 yıl sonra, 15.11.2008 günlü *Taraf* gazetesinde Ayşe Hür, "**1937-1938'de Dersim'de Ne Oldu?**" başlıklı yazısında: "*Geçtiğimiz aylarda bana posta ile ulaştırılan bir ses kaydı'ndan'* ünlü *Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'le emekli olduktan sonra, 1986'da yapılan bir röportajdan bir bölüm*" diyerek, içinde Çağlayangil'in daha önce 1983, 1984, 1990'da yayımlanmış anılarının hiç birinde geçmeyen "*Ordu zehirli gaz kullandı. Mağ-*

Çağlayangil albümünden, 22.02.1983, Milliyet, s.7 (üstte) Çağlayangil'in Altan Öymen ile söyleşi duyurusu, Milliyet, 09.12.1984. (sağda)

raların kapısının içinden bunları fare gibi zehirledi. Ve yediden yetmişe o Dersim Kürtlerini kestiler." sözlerinin yer aldığı, toplam 277 sözcükten oluşan bir bant çözümü yayımlayacaktı.

Bu ses kaydı bir hafta sonra 22.11.2008'de "**İhsan Sabri Çağlayangil'in İtirafı**" etiketiyle Kanada'dan Dersimnews.com ve "**İhsan Sabri Çağlayangil'den Dersim Soykırımı İtirafı**" etiketiyle Almanya'dan mala-me.com adresinden aynı gün ve aynı 277 sözcük olarak youtube'a yüklenecek; ve hemen iki gün sonra 24.11.2008 günü Munzur dergisi, youtube'daki 277 sözcüğü de içeren **1122** sözcüklük bir bir metni "**İhsan Sabri Çağlayangil İle Söyleşi**" başlığıyla ve dipnotta: "**İ. Sabri Çağlayangil ile yapılan**

söyleşi tarafımızdan kısaltılarak yayınlanmaktadır. Söyleşinin orijinal kayıtları dergimiz arşivindedir. (munzur)" açıklamasıyla yayınlanacaktır.

Gerek Kanada ve Almanya'dan youtube'a yüklenen 277 sözcüklük ses kaydında, gerekse Munzur dergisinde yayınlanan 1122 sözcüklük bant çözümünde, Çağlayangil'in sağlığında 1983, 1984, 1990'da yayımlanan anılarında var olmayan şu sözler yer alıyordu: **"Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden bunları fare gibi zehirledi. Ve yediden yetmişe o Dersim Kürtlerini kestiler."**

Bu yayınlarda söyleşiyi hangi tarihte kimin banta kaydettiği belirtilmemiştir. İlk kez 15, 22, 24 Kasım 2008 tarihlerinde Youtube'da, Taraf gazetesinde ve Munzur dergisinde kırılarak yayınlanan söyleşinin bütünü yıllarca ortaya konmamıştı. Taraf gazetesi 15.11.2008'de yayımlanmış olduğu 277 sözcüklük bant çözümünü 2009 yılı 10 Kasım günü TBMM'de Dersim tartışması çıkması üzerine 13.11.2009 günü yeniden basınca; bu ses kaydı o günden sonra Dersim'de zehirli gaz kullanılarak soykırım yapıldığını ileri sürenlerce, suçlamaya kanıt olarak gösterilip ana akım medyada yayılmaya başlamıştı. Ses kaydında geçen **"Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden bunları fare gibi zehirledi. Ve**

yediden yetmişe o Dersim Kürtlerini kestiler." sözleri 15.11.2008'den bu yana gazetelerde, dergilerde, televizyonlarda bugüne dek binlerce kez aktarılmış; Devletin Dışişleri Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Vekilliği gibi yüksek basamaklarda görev yapmış olan İhsan Sabri Çağlayangil'e ait gösterilen bu sözler **"devletin Dersim'de zehirli gaz kullanarak soykırım yapmış olduğunun üst düzey bir devlet adamı tarafından itirafı"** denilerek, Atatürk'e ve Türkiye Cumhuriyeti Devletine "soykırımcı" damgası yapıştırmakta kanıt olarak kullanılmıştı. 22.08.2010 günlü Hürriyet gazetesinde **"Konu: Dersim"** başlıklı yazıda ses kaydının 1104 sözcükten oluşan bant çözümü yayımlayacak; çok okunan gazeteci yazarlar ve çok izlenen televizyon programları aracılığıyla neredeyse tüm topluma yayılan bu sözler, internet üzerinden 15.000'i aşkın paylaşım ile 5-6 milyon izleyiciye ulaşacak ve Çağlayangil'e atfedilen **"Ordu zehirli gaz kullandı,.."** sözlerini duymayan kalmayacaktır.

Radikal 21.11.2011

Bütün Dünya, Haziran 2012

20 Kasım 2011 günü "*İngiltere'nin Raporlarında da O Vahim İddia Var: Dersim'de Zehirli Gaz Kullanıldı*" başlığıyla yayımlanan *Radikal* gazetesinde: "*Çağlayangil açık açık gaz kullanıldığını söylemişti. İngiliz belgeleri de gaz olayını doğruluyor.*" deniyordu.

Bu yayın üzerine İngiliz Devlet Arşivlerini araştırdım. Tunceli Harekatı'nın yapıldığı 1937-38 yıllarında Türk ordusunda gerek gaz savaşı uzmanı ve gerekse savaşlarda uçaklardan atılarak kullanılan "iperit" vs. zehirli gazların bulunmadığını

saptadım. "*Dersim'de ordu zehirli gaz kullandı*" iddiasını çürüten bu İngiliz arşiv belgeleri, Bütün Dünya dergisinin Haziran 2012 sayısında "*İngiliz Devlet Arşivlerinden Gizli Belgelerle Kanıtıyoruz: Dersim'de Zehirli Gaz Kullanılmadı*" başlığıyla yayımlandı.

Buna karşın "*Atatürk Dersim'de zehirli gazla soykırım yaptı, Çağlayangil ses kaydında bunu itiraf etti*" propagandası artarak sürdürüldü ve 1 Aralık 2019 günü Almanya'da ARD televizyonunda gösterilen "*Unutulan Katliam – Kemal Atatürk Alevileri'ni nasıl öldürdü*" başlıklı yapımda Atatürk'e Dersim'de zehirli gaz kullanarak Alevi soykırımını yapması suçu atıldı.

Yapımcı, eleştirilere verdiği yanıtta: "*Eski Dışişleri Bakanı*

Almanya ARD televizyonunda gösterilen "Unutulan Katliam-Kemal Atatürk Alevileri Nasıl Öldürdü" başlıklı yapım.

İhsan Sabri Çağlayangil, internette dolaşan ses kaydında aynen şöyle söylüyor: "Mağaralara iltica etmişlerdi, ordu zehirli gaz kullandı, mağaraların kapısı içerisinde bunları fare gibi zehirledi" Bunu söyleyen herhangi biri değil, uzun yıllar TC.Dışişleri Bakanlığı yapmış tecrübeli bir siyasetçi." diyordu.^[3]

Bütün Dünya'nın Eylül 2019 sayısında yayımlanan "Atatürk'e Nazi Zehirli Gazıyla Kürt Soykırımı İftirası ve Gerçekler" başlıklı yazımız, ARD yayınına aylar öncesinden verilmiş bir yanıtı.

13.12.2019 gecesi Halk-Tv'de yayımlanan "Ceviz Kabuğu" ve 14.12.2019 gecesi Kanal B'de yayımlanan Levent Yıldız'ın sunduğu "Tarihin Bi-

Bütün Dünya, Eylül 2019

linmeyen Yüzü" programlarında, Çağlayangil'e atfedilen ses kaydının bütünlüklü olmadığını, kesintiler bulunduğunu, kırılarak yayımlanmış bir söyleşinin bütünü ortaya konmaksızın ve uzman incelemesinden geçmeksizin suç kanıtı olarak kullanılamayacağını belirttim.

Nitekim, izleyen günlerde Çağlayangil'e atfedilen ses kaydının Ocak 2016'da "**Dersim ve Madimak Söyleşileri**" kitabında "**ilk kez tam metin**" etiketiyle yayımlandığını öğrendim.

Bu kitapta "**İhsan Sabri Çağlayangil İle Söyleşi**" başlığıyla 13 sayfa olarak yayımlanan bant çözümü, 3726 sözcükten oluşuyordu. Kitabın yazarı, 2016'da kitapta 3726 sözcük olarak yayımladığı

Mesut Özcan, "Dersim ve Madimak Söyleşileri", Doğan Kitap, 1. basım, Ocak 2016.

ses kaydını, 2008'de Munzur dergisinde 1122 sözcük olarak yayımlayan ve dipnotta, bantın orijinalinin sahibi bulunduğu dergide olduğunu belirten kişiydi. Kitaptaki metin incelendiğinde, ses bantının 2008'den günümüze diğer bütün yayınlarında sansür uygulandığı görülmüyordu.

Ses kaydının bugüne dek yapılan tüm yayınlarında Çağlayangil'e atfedilen şu sözler hep yer almıştı:

-İHSAN SABRİ

ÇAĞLAYANGİL: *Bunlar kabul etmediler. Sonra biz geri döndük. Yeni mehil istediler. Neticeyi söylüyorum. Bunlar kabul etmediler. Mağaralara iltica etmişlerdi. Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden bunları fare gibi zehirledi. Ve yediden yetmişe o Dersim Kürtlerini kestiler. Kanlı bir hareket oldu.*

Bu söyleşinin Dersim'de zehirli gaz kullanıldığını ileri sürenlerce yıllardır sansürlenmiş satırları ise şöyle:

-SORU: *Bayağı insan öldü ama değil mi orada? Çok adam öldü değil mi, İhsan abi, orada?*

-İHSAN SABRİ

ÇAĞLAYANGİL: *Oooo... Çok öldü... Küçük çocukları kestiler. Vahşet dolu.*

-SORU: *Asker kesti... Dayandılar gittiler ha... Bombaladılar mı abi, yoksa şey mi?*

-İHSAN SABRİ

ÇAĞLAYANGİL: *Rivayet... Gözümüzle görmedik ki... Ama öldürdüler. Başka yapacak bir iş de yoktu. Abdullah Paşa bu hale gelmemesi için elinden geleni yaptı, çok çalıştı.*

Çağlayangil'in sağlığında 1983'te, 1984'te Milliyet gazetesinde ve Şubat 1990'da kitap olarak yayımlanan anılarında geçmeyen; fakat ölümünden 15 yıl sonra

2008'de 277 sözcüğü youtube üzerinden dolaşıma sokulan ses kaydıyla Atatürk'e, Türkiye Cumhuriyeti'ne soykırım suçu atmakta kullanılan **"Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden bunları fare gibi zehirledi. Ve yediden yetmişe o Dersim Kürtlerini kestiler"** vs. sözlerin belgeye, bilgiye, gerçeğe dayanmadığını; tersine, **"rivayet"**e (söylentilere) dayandığını ortaya koyan **"Rivayet... Gözümüzle görmedik ki..."** satırları; Dersim Soykırımı Propagandacıları tarafından sansürlenmekte olup, toplum 12 yıldır aldatılmaktadır.

Çağlayangil sağlığında yayımladığı anı kitabında: *"Yaşlıyım, yanılabilirim. Tartışmalarda gerçek elbette ki meydana çıkacaktır. O maksatla anılarımı yayınlıyorum."* diyor. Doğrudur.

"Gerçek ayakkabılarını bağlayınca dek yalan dünyayı iki kez dolaşır" derler. Doğrudur.

"Herkesi bir defa, bazılarını her zaman aldatabilirsiniz; ama herkesi her zaman aldatamazsınız" derler. Doğrudur.

"Yalancının mumu yatıya kadar yanar" derler. Bu da doğru. •

cengizozakincibd@gmail.com

[1] İhsan Sabri Çağlayangil, "Anılarım", Yılmaz yayınları, Şubat 1990, s.7 vd.

[2] Milliyet, 22.02.1983.

[3] ArtıGerçek, "Dersim Katliamı belgeselini hazırlayan gazeteci Yavuz: Zehirli gazla ilgili belge beni çok heyecanlandırdı." 13.12.2019. Gazetem.eu "ARD'de "Unutulmuş Katliam"ı Hazırlayan Karan Yavuz Konuştu" 10.12.2019.

METE AKYOL'DAN YAZILAR

Mete Akyol - (Mevzuat Böyle Efendim -1981)

Doktora Muhtaç Olmadan Doktor Oldu

1970 yılında İstanbul Eğitim Enstitüsü'nü bitiren Dr. Salim Çelebi, on yıl içinde çeşitli öğretim kurumlarında öğretmenlik yaptıktan sonra atandığı İstanbul Akşam Ticaret Lisesi'nde, hem öğretmenlik, hem müdür yardımcılığı görevlerini sürdürürken, bir yandan da Tıp Fakültesi'ne devam etti ve...

1980 yılında Tıp Fakültesi'ni bitirip doktor oldu.

Öğretmen ve doktor Salim Çelebi, doktorluk diplomasını aldıktan sonra 29 temmuz 1980 günü Sağlık Bakanlığı'na bir dilekçeyle başvurdu ve öğretmenlik yaptığı İstanbul'dan alınıp, doktor olarak Silvan Sağlık Ocağı'na atanması istediğinde bulundu.

Dilekçesine hiçbir yanıt alama-

yrıca Dr. Salim Çelebi, bakanlığa bir dilekçe daha gönderdi. Ona da bir yanıt alamayınca, bir dilekçe daha, bir dilekçe daha derken, kasım ayı ortalarına kadar tam altı dilekçe gönderdi bakanlığa.

Ve 17 kasım 1980 günü, Eminönü Kaymakamından izin, arkadaşlarından da borç para alarak Ankara'nın yolunu tuttu, Sağlık Bakanlığı'na gitti.

“İşte sizinle ilgili yazımızı bulduk” dedi

bir yetkili. “Siz bize 29 temmuz 1980 tarihinde başvurmuşsunuz, biz de bir ay sonra, 27 ağustos 1980 tarih ve 104336 sayımızla Millî Eğitim Bakanlığı'ndan sicil özetinizi istemişiz. Millî Eğitim Bakanlığı bize sicil özetinizi göndermemiş ki, biz de size bir yanıt verebilelim...”

Dr. Salim Çelebi,
bir dilekçe daha, bir
dilekçe daha derken,
tam altı dilekçe
gönderdi bakanlığa.

Dr. Salim Çelebi, birbuçuk kilometre uzaktaki Millî Eğitim Bakanlığı'na gitti.

“Akşam Ticaret Lisesi öğretmeni olduğunuz için, bakanlığımızın Ticaret ve Turizm Öğretim Genel Müdürlüğü'ne başvurmanız gerekiyor” dedi bir yetkili. “Sizinle ilgili tüm yazışmaların orada olması lâzım.”

Dr. Salim Çelebi, söz dinledi. Denileni yaptı ve bakanlığın Ticaret ve Turizm Öğretim Genel Müdürlüğü'ne başvurdu.

“Sağlık Bakanlığı'ndan böyle bir yazı gelmedi bize” dedi oradaki yetkili. “Hem göndermiş olsalar bile, bize değil, bakanlığımızın Özlük İşleri Genel Müdürlüğü'ne gelir öyle yazılar...”

Özlük İşleri Genel Müdürlüğü'ndeki yetkili, Dr. Salim Çelebi'yi dikkatle dinledikten sonra, o da başka bir yol gösterdi:

“Madem sicilinizle ilgili bir yazı bu, o halde bizim genel müdürlüğün sicil şubesine başvurun” dedi. “Sicille ilgili yazılar, oraya gelir çünkü.”

Özlük İşleri Genel Müdürlüğü Sicil Şubesi'ndeki yetkili de kendi bildiğini söyledi:

“Gerçi bahsettiğiniz yazı bize gelmiş değil amma, gelse de bula-mazdınız bizde“ dedi. “Çünkü başka bir bakanlığa sizin sicil özetinizi verebilmemiz için Ticaret ve Turizm Öğretim Genel Müdürlüğü'nden onay almanız gerekir. Bu nedenle, bahsettiğiniz yazı gelmiş olsaydı bile, biz onu hemen, onay için

Ticaret ve Turizm Öğretim Genel Müdürlüğü'ne sevkederdik.”

Dr. Salim Çelebi, bir başvuru sahibi olarak değil, bir dedektif görünümüne girerek, koskoca Millî Eğitim Bakanlığı'nda kendisiyle ilgili yazıyı aramaya başladı...

Ve üç gün süren aramadan sonra, Sağlık Bakanlığı'nın gönderdiği yazıyla ilgili kayıtları bulup, kuyruğundan yakaladığı bu bilgileri adım adım izledi, yazısının Ticaret -Turizm Öğretim Genel Müdürlüğü'nde olduğunu öğrendi. Ve üçüncü günün sonunda, binlerce evrak arasından yazıyı bulunca Dr. Çelebi, altın madeni bulmuş gibi sevindi.

“İşte buldum yazımı” dedi. “Şimdi lütfen bu yazıya göre sicil özetini Sağlık Bakanlığı'na gönderir misiniz?”

Yetkili, kaşlarını kaldırıp, dik dik baktı:

“Bu ne acele böyle, beyefendi?” dedi. “Yazıyı bulduk, tamam... Şimdi müsaade edin de, önce gerekli işlemlerden geçirilsin yazınız, ondan sonra da yanıtı verilsin.”

Dr. Salim Çelebi, “Yetti artık” diyerek, doktor olarak atanmasını sağlamaya çalışmaktan vazgeçti, yeniden İstanbul'a, Akşam Ticaret Lisesi'ndeki öğretmenlik ve müdür yardımcılığı görevine döndü.

Ve ilk başvurusundan tam dokuz ay sonra gelen atanma emrini alır almaz da, öğretmenlikten ayrıldı, Diyarbakır'ın Çermik ilçesi Sağlık Ocağı'nda doktorluğa başlayabildi, kendi bir doktora muhtaç olmadan... •

Organik Düşünceler

Necef Uğurlu

İnsan Fırtınaları Göç Dalgaları

Hindistan'ın bölünmesi esnasında toplam 20 milyon Hindu, Sih ve Müslüman halk yerlerinden yurtlarından oynatılmışlar; insanlık tarihinin en büyük göç hareketi olarak tanımlanıyor.

İngiltere Hindistan'daki 200 yıllık hükümdarlığına Hindistan ve Pakistan'ın bölünmesi kararıyla son veriyor.

Sorun belki de habersiz olmak, farkında olmamak, ayakta uyumak.

Yani bağımsızlık ilanı filan gibi bir rüya görmeyelim karar İngiltere'nin bölme kararı!

Müslüman çoğunluğun yaşadığı Pakistan ve Hindu çoğunluğun yaşadığı Hindistan diye iki "ulus" yaratıyor, benzeri hareketleri bilhassa doğuda sömürgelerinin olduğu veya gözüne kestirdiği yerlerde hep yapıyor!

Ulus kurmayı seviyorlar. Bu tadına doyumaz özgürlük armağanları, göç acılarıyla dolu.

Birlikte güzel güzel yaşayan insanların bir kaosa sürüklenip birbirlerini gırtlaklamaları, 1 milyon kişinin ölmesi korkunç ve izahı güç bir dram. Geride çaresiz, acılı insanlar kalıyor.

Sene 1947. "Yeni uluslar"ın oluşum göçü esnasında yaşanan trajediler kimin umuru? Ve o zavallı insanların acaba üzerlerinden oynanan global oyunlardan, bedelini ödedikleri başka ulusların yeni gelecek stratejilerinden haberleri var mıydı?

Sorun da belki bu. Habersiz olmak, farkında olmamak ayakta uyumak.

Daha sonra Batı ve Doğu Pakistan arasındaki gerilim Doğu Pakistan'ın 1971'de Bangladesh olarak değişmesine kadar gidiyor,

eski adıyla Doğu Bengal oluyor Bangladesh!

Bangladesh'in bin yıllık tarihi diye konuşanlar bile olmuştu bir başka ayakta uyuyan gruptan.

Aslında dünyanın her yerinde insan, taşlar, topraklar, nehirler aynı... O zaman neyi nereye neden yer değiştirtiyorlar diye düşünmek lazım.

1947'de, büyük acılarla dolu o büyük göç yılında peki dünyada neler oluyor?

IMF faaliyetine geçiyor, CIA'de öyle, bu arada Ferrari spor araba modelini çıkarırken "Soğuk Savaş" yılları başlıyor. BM İsrail'de bağımsız Yahudi devleti kuruluşu için

olumlu oy veriyor; mobil telefon, transistör piyasaya sürülüyor. ABD marketlerinde bir kuzu budu poundu 59 cent, bir düzine portakal 49 cent, Heinz domates çorbası 2 kutu 23 cent, Teksas'da 5 oda mobilyalı ev fiyatı 7.100 dolar, Long Beach California'da okyanusa bakan 2 katlı evler 37.500 dolar ve derken Roswell UFO olayı patlıyor. Hani meşhur "uçan daire düştü, uzaylılar geldi, ama yıllarca saklandı"

hikayesi. Truman Doktrini, Marshall yardımları hep 1947 yılının marifetleri.

Ve dünyanın geleceğinde çeşitli alanlarda imza sahibi olacak kimler doğuyor: Stephen King, Hillary Rodham Clinton, Richard Dreyfuss, David Bowie, Judge Joe Brown, Tom Clancy, (soğuk savaş casus

Tarihte belgelenmiş en büyük gönüllü göç hareketi 1861-1970 arası toplam 13 milyon kişilik rekorla İtalya'ya ait.

romanları 100 milyon satan ve baseball liginde kulüp hissedarı) James Dyson (toz torbasız elektrik süpürgesi mucidi) Farrah Fawcett, Steve Forbes, Elton John (eşcinsel evliliğinde çocuk bile yaptı), David Letterman, Arnold Schwarzenegger O. J. Simpson 1947 doğumlu ünlülerden bazıları.

Kraliçe Elizabeth henüz prenses ve Edinburg dükü ile düğün dernek evleniyor, İngiliz kömür madenleri

millileştiriliyor, akabinde demiryolları da... Ve bizimkilerin pek meraklı oldukları Edinburgh Festivali de bu soğuk savaş kutsal yılı 1947 yılının etkinliklerinden

Hindistan'da göçte kimler ölmüş kalmış sanki dünyanın çok umuru değil gibi.

Tarihte belgelenmiş en büyük gönüllü göç hareketi ise 1861-1970 arası toplam 13 milyon kişilik rekorla İtalya'ya aitmiş. Bu göç hem Kuzey hem Güney Amerika kıtasına.

Arjantin'de yaşayan İtalyanlar için "Arjantinde yaşayan, kendini İngiliz zanneden İtalyanlara Arjantinli denir" diye duymuştum!

Çok uluslu, birbirine özen gösteren yetenekli insanların kompleksiz kalpten gelen insanı güldüren zeki cinnetleriyle dolu bir film setinde Adriyatik'deydik ve eşim Ahmet pek sık rastlanmayan, (hatta hiç) yabancı bir yapımda Türk bir başrol oyuncusuydu ve önyargılı kim varsa kendine meftun etmekle meşguldü. İsteyerek yapmıyordu, oyunculuğun bir sihribazlık olduğunu bilen Houdini gibi olduğunu yıllar sonra çözdüm ama nasıl yaptığını asla bilemedim. İşini çok iyi yapıyordu; seçilme nedeni buydu zaten.

Arjantin'den gelenlere İtalya'da yaşayanlar üzüliyorlardı, Arjantinliler ise başlarına gelenin önce etlerin sıkıntısıyla başladığının farkındaydılar.

Biz ise başımıza geleceklerden habersiz hepsi için üzüliyorduk. Ve tekfilere rağmen kalmaya değil

dönmeye karar verdik.

Konuya dönecek olursak,

Şimdilerde Suriyeli, Iraklı göçmenlerle ilgili batının bakışı malum, onların da bir zamanlar göçtüğü, göçtürüldüğü düşünülürse ne acılar yaşamakta olduğunu bilmemeleri imkânsız. Göçler gönüllü, gönülsüz kolay işler değil; çok önemli tarihi dönemeçleri tetikleyen planlı hareketler.

Göçler kimi zaman da nitelikli insan göçünün becerisi, göçtüğü toplumu ileriye götürecektir gerekli bilginin transferinde global büyüme, "inovasyon"da çok önemli rol oynuyor. Başlıbaşına bir konu...

Çok kısa tarifiyle malumunuz; göç, insanların, hayvanların bir bölgeden başka bölgeye yer değiştirmesi. Göç nedenleri farklı olabilir, ama hepsinin özünde yerinde yurdunda rahatı bozulmuş olmak yatıyor, yeni bir yerde yaşam aramak, daha iyiye veya bu umuda bir kaçış neticede. İster gönüllü olsun ister gönülsüz...

Dünya tarihinin en büyük göçlerinden biri sayılan Avrupa'dan Kuzey Amerika'ya olan ve 1840'larda yaşanan "Atlantik Göçü" adı verilen ilk dalga Almanya, İrlanda'dan geliyor.

Peki kimler göçüyor, 1880 ile 1910 arasında? 17 milyon Avrupalının ABD'ye girişi yaptığı 1820 ile 1980 arasında bu rakamın 37 milyona ulaştığı biliniyor.

Önce Kuzey Amerika'ya yerleşiyorlar; ikinci dalga Doğu ve Güney Avrupa'dan geliyor.

Göç nedenlerinin başında kendileri ve aileleri için daha iyi yaşam koşulları sağlamak geliyor. Çiftçilik yapmak için toprak, daha iyi ücret, inanç özgürlüğü, yeni fırsatlar, ticaret olanakları ve Avrupa şehirlerinin kalabalıklaşması... İlginç olan gelen göçmenlerin aslında ne Avrupa ne Amerika'da çalışmaktan hoşlanmamaları. Dolmayan işçi kotaları, göçmen müteşebbislerin çalışkan işçiler olmadığını gösteriyor.

Velhasıl Avrupa'dan Atlantik ötesine göçler Atlantığın iki ucundaki dünya "ileri demokrasi"lerinin "politik ajandaları"nın sonucu.

Taşımacılıkta, iletişimde yeni teknolojiler, savaşlar, yoksulluk, hepsi 20. yy göçlerini etkilemiş, tetiklemiş.

Ann Frank (sağdan ikinci) ailesiyle

Ann Frank'ın ailesinin ABD'ye göçmek için müracaatta bulduklarını düşünürsek can derdinde insanlar.

Göç karşıtı politik söylemlerin daima geçmişten günümüze Büyük Britanya'dan, Macaristan'a hatta

ABD Başkanına zaman zaman politik güç kazandırdığı da aşikar.

Göçlerin coğrafi gerçeği ise bir başka konu. Bir kıtaya göç etmek ABD'de olduğu gibi Güney Doğu İngiltere'ye göç etmekten farklı. 325 milyon nüfuslu ABD için göçmen sayısı denizde zerre ama küçük Avrupa ülkeleri için aynı şey elbette söylenemez.

Ayrıca Amerikan ekonomisi nitelikli olmayan iş gücü ihtiyacını da zoraki göçmen Afrikalı esirlerden sonra başarıyla bu göçmenlerden karşılamış!

ABD kızılderi olmaman beyaz yerlilerin Meksika kökenli, veya Hispanik dedikleri İspanyol kökenli göçmenlerle tek ortak noktasi ise

Hristiyanlık... Bu noktayı atlamayalım, illa ki bir din kardeşliği var.

Avrupa'da ise daha yerli halk ile göçmenler arasında büyük bir sosyal, kültürel uçurum var. Bu beraberinde ciddi sorunlar getiriyor.

Yeni göç dalgalarının Kuzey, Sahra Afrikası,

Orta Doğu, Güney ve Güneybatı Asya'dan olması gelenek, değerler, inançların farklılığı açısından ABD ve Avrupa için pek çok açıdan sorunlar yaratıyor. Göçmenlerin asimilasyonu gerek din, gerek eğitim geçmişleri açısından sorunlu.

Dahası göç veren ülkelerin içinde oldukları kaos, iç savaş ortamları, çökmüş ekonomi ve sosyal yapıları, geri dönüşün bir kâbus olma-

sı göçmenlerin istismar edilmelerine ve elbette istenmeyen insanlar olarak ezilmelerine yol açıyor...

Bu da maalesef kimi zaman göçmenlerin terörle ilişkilerine veya ilişkilendirilmelerine yol açıyor. ABD'deki 11 Eylül olayı ABD'ye göçmüş olanların işi değil ama Büyük Britanya, Fransa, Almanya, İspanya ve Beçika'daki terör olaylarının göçmenlerle veya göçmen çocuklarıyla bağlantılı olduğu yazılıyor.

ABD ve Avrupa göçü farklı konumda. ABD'nin güneyden, kuzeyden aldığı illegal göç ise başka sorun ve derin mevzu, içinde göç trafikçileri ve pek çok kanunsuz yan işle-rin olması.

Ancak göç, hat-ta illegal göçün bile kontrollü olduğunu söylemek mümkün "su

1880'lerden 1920 arasında göçmenlerin bir kısmı daha iyi ekonomik şartlar kimileri de inanç özgürlüğü için göç ediyorlar.

uyur devlet uyumaz" durumları, ABD hayranlığı olarak yorumlanmaz umarım; ama gerçekler bunu gösteriyor.

Avrupa Birliği için ciddi bir sorun olduğu söylenen göçlerde ise kimin kimi dağıtacağı sonuç noktası gelecek tarihte yazılacak.

ABD sonuçta Atlantik ötesi göçler ülkesi. Batı yarıküre nüfusu son 5 yüzyılda Atlantik ötesi göçlerden oluşuyor. Belki bu nedenle göçler Amerikan politikalarının temel yapısını korkutmaktan uzak; Avrupa gibi değil.

Lâf "göçlerden" açıldıysa söz bitmez.

İlk insanların göç hareketlerine iklim değişikliği, tabiat şartlarındaki kötüleşme, yiyecek sıkıntısı sebep gösteriliyor. Örneğin Güney Çin'den Taiwan

ABD'deki 11 Eylül olayı ABD'ye göçmüş olanların işi değil ama Avrupa'daki terör olaylarının göçmenlerle bağlantılı olduğu yazılıyor.

adasına 8000 yıl önce bu yüzden göç etmişler.

Göçlerin değişik nedenleri oluyor. Durup durukken “rahat battı, hadi burdan göçelim” diye kimse yerinden kalkıp gurbeti kendine yeni ülke yapmak için yollara düşmüyor. Göçer toplumlar başka tabii. Onlara rahat batıyor herhalde; ne bileyim o kadarını!

1880 ve 1920 yılları arasında hızlı endüstrileşme ve şehirleşme esnasında Amerika kıtasının çoğunluk Orta, Batı ve Güney Avrupa’dan aldığı 20 milyonluk göçün devamında 1870 ve 1900’lerde göçmenler Kuzey, Batı Avrupa, Büyük Britanya, İrlanda ve İskandinav ülkelerinden de gelmeye devam ediyorlar. Ve bilhassa Doğu, Güney Avrupa göçmenleri Amerikan yaşamının en önemli gücü haline geliyorlar.

ABD koloni döneminde ilk

17. yy 19. yy arasında binlerce Afrikalı istemleri dışında esir göçmenler olarak “avlanarak” getiriliyorlar.

dalga göçmenlerle tanışıyor.

1880’lerden 1920 arasında göçmenlerin bir kısmı daha iyi ekonomik şartlar kimileri de inanç özgürlüğü için göç ediyorlar. Bu arada 17. yy 19. yy arasında binlerce Afrikalı istemleri dışında esir göçmenler olarak “avlanarak” getiriliyorlar. Koloni dönemi göçleri ve sonrası farklı elbette. İrlandalı Alman, Püriten, Fransız göçmenlerin ilk durağının Ellis Adası olduğu dönem ayrı bir bahis.

Göç deyip Ellis Adası’ndan söz etmeden olmaz. 1892’de açılmış bir “göçmen istasyonu” 1954 yılındaki kapanışına kadar 60 yıl hizmet ediyor. Hudson nehri ağzında New York ve New Jersey arasında ABD’ye milyonlarca göçmenin ilk durağı olmuş. Şimdiki nüfusun %40’ının büyük anne ve büyük babaları bu adadan giriş yapmış insanlar!

ABD göç tarihinde önemli bir yeri olan bu ada şimdi “göç müzesi” olarak kullanılmakta.

Ellis Adası kullandığı yıllarda, yalnız Alman, Çek, İrlanda, İskandinav asıllı göçmenlerin değil ABD’ye göç eden Yahudilerin de ilk durağı olmuş. Göç nedenleri kötü ekonomik koşullar. Yalnız 1910’da 484 bin Yahudi giriş yapıyan Ellis Adası’ndan.

Ülkelerini yoksulluk yüzünden terk edenler bazen

İtalyanlar, kimi zaman Polonyalılar, Macarlar, Cekler, Sırlar, Slovaklar, Yunanlar, ve Avrupalı olmayan göçmenler... Aralarında Suriye, Türkiye ve Ermenistan'dan da göçmenler var.

Yeni umutlara yelken açıyorlar, dünya savaşının felaketlerini de unutmayalım.

Deniz yoluyla Ellis Adası'na varan göçmenler gemilerdeki kayıtlara göre sıralanıp legal ve sağlık kontrollerinden sonra ülkeye kabullerinin uygun olup olmadığının saptanması sonucu göçmenliğe kabul ediliyorlar.

1900-1914 arası günde 5 bin ile 10 bin arası göçmen sayısına varan günlük bir geçiş var. %80 ortalama olarak sorunsuz geçiş yaparken diğerleri günler bazen haftalarca gözetim altında tutulabiliyor.

Ve Ellis Adası'ndan sonra kimileri New York'da yerleşirken , bazıları Hoboken veya Jersey City tren istasyonlarından ülkenin çeşitli bölgelerine dağılıyorlar.

Ellis Adası göçmenlerinin içinde tanıdıklarımız var. Dünya çapında ünlü olmuşlar. Bazılarının isimlerini yazayım siz bakın aralarında tanıdıklarınız var mı?

Isaac Asimov, Irving Berlin, Frank Capra, Samuel Chotzinoff, E.E. Clive Claudette, Colbert E-

dward Corsi, Ricardo Cortez, Frank Costello, Max Factor, Edward Flanagan, Felix Frankfurter, Douglas Fraser Marcus Garvey, Kahlil Gibran, Emma Goldman, Samuel Goldwin, Arshile Gorky, Bill Graham, Bob Hope, Elia Kazan...

Liste uzun yerimiz kısıtlı, Ellis Adası Göç Müzesi'nden tam listeyi bulabilirsiniz.

Ellis Adası

Göçer bir toplum olduğumuz söylenir hep, hatta geri kalmışlığımızın nedeni gösterilir. En güzel cevap Melih Cevdet Anday'ın "Yörük Mezarı" şiiridir, geride kalan yörük mezarının hüznünü anlatır.

Hayat büyük bir yürüyüşün ölümle sonlanan bir göç hareketi değil de nedir? Bizim Cumhuriyetimizi parça pinçik mozaik diye nitelendirenlerden değilim. Benim Cumhuriyetim her rengi yanyana geldiğinde birbirini daha da güzelleştiren bir "gökkuşağı"dır.

Altından geçen değişir. Evet değişti ama güzeldir ama kendisi değişmez!

Saygıyla Efendim...

necefugurlu@gmail.com

Kültür ve Sanat Dünyasından
Dr. Tekin Özertem

Pinokyo

Yoksul bir ailenin çocuğu olarak 1826 yılında Flo-ransa'da dünyaya gelen, asıl adı Carlo Lorenzini olan İtalyan yazar Carlo Collo-di'nin Pinokyo adlı eserini bilmem okumayan var mı?

Çok küçük yaşlarda okumuştum yaşlı oyuncakçı Geppetto ustanın özenle seçtiği odundan bir kukla yapacakken canlıymış gibi hareket eden; çocuklar gibi iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış ayırt edemeyen; bu haşarı kuklanın maceralarını. Pinokyo'nun gerçek çocuklardan farkı yalan söylediğinde burnunun uzaması.

Gençlik yıllarında çıkardığı gazete ile Avusturya'ya karşı sürdürülen Yeniden Yükseliş hareketini destekleyen, küçük devletçiklerin yer aldığı İtalya'yı birleştirip İtalyan Devletini kuran Giuseppe Garibaldi'nin yanında savaştıktan, İtalya Krallığı kurulup resmi görevler üslenedikten sonra yetişkinlerden umudunu kesmiş olmalı ki devlet memuriyetini bırakıp iyi bir insan olabilmek için önce saygılı, çalışkan, tok gözlü ve doğru sözlü olmak gerek diyerek çocuklar için yazmaya adanmış kendini Carlo Lorenzini. Pinokyo'yu yazarken de yalan söyleyenlerin burnularının uzayıp foyalarının ortaya çıkacağı bir düşünmüş.

Pinokyo'yu okuduğumda da en çok hoşuma giden yazarının kurduğu bu düşünüşü. Söz dinlemediği için Pinokyo'nun başına gelenlerden çok -gerçekle bağdaşmasa da- yalan söylediğinde burnunun uzayıp yakayı ele vermesi gitmişti hoşuma. Aradan bunca yıl geçmesine rağmen insanların, özellikle kimi politikacıların yalan söylediklerini görüp sezdikçe Collodi'in kurduğu düşünüşü anımsamamın nedeni de bu olsa gerek.

Carlo Collodi

Carlo Collodi, 1875 yılında Floransalı bir yayınevi için Charles Perrault'nun masallarını İtalyancaya çevirdikten sonra keşfetmiş masalların büyümlü dünyasını. Pinokyo'yu da 1881 yılında yazmış. Büyük sözü dinlemeyen çocukların başına çok kötü şeyler geleceğini anlatmak için yarattığı Pinokyo'nun kişiliğinde de çocukluk çağının olumsuz tutum ve davranışlarını sergilemiş olabildiğince.

Çocuk, dendiğinde akıllara hep masumiyet gelir genellikle. Çocuklar masumdur, saftır, melektir, kötülük nedir

bilmezler diye düşünürüz hep. Doğru. Doğduklarında, bebekken böyledir tüm çocuklar; ama yaş aldıkça durum değişir. İçgüdüler devreye girince de olumsuz davranış ve eğilimler çıkmaya başlar ortaya. Laf anlamaz, söz dinlemez, iyi ile kötüyü, yanlış ile doğruyu ayıramaz, tehlikeleri öngöremez, aklını kullanmayı bilemezler tıpkı Pinokyo gibi. Doğru eğitilmediklerinde de

Çocuklar doğru eğitilmediklerinde bencil, fırsatçı (...) kural, yasa tanımayan, başkalarının haklarına saygı göstermeyen yetişkin bireylere dönüşürler.

bencil, fırsatçı, paylaşmaktan uzak, muhakeme etme yetenekleri yerince gelişmemiş, empati kuramayan, telkine açık, kolay kanan, kolay inanan, iyi ile kötüyü, yanlış ile doğruyu gereğince ayıramayan, işlerine gelmediğinde örf, adet, erdem, kural, yasa tanımayan, başkalarının haklarına saygı göstermeyen yetişkin bireylere dönüşürler.

İnsana değer vermeyen, kendi çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen, gözlerini iktidar hırsı bürümüş politikacılar da çoğunluğa böyle bireylerden oluşan toplumlar da çıkar ortaya. Hakları olmayana el uzatan, vergi kaçırın, fırsat buldukça başkalarının hakkını yiyen, işlerini yoluna koymak için rüşvet veren, korktukları için itaat eden, küfürlü konuşan, yalan söylemekten çekinmeyen, işlerine geldiği gibi davranan umursuz bireylerin oyları ile seçilip baş tacı edilirler. Acı ama gerçek bu...

Pinokyo'ya gelince: Başına gelen türlü kötülüklerin nedeni odundan yapıldığı, odun kafalı olduğu için doğru düşünme yeteneğinden yoksun olması. Düşünmek, düşünme bilmek sadece insana has, insanı var eden bir vergi. Onun için "Düşünüyorum, o halde varım," demiş Aydınlanma Çağı'nın öncüsü, modern felsefenin kurucusu René Descartes. Ama onun bu özdeyişini, düşünme

yetisini var olmanın nedeni olarak değil var olmanın, var olabilmenin bir sonucu olarak anlamak gerek. Çünkü ancak düşünebilen insanlar kendilerini geliştirebildikleri için gerçekte var olabilirler.

Aydınlanma Çağının en önemli ressamlarından biri olan Rembrandt da "Düşünmediğim zaman, yaşamadığım zamandır," diye-

rek pekiştirmiş Descartes'in bu öngörüsünü.

Düşünmek ile yaşamak eşdeğer bir olgu. Çünkü düşünerek tasarlayıp planlarız yaşamımızı, ancak düşünerek öngörebiliriz geleceği; karşılaştığımız zorlukların üstesinden gelebilmeyi. Bunu başarabilmek için de doğru düşünmek gerek. Doğru düşünmek de akıl ilke ve kurallarına uygun olarak akıl yürütmeyle mümkün. Bunun yolu da bize doğru olarak sunulan şeylere körü körüne inanıp kabullenmeyerek sorgulamaktan, şüphe etmekten geçer. Gerçek eğitimin amacı da çocuklara ve gençlere meslek edindirmek değil, doğru düşünebilen, iyi ile kötüyü; yararlıyla yararlısı ayırt edebilen iyi insanlar yetiştirmek.

Pinokyo'yu yazan Carlo Colladi'nin Jean Jacques Rousseau'nun kendisinden yüz küsur yıl önce, 1762 yılında, eğitimde laikliği öngördüğü için Paris ve Cenova'da yasaklanan ve yakılan "Emile ya da Eğitime Dair" adlı eserini okuyup okumadığını bilmek olası değil. Çünkü bu eserinde "Büyüklerimizin öğütlerini dinlemeli, sözlerinden çıkmamalı ve yalan

söylememeliyiz" ana fikrinden öte çocuk eğitimine dair Rousseau'nun görüşleri ile örtüşen bir yaklaşım

Bugün yapmamız gereken **çocuk ve gençleri meslek sahibi yapmak yerine, düşünce/felsefe ve bilimi önceleyen, doğru düşünebilen iyi insanlar yapmayı amaçlayan laik eğitime öncelik vermektir.**

söz konusu değil. Romanın yalancı, okul kaçağı Pinokyo'nun başına gelen onca beladan sonra bir perinin şefaati ile işin içinden sıyrılıp gerçek ve akıllı bir çocuğa dönüşerek sonlanması da İtalyancaya çevirdiği Charles Perrault'nun peri masallarındaki çözümlerden pek farklı değil.

Fakat, yalan söyleyenlerin burunlarının uzayıp yakayı ele

vermeleri düşü hayal ettiği gibi olmasa da çağımızda gerçekleşmiş durumda. Yalan makinesine bağlanan kişilerin doğru söyleyip söylemediklerini bilimsel olarak ortaya çıkarmak mümkün. Mümkün de günlük yaşamımızda şimdilik bize pek bir yararı yok. Teknolojinin hayal gücümüzü aşan hızı sayesinde yakın gelecekte cep telefonlarımız sayesinde bu olanağa kavuşabileceğimizi ummak, yalancı politikacıların oyuncuğu olmaktan kurtulabileceğimizi düşünmek de fazla hayalperestlik olmasa gerek.

Bugün yapmamız gereken:
“Bir yalan bin yalan doğurur,”
özdeyişinden yola çıkıp yalan

söylemeyen, yalan söylemenin, insanları aldatarak çıkar sağlamanın onursuzluk olduğunu kavrayacak nesiller yetiştirmek. Ne çok tanrılı, ne tek tanrılı dinler, ne de bütün bu dinlerle örtüşen töre ve adetler bunu tam anlamıyla gerçekleştirebilmiş değil. Çağımızda bunu başarabilmek de ancak düşünce / felsefe ve bilimi önceleyen, çocuk ve gençleri meslek sahibi yapmak yerine doğru düşünebilen iyi insanlar yapmayı amaçlayan laik eğitim ile mümkün.

Yalan söyleyenlerin burunlarının uzayacağı bir düşün gerçekleşmesini bekleyecek olursak vay halimize!•

tekinozertembd@gmail.com

En büyük engel zihindeki engeldir.

1950'li yıllarda kamuoyunda; doktorların araştırmalarına dayanarak “bir mili dört dakikanın altında koşmak fizyolojisi açısından mümkün değildir” yargısı vardı. Bu görüşler atletizmle uğraşan atletleri ve atletizm otoritelerini etkilemiştir. Atletler bu görüşün etkisinde kalarak bir mili dört dakikanın altında koşmayı hiç düşünmediler. Yarışmalarda bütün atletler sadece birinci olmak için koşuyorlardı.

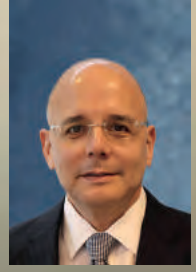
Roger Bannister 1954 yılında yapılacak olan yarışa bir yıl kala bir mili dört dakikanın altında koşmak için hazırlanmaya başladı. Bu hedefine ulaşmak için sadece fiziksel antrenmanların yeterli değildi. O her gün zihinsel antrenmanlar da yapmayı ihmal etmedi. Zihindeki tek düşünce “bir mili dört dakikanın altında koşmak”tı ve hep bir yıl sonraki yarışta kıracağı rekoru düşünüyordu. Yarış başladığında tüm yarışçılar birinci gelmeyi düşünürken Roger rekor için koşuyordu. Yarış Roger'in birinciliğiyle bitti. Skor borda yöneldi. Orada yazan rakam 3,59'du.

Roger bir yıl boyunca çaba sarf ettiği hedefine ulaşmıştı. Roger zaferi bedensel gücü ile değil, zihinsel gücü ile kazandı.

Roger'den sonra gelen birçok sporcu da zihnin gücünü keşfederek inanılması mümkün olmayan rekorlara imza attılar. Bir yıl içerisinde aynı rekoru 300 atlet kırmayı başardı. Artık sporcular inanılmazları gerçekleştirmenin formülünün %20 bedensel güç %80 zihinsel güç olarak özetliyorlardı.

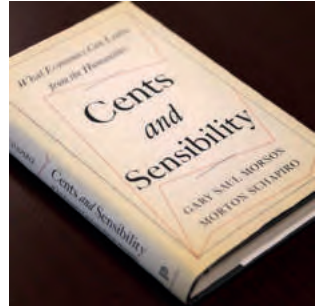
Bende Kalanlar
Demir Aytaç

Ekonomistlerin Tolstoy'a Neden İhtiyaçları Var?

2017 yılının Eylül ve Kasım aylarında ünlü Amerikan gazetelerinde, yeni çıkan bir kitap ile ilgili makaleler dikkatimi çekmişti. "Cents and Sensibility" (Kuruş ve Duyuş) adlı kitabı tanıtan bu yazıları okuduktan sonra, yurtdışından getirttim.

Makaleler özünde, Gary Saul Morson ve Morton Schapiro'nun son kitabını tanıtıyor. Morson, ABD-Şikago banliyösü Evanston'da yerleşik Northwestern Üniversitesi'nde

Rus Dili ve Edebiyat Bölümü Başkanı, Schapiro ise iktisatçı ve Northwestern Üniversitesi'nde Başkan. İki birbirinden çok uzak bilim dalı başkanlarının birlikte kitap yazmış olmaları ve İktisat Bilimi ile Edebiyatın birleşmesi: Bana, yıllarca kuvvetle inandığım bir görüşümü (Thomas Khun'un "Bireyin iki puzzle (yapboz) çözebilmesini)

Gary Saul Morson

Morton Schapiro

hatırlatmış ve bu denli güzel ifade edilmesinden çok mutlu olmuştum. Kitabı çok beğendim, altını çize çize zevkle okudum ve faydalandım.

Ancak, kitabı okuyunca, her iki profesörün de ekonomi ve Rus edebiyatının birbirlerinden öğrenecekleri çok şey olduğu konusunda hem fikir olmalarının yanı sıra, bu görüşlerini aksiyona çevirdiklerini ve ortaklaşa vermekte oldukları bir ders olduğunu öğrendim. Profesörlere göre, "Cents and Sensibility" kitabı özünde birlikte okutmakta oldukları bu dersin notlarından derlenmişti. Ve, bu iki profesör yaklaşık 8 yıldır, aralıksız bu dersi ortaklaşa vermekteler.

Bugün Northwestern Üniversitesi'nde; Humanities 260 (Slavic 396) kodu ile okutulmakta olan bu dersin adı: "Economics and the Humanities: Modeling Choice in the Past, the Present and the Future" (*İktisat ve Beşeri Bilim: Ekonomi ve Sosyal Bilimler: Geçmişte, Gelecekte ve Bugün Modelleme Seçimi*). Üniversitenin dört yıllık lisans eğitiminde,

mezuniyet için gerekli olan kredi karşılığı-seçmeli ders olarak alabileceğiniz bir ders. Üstelik, büyük anfileri tıka basa dolduran, her sene bir evvelki yıla göre öğrenci sayısı artan, çok rağbet gören bir ders.

Edebiyatı seven, Rus edebiyatına özel ilgisi olan ve mesleği gereği ekonomi ve iş dünyasında bulunan bir kişi olarak, bu dersi çok

merak ettim ve araştırmaya başladım.

Üniversitenin 2019 kış dönemi kataloğunda dersin tanımı yapılmış ve öğrenciler bu derse aşağıdaki satırlar ile davet edilmiş:

"Bu ders disiplinler arasında bir diyalog yaratıyor, özellikle iktisat ve edebiyat. İktisat ve edebiyat arasındaki diyalog ilk bakışta sıra dışı görünse de, biz çok verimli bulduk. Bu diyalogu netleştirmek için belirli bir konuya odaklanıyoruz: tercih. İktisat tercihler nasıl yapılır ve nasıl yapılmalı sorularını irdeleyen bir disiplin olarak düşünülebilir. Edebi eserler de insani tercihleri betimliyor. Bir roman kahramanının tercihi

etrafında dönebilir: tercihini nasıl yapıyor, nasıl yaşıyor ve sonuçları ne?

Tercih konusuna bağlantısı olan başka bir kavram var: öngörülebilirlik. Gelecek tamamen öngörülebilir olsaydı, tercih yapmak o kadar kolay olurdu ki, tercihten bahsetmek bile anlamlı olmazdı. Öte yanda, sonuçlar tamamen rastgele olsaydı, tercih yapmak önemsiz olurdu. Böylece tercih gelişigüzel ve tam öngörülebilirlik arasında bir dünyadır. “Gelecek ne kadar öngörülebilir” anlamlı bir soru olabilir. Cevabını aldığımızda ise, “Bu öngörülebilirlik derecesi yapacağımız tercihleri ne ölçüde etkilemeli?” sorusunu da sorabiliriz.

Belirli bir anda kaç tane seçenek mümkün? İhtimal ve tercih diye bir şey var mı gerçekten? Neye dayanarak tercih yapıyoruz? Öğrenci okulunu nasıl seçer? Birey eşini nasıl seçiyor? Geleceğe giden değişik yolları işe yarayacak bir şekilde nasıl hayal edebiliriz? Ahlâki seçimlerle nasıl boğuşabiliriz? İnsanî bilimlere bireylerin nasıl tercih yaptığı konusundaki bilgilerimizi nasıl artırabilir ve böylece iktisadi modeller, öngörüler ve politikaları nasıl iyileştirebiliriz? Bunlar ve daha başka sorular bu derslerin temelini oluşturacaktır.”

Northwestern Üniversitesi Rus Edebiyatı emekli öğretim üyelerinden Prof. İrwin Weil’i ya-

kının tanımam cesareti ile, kitabı bitirdikten sonra (bakınız Bütün Dünya- Kasım 2019 yazım), Gary Saul Morson ile geçtiğimiz yıl söz konusu ders ile ilgili yazışmaya başladım. Her defasında ilginç ve daha da arttığı bu soru-cevap şeklindeki, karşılıklı e-postalardan sonra; 20 Eylül ve 14 Kasım 2019 tarihlerinde Profesör Gary Saul Morson ile iki defa karşılıklı görüşme imkânı oldu.

Demir Aytaç

Prof. Gary Saul Morson

Ortaklaşa verilen dersin ve sonrası yazılan kitabın ana temasını Profesör Gary Saul Morson bana izah etti:

“Demir, insanoğlu devamlı karar alma ve seçim yapma durumundadır. Ve, arzusu rasyonel ve doğru karar alabilmektir. Aristo zamanında ne demişti? ‘... gençlere matematik öğretebilirsiniz, ancak ahlâki konularda zamana ihtiyaç vardır.’ Peki, buradaki zamanı ve bilgeliği gençlere nasıl kazandıracamız. Söz konusu bilgelik doğal bilim gibi formalize edilemez. Bilim ile bilgelik arasındaki farkı başka hiç bir yazar

Tolstoy kadar iyi anlamamıştır. Savaş ve Barış adlı eseri bunun en güzel örneğidir. İyi edebiyat okumak ve empati yapmayı öğrenmek, bu tecrübe kazanma yolunda tek alternatiftir ve eşsiz bir yöntemdir. Rus edebiyatında, diğer iyi edebiyatlar gibi, bu konuda rakipsizdir. Satırların arasında, karakterlerin beyinlerinin içine girip sayfa sayfa alınan kararları, neticelerini sürekli onlarla birlikte, defalarca yaşarız. Bu öyle bir tekniktirki, gündelik hayatta karşındaki ile yapamazsın. Ve, bunu defalarca yapınca, bir davranış türü olarak empati kurabilmeyi öğrenir-

Prof. Morson: “Bugün ekonomi bilimi adeta dil ve kültürü yok sayan bir teoriye indirgendi!”

sin. Ve bu senin doğal alışkanlığın halini alır. Başka disiplinlerde bunu sana öğretir ama pratiğini sadece iyi edebiyat sağlar! Jane Austen’den başlamak üzere, bütün iyi edebiyat sana bu tecrübeyi kazandırır. Başka bir sınıfı, karşı cinsi, ırkı, farklı düşüneni tecrübe edebilmenin, onları anlayabilmenin yolu iyi edebiyatla sağlanabilen empatidir.”

“Peki bunun ekonomi ile bağlantısı nasıl?” diye sorduğumda yüzünde hafif bir tebessüm belirdi ve anlatmaya devam etti:

“Bugün ekonomi bilimi adeta

dil ve kültürü yok sayan bir teoriye indirgendi! Aynı zamanda edebiyat bilim dalı, öğrencileri bugüne kadar düşünülen ve söylenenlerin en iyisine yönlendirme sorumluluğunu terk etmiş durumda. Biz kitabımızı, beşeri bilimlerin dünyevi amaçlar uğruna iktisadı kabul etmesi gerektiğini savunuyoruz. Gerçek beşeri bilimi içinse, iktisatçıların edebiyata, felsefeye ve tarihe ihtiyaç duyduğunu düşünüyoruz... Her iki bilim dalı diğerinin eksikliğini tamamlayabiliyor. Bugün üniversitede edebiyat ve iktisat aynı çatı altında. Ancak, aradaki bağlantıyı kurmak, yol haritası ve-

rilmeksizin, öğrencilere bırakılmıtır. Biz, bu iki disiplinin birbirlerine söyleyecek önemli bir şeyleri olduğunun inanıyoruz.

Bak sana bir şey söyleyeyim dedi. Gerçek Adam Smith’e dönmemiz lazım. Ekonomi

öğrencileri, bugün Adam Smith’in ünlü ‘Ulusların Zenginliği’ kitabını bilirler. O kitabında Smith ekonomik insandan sadece iki paragrafta örnek verir. Yazarının aynı zamanda, ‘Ulusların Zenginliği’nden 17 yıl önce yazmış olduğu bir kitabı daha vardır: “Ahlaki Duygular Kuramı”

Bu kitabında Smith’in işaret ettiği gibi, insanları bencil olmaktan çok uzaktır; tersine başkalarının duygularını paylaşırlar... Smith’in bu kitabında, başkasına empati kurma sürecinin etkileyici anlatımı tekrar okunmaya değer: Onun vücuduna

girmiş gibi oluyoruz ve bir nevi aynı insan oluyoruz. İyi bir romanı okumanın bize hissettirdiği işte tam da budur. Empati duygunuz geliyor. Gerçek Smith, insanların kişisel çıkarla dengeli sempati duygusunu ortaya koymuş bulunuyor ve ‘İnsanlar sadece kâr artırıcı varlıklar değildir. Ta baştan ahlâki yaratıklardır.’ diyor.”

Ve bir örnek verdi:

“Tam bir ilim olma uğruna, ekonomi çok matematikleştirildi ve bu yaklaşımın ekonomistlere hem faydası, hem de zararı oldu. İktisat bilimi daha yumuşak bir bilim dalı olmalı, belki bir bilim bile değildir, isabet derecesi daha düşük ama daha bilge. Dahası sezgiseldir. İktisatçıların beşeri bilimcilerle konuşmalarını istiyoruz. Kamu politikasının Tolstoy ve onun gibi büyük yazarlar ile, ahlâki bir duyarlılığın da etkisiyle geliştirebileceğine inanırım. Örneğin, Schapiro’nun belirttiği gibi: Uzun zaman önce Summers, Dünya Bankası’nın Baş Ekonomisti sıfatıyla, çevreyi kirleten sanayilerin, ileriye dönük gerçekleşmemiş kazanç ile ölçülen ölümlerin değerinin daha düşük olduğu fakir ülkelere taşınması gerektiği fikrini onaylamıştı. Brezilyalı bir bakan böyle bir düşüncenin ‘mantıklı ama delice’ olduğunu söyleyerek karşılık vermişti. (Summers özür diledi).

Aynı acımasız mantık, Dünya Bankası’nın bir çalışma gurubunun Batı Afrika’da olağanüstü başarılarla ulaşılmış körlüğü tedavi eden bir projenin uğraşmaya değer olup

olmadığını tartışmasına sebep olmuştu.

İktisatçılar böbrek ticaretine izin vermenin arzın arttıracağını, belki de hayat kurtaracağını anlatabilir – fakat öbür yandan organlarımızı en yüksek fiyatı verene satmanın ahlâki sonuçları da başka biri tarafından değerlendirilmelidir.

İktisat biliminin insanların hayatlarını iyileştirmekten başka bir amacı olabilir mi ki? Kitabımızda iktisadın geleneksel yöntemlerinin, çok güçlü olmasına rağmen, her koşulda yeterli olmayabileceğini vurguluyoruz.”

Tane tane, sözlerine devam etti:

“Eski ekol sömürgeciler gibi, iktisatçılar başka insanların, kültür, sınıf ve yetiştiği ortamlara bakmaksızın, kendilerine benzediklerini varsayarlar. Böylece başka insanların iktisatçıların mantıklı gördüğü şekilde tepki vereceklerini de varsayarlar. İktisatçıların incelediği sorunların birçoğunun-örneğin doğum oranlarının bazı yerlerde neden daha yüksek olduğu, bazı ülkelerin neden daha erken kalkındığı veya bazı lise öğrencilerinin girecekleri en iyi okullara başvurmadıkları-kültürel bir mercak altında daha iyi anlaşılabilir.”

Profesör Morson, daha net sormak isterim Dostoevsky’nin ekonomistlere ne faydası olur? Bana somut bir örnek verir misin?

“Ekonomistlerin varsaydığı gibi bireyin önceliği her zaman ‘ekonomik menfaatleri’ olmuş olsaydı,

Obama'nın 2014 yılında Rusya'ya uyguladığı ekonomik yaptırımların arzulan neticesi olurdu. Ekonomik yaptırımlar neticesi, ithal edilen ürünlerin fiyatı artar. Bu yaptırımlara karşı Putin ne yaptı? *'Biz bu yaptırımların daha fazlasını kendimiz uygulamaya alıyoruz. Biz*

öngörülen

“Herhangi bir Dostoevsky romanı, Rus halkı ile ilgili bu ipucunu zaten size verirdi!”

zararın daha fazla-

sını kendimize uygulayacağız' dedi. Şimdi herhangi bir Dostoevsky romanı, Rus halkı ile ilgili bu ipucunu zaten size verirdi! *'Ben seninle bu oyunu oynamayacağım'* diyeceğini bilirdi. *'Benim milli gururum var, Ben kendim kendimi cezalandırıyorum'* diyeceğini de bilirdi. İşin, *'Bir Rus ölür, ama Rusya hep var olacaktı'* şekline dönüşeceğini öngörürdü... Her toplumun ve herkesin Amerikalılar gibi düşüneceğini varsayamazsın.

Başka bir örnek de seçmen davranışları üzerine vereyim. İngiltere'de Brexit kararı ve Trump'ın seçilmesi. İngiltere'de insanlar, Avrupa Birliği'nden ayrılmanın ekonomiyi aksi yönde etkileyeceğini biliyorlardı. Dolayısıyla, hayat

standartlarını etkileyeceğini de biliyorlardı. Ancak, iyi edebiyat okuyan herkes, birçok insanın birey menfaatinin tamamen ekonomik menfaat olmadığını bilir. Kendi izzeti nefsi daha önemlidir. Eğer insanlar, onlara tepeden bakıldığını hissederler ve senin bilmediğini ben daha iyi bilirim tavrı ile karşı karşıya gelirlerse, böylesine

yargılayıcı bir tutum onları reaksiyona iter ve sırf seni şaşırtma pa-hasına tam aksi yönde

karar alırlar. İyi edebiyat bunun örnekleri ile doludur. Dostoevsky'nin 'piyano tuşu olmadığı' satırları hatırla.”

Rus Edebiyat ve kültürünün, dünyaca ünlü bu profesörüne daha çok sormak istediğim konular vardı. Ancak, zamanımız daralıyordu. Kendisi göstermiş olduğum ilgiden çok memnundu ve önümüzdeki yıl K15 Dönemi'nde sözkonusu derse izleyeci olarak her zaman katılabileceğimi belirtti ve beni üniversiteye davet etti. Çok büyük sevinç duydum ve o sınıfta oturuyor olmayı çok arzu edeceğimi belirttim.

Profesör Gary Saul Morson ile tanışabilmiş olmayı ve sohbetimizi yaşamımın “Bende Kalanlar”ı olarak, en değerli anılarım arasında saklayacağım. •

demiraytacbd@gmail.com

Fransa, Sadece Ermenileri Değil Kürtleri de Kullanmak İstiyordu

Türkiye, 18 Şubat 1952 tarihinde üye olduğu ve en zor dönemlerde çok önemli görevler üstlendiği NATO'da hiç beklemediği bir tavırla karşılaştı.

İngiltere'nin başkenti Londra'da 4 Aralık 2019 tarihinde yapılan NATO Zirvesi öncesi bazı üye ülkeler, Türkiye'nin mücadele ettiği terör örgütlerine desteklerini açıkça ifade ettiler. Bununla da yetinme-

yen söz konusu ülkeler, müttefikleri Türkiye'nin terörle mücadelesini Kürt katliamı olarak nitelediler. Türkiye'ye karşı en sert ifadelerle eleştiriler yönelten bu müttefiklerin başını da her zaman olduğu gibi

Fransa'ya çekti.

Fransa'nın, 1915 olayları öncesi ve sonrasındaki Ermenileri Türklere karşı kullanmaya yönelik sömürgeci politikalarını Bütün Dünya'da her zaman olduğu gibi gizli arşiv belgeleri ışığında yazdım. Son NATO Zirvesi gösterdi ki, Fransa'nın Kürtleri Türkiye'ye karşı kullanma politikalarını da yazmam gerekiyor.

Rusya, İngiltere ve Fransa arasında 17 Mayıs 1916 tarihinde imzalanan Sykes-Picot adlı gizli anlaşmayı duymuşsunuzdur.

Özetlemek gerekirse Fransa adına François Georges Picot'un, İngiltere adına ise Mark Sykes'in imzaladığı, anlaşmayı Rusya da onaylamıştı.

Sykes -Picot anlaşmasına ait harita

Anlaşma, Osmanlı İmparatorluğu'nun Anadolu ve Ortadoğu'daki topraklarının paylaşımını öngörüyordu. Bu kapsamda, Rusya'ya, Trabzon, Erzurum, Van ve Bitlis verildi. Fransa'ya, Doğu Akdeniz bölgesi, Adana, Antep, Urfa, Mar-

sin, Diyarbakır, Musul ile Suriye bırakıldı. İngiltere'ye de, Hayfa ve Akka limanları, Bağdat ile Basra ve Güney Mezopotamya verildi.

Burada hemen hatırlatalım, 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'ni izleyen süreçte Fransız ve İngilizler ellerindeki bazı bölgeleri birbirleriyle değiştirdiler.

Konuya dönecek olursak, 1917'deki Bolşevik devriminden sonra Rusya antlaşmadan çekildi. Sovyetler Birliği ve Kızıl Ordu'nun kurucularından olan aynı zamanda gazetecilik de yapan Lev Troçki, bu gizli anlaşmayı 24 Kasım 1917 tarihinde İzvestiya gazetesinde yayınlarak kamuoyuna deşifre etti.

Gelelim, Sykes-Picot Anlaşmasının Fransız arşivlerindeki

gizli belgelerine. Anlaşmayı hazırlayanlardan Fransız diplomat François Georges Picot'un, dönemin Fransa Başbakanı Aristide

Briand'a sunduğu 15 Haziran 1916 tarihli rapor ile başlayalım.

Anlaşmaya ilişkin bilgiler verdikten sonra önemli tespitlerde bulunan Picot "Fransa'nın etkisi altına aldığımız bölgede Türklere karşı kullanacağımız unsurlar ön-

ce Ermeniler sonra da Kürtlerdir. Ermenilerin büyük bölümü Fransız çıkarlarına hizmet etmek için hazır. Bunu garantiye aldık. Kürtler konusunda ise şimdilik aynı şeyleri söylemek mümkün değil. Fanatiklik derecesinde Müslüman olan Kürtleri Türklerden ayırıp yanımıza çekebiliriz, ancak bu kısa bir sürede gerçekleşmez” demektedir.

Başbakan Aristide Briand'ın 28 Haziran 1916'da Picot ile yaptığı görüşmeden sonra kaleme alınan bir başka rapor da, konunun devamı niteliğindedir.

François Georges Picot, 11 Temmuz 1916 tarihli raporunda, Başbakan Briand'ın görüşmede kendisine yönelttiği sorulara ayrıntılı yanıtlar vermektedir.

Picot, İran sınırına yakın bölgelerde yaşayan Kürtler üzerindeki İngiliz etkisini kırmamanın mümkün olmadığını vurgulamış, buna karşın Kilikya'daki (Adana'dan başlayıp Antep, Urfa, Mardin ve Suriye'yi kapsayan bölge) Kürtleri mutlaka Fransız çıkarları için kullanılmasına işaret etmiştir.

Picot, “Sayın Başbakan, bu anlaşmanın ömrünün ne kadar olduğunu sormuştunuz. Ortadoğu coğrafyasında en az 100 yıl etkili olabilir. Özellikle Kilikya'daki etkisi

François
Georges Picot

Aristide Briand

Fransız çıkarları açısından hayatidir. Kontrolümüzdeki alanlarda yaşayan Kürt aşiretlerini kazanmalıyız. İran'dan Akdeniz'e uzanan hat üzerinde bulunan, ama denize şimdilik çıkışları olmayan Kürtler mutlaka Fransa'nın müttefiki yapılmalıdır. Önümüzdeki en önemli engel ise Türklerdir. Osmanlı Devleti yıkıldı, yıkılacak. Devleti olmayacak Türklerin topluluk olarak da Kilikya'da kalmasına müsaade etmemeliyiz” diyen

Picot, “Arapları, Ermenileri kaybetmiş Türklere, Kürtler de düşman edilmelidir. Bu da İngiliz-Fransız ortak politikalarıyla yapılabilir” ifadelerini kullanmaktadır.

Picot'un, anlaşmanın ömrünün 100 yıl olacağı tahmini tutmuş,

Picot, “Arapları, Ermenileri kaybetmiş Türklere, Kürtler de düşman edilmelidir. Bu da İngiliz-Fransız ortak politikalarıyla yapılabilir” ifadelerini kullanmaktadır.

Henry de Jouvenel
des Ursins

**Henry de Jouvenel
des Ursins: “...
İngilizlerin, bu isyan
ile Kürtleri Mustafa
Kemal’in kurduğu
yeni devlete karşı
kullanmakta başarılı
oldukları açıktır.**

**Kürt kartını sadece İngiltere’nin
oynamasına müsaade etmemeliyiz”**

ABD, Büyük Ortadoğu Projesi BOP ile yeni bir süreç başlatmış, “Denize şimdilik çıkışları olmayan Kürtler Fransa’nın mutlaka müttefiki yapılmalıdır” ifadesi de anlam kazanmıştır.

Mustafa Kemal’in, Musul ve Kerkük konusundaki ısrarından rahatsız olan İngilizler Türkiye topraklarında isyanlar çıkmasını sağlayarak yeni kurulan devleti zayıflatmaya çalışmaktadır.

13 Şubat 1925’deki Şeyh Sait isyanı da, İngiltere’nin arkasında olduğu bir komplodur.

Bunu kanıtlayan belgelerden biri de, daha sonra Fransa’nın Suriye ve Lübnan Yüksek Komiseri olacak Henry de Jouvenel des Ursins’in, dönemin başbakanı Edourd Herriot’a sunduğu 12 Mart 1925 tarihli rapordur.

İngilizlerin, petrol bölgelerini (Musul-Kerkük) Türkiye’ye kap-

tırmamak için Türk topraklarındaki bazı Kürt aşiretlerinin isyan etmesini sağladıklarını belirten Fransız diplomat, “Kontrolümüz altındaki Suriye’de yaşayan Kürtlerle ilişkilerimiz, bugünkü ve gelecekteki

bölgesel çıkarlarımızın devamı için hayati önem taşımaktadır. İngilizlerin, bu isyan ile Kürtleri Mustafa Kemal’in kurduğu yeni devlete karşı kullanmakta başarılı oldukları açıktır. Kürt kartını sadece İngiltere’nin oynamasına müsaade etmemeliyiz” demektedir.

Burada des Ursins’in, “Kontrolümüz altındaki Suriye’de yaşayan Kürtlerle ilişkilerimiz, bugünkü ve gelecekteki bölgesel çıkarlarımızın devamı için hayati önem taşımaktadır” ifadeleri de, günümüzde Türkiye düşmanlığına varan Fransız politikalarını yansıtmaları bakımından önemlidir.

Mustafa Kemal ile girdikleri Hatay mücadelesini kaybeden Fransa’nın Kürtlere daha çok yönelmesini ve yıllar içinde ayrılıkçı terör örgütlerinin hamisine dönüşmesini gösteren Fransız belgelerini ayrıca yazacağım. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

Metapsişik ve Parapsikolojik Birtakım Olaylar

“Matmazel Noraliya'nın Koltuğu”, 1949 yılında yayınlanmıştı. Yıllar boyunca romanla ilgili övgü yazılarının yanı sıra yergi yazıları da birbirini izledi. Romancının 120. doğum yılında 70 yaşına basan yapıt, Aynalıgeçit'te (Beyoğlu) düzenlenen “Peyami Safa Sem-

pozyumu”yla yeniden gündeme geldi.

Konuyla ilgili yeni bir incelemede, romancının kendi yapıtıyla ilgili açıklamaları var:

Peyami Safa, yapıtından bölümleri yazar dostlarına okumaktaymış. Bu dostlar

romanı övgülerle karşılamışlar. Yusuf Ziya Ortaç, “Peyami Safa,

hatta kendi sanat geçmişini kapayıp Türk romanında yeni bir çağ açtı: Bu sanat eserinin değil, bu sanat olayının adı *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'dur*," demiş. Halit Fahri Ozansoy, "edebiyatımızda yepyeni bir çığır açan duygu ve kafa eseri" derken Burhan Belge, yazarın bu romanda "kendi kendisini aştığını" söylemiş. Mithat Cemal Kuntay, "edebiyatımızın bir zaferi," diye değerlendirmiş.

Peyami Safa: "Kitabımın nasıl karşılanacağını tahmin edemiyorum. Yalnız benim hükmüm şudur. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'ndan* evvel roman adına lâyük hiçbir kitap yazmadığımı sanıyorum."

70 yıl önce yayımlanmış bir söyleşide yazarın kendi yapıtıyla ilgili açıklamaları da var:

"On beş yıl önce bir yaz günü beni *Büyükada'da* bir eve götürdüler. Orada adı *Noraliya'ya* çok benzeyen bir kız tek başına yaşıyordu. Seksen yaşında bir kız. Babası Türk, anası yabancı, mükemmel Türkçe ve Fransızca konuşuyordu."

"Bütün ömrü hayal kırıklıklarıyla geçmiş, ana tarafından vefasızlıklar görmüş, sevdiği ile evlenememiş, iftiralara uğramış,

insanlar hakkında iyi telakkilerinin hepsi yıkılmış bir kız."

Romanın "hedonist, şüpheci, dinsiz hattâ nihilist" genç kahramanı Ferit, "parapsikolojik ve metapsikolojik olaylar sonucu" sürüklendiği bocalamadan bu *Noraliya'nın* (Nuriye Hanım'ın) evinde, onun anı defterini okuyarak kurtulabilecektir:

"Tanrıya inanarak hakikati mistik bir felsefede bulur, huzura kavuşur."

"Dünya Romanının Aksaklıkları" makalesinin yazarı Payami Safa, "*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'nun* roman tekniği bakımından taşıdığı öneme işaret etmektedir:

"Bu romanda dünyanın hiçbir romanında bulunmayan bambaşka bir teknik kullandım. Fakat bu, romanın klasik temellerini muhafaza eden ve okuyucuya yabancı gelmeyeceğini ümit ettiğim bir tarzdır. Bazı konferanslarımda bunu izaha çalıştım. Fakat bütün sanat nazariyeleri isabet ölçüsünü, nazari izahlarda değil, sanat eserinin kendisinde bulur."

"Kitabımın nasıl karşılanacağını tahmin edemiyorum. Yalnız benim hükmüm şudur. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu'ndan* evvel roman

adına lâıyk hiçbir kitap yazmadığı-
mı sanıyorum.”

Ancak romanın dile getirdiği
düşünce, sert eleştiriler de alacaktır.

Örneğin Vedat
Günyol, şunla-
rı söyler:

“Matmazel
Noraliya'nın
Koltuğu, savaşı
(II. Dünya Sa-
vaşı) sonunda
birçok ülkede
başgösteren
mistik, akıl
düşmanı bir
akımın kullu-
ğunu yapıyor.

Hurafe saltanatı kurmak isteyen bu
eserden çıkan ahlâk dersi de türbe
edebiyatına uygun sadaka ahlâkı-
dır.”

Peyami Safa'nın yapıtı, onun
zaman boyunca geçirdiği değişme-
lerden derin izler taşır. Buna bağlı
olarak onunla ilgili değerlendirmeler
de değişiklikler gösterir.

1950'lerin başında romancı,
Türk Dili Dergisi'nin yazarları ara-
sındaydı. Türk Dil Kurumu genel
yazmanı Ağâh Sırrı Levend dergide
“Matmazel Noraliya'nın Koltuğu”-
nu incelerken, yapıttaki doğaüstü
olayların, “resmi bilimin çerçevesi
içinde, fakat aksini düşünenlere
pay bırakmayı da ihmal etmeyerek”
aydınlatılmaya çalışıldığına dikkat
çekiyordu.

Edebiyat tarihçisi Levend'in
eleştirisi yazısında, roman kişileri ay-
rıntılara inilerek inceleniyordu:

“Matmazel Noraliya, aslında
babası Türk, anası İtalyan olan
Nuriye hanımdır. Bir kazaker so-
yundan olan babaannesiyle, bağnaz

Vedat Günyol:
“Matmazel
Noraliya'nın Koltuğu,
savaş (II. Dünya
Savaşı) sonunda
birçok ülkede
başgösteren mistik, akıl
düşmanı bir akımın
kulluğunu yapıyor.

bir katolik olan annesinin birbirine
karşı etkisi altında fikir buhranları
geçirerek büyür. Fakat büyükannesi-
nin telkin ettiği Müslümanlık üstün
gelmiştir. Annesinin düzenlemesiyle
sürüklendiği aşk serüveninin öldü-
rücü buhranlarını hep bu kuvvetle
atlatmıştır. Fakat kapandığı bu
köşkte, bir veli tevekkülü ve bir
münzevi sükûnu içinde, kendisini 32
yıl yapayalnız yaşamaya mahkûm
etmiş, nihayet dünyaya ait her türlü
ilgiden kendini kurtararak, ermiş in-
sanların duyabileceği kâlp rahatlığı
içinde ölmüştür.”

Eleştiride Noraliya'nın köşküne
pansiyoner olarak yerleşen ma-
teryalist Ferit'in burada geçirdiği
düşünce ve ruh değişimi gösteril-
mekteydi:

“Köşkte, hizmetçiden dinlediği
hikâyelerin etkisi altında, gündüz
Noraliya'nın duvarda asılı resmin-

de her an kımlıdır gibi duran iri canlı gözlerini ürpermeler içinde seyrederek, evin bütün eşyasına sinen ağır ve esrarlı havasında onun mistik ruhunun izlerini sezerek buhranlar geçirir. Geceleri de rüya mı vehim mi olduğuna hükmedilemeyen olayların dehşeti içinde, hayret, merak ve korkunun birinden ötekine geçerek bunalır. Nihayet, (Sorbonne’u bitirmiş bir felsefe öğretmeni olan) Yahya Aziz’le birlikte Matmazel Noraliya’nın hatıra defterini okur. Sonra bir inanma ve bağlanma ihtiyacı içinde, kararsız hüviyetinin birdenbire değiştiğini görür, mane-viyatında bir ışığın yandığını duyar ve bir nevi hidayete kavuşur.”

Levend, romanı anlatım bakımından da başarılı bulmaktaydı:

“Romanda üslûp, eğer konunun gereğine, konuşanların karakterine, hareketin türüne ve tasvirin mahiyetine göre en uygun yazı tarzını seçmek ise Matmazel Noraliya’nın Koltuğu’ndaki üslûbun, bütün bu üstün nitelikleri taşıdığını söyleyebilirim.

Çağrışımların sıraladığı düşünceleri, tutarsız gibi görünen sayıklamaları, nihayet kahramanların denge bozukluğundan gelen hezeyanları ifade ederken sürrealist bir nitelik alan üslûp, ruh hallerinin tasviriyle fikirlerin açıklanmasında zincirleme bir eda alıyor; konuşmalarda ise, tiplerin gerçek kimliklerine bürünüyor.”

Peyami Safa, başlangıçta Cumhuriyetin bağlı olduğu aydınlanma düşüncesinden yanaydı. Yeni şiirin

Cahit Sıtkı Tarancı, Fazıl Hüs-nü Dağlarca gibi öncülerinin ilk ürünlerini o farketmiş, edebiyat dünyasına duyurmuştu. “Türk İnkılabına Bakışlar” kitabında Cumhuriyetin getirdiği temel değerleri savunuyordu. Ancak özellikle 1950 sonrasında toplumcu düşünceye karşı çıktı. “Türk İnkılabına Bakışlar” kitabındaki görüşlerine artık bütün yanlarıyla bağlı bulunmadığını, kitabının yeni baskısında dile getirmekten de kaçınmamıştı:

“O devre mahsus yazı disiplini, eserin Kemalizme, Altıoka tarih ve dil anlayışına ait son fasıllarında resmi teze uymak zoruyla, muharirinin düşünce hürriyetinden bazı kısıntılara katlanmasını zaruri kılıyordu.”

Bu tutumu yüzünden çağdaş bilim ve sanatın beslediği yeni edebiyat çevresinin dışına itilen yazardan, çok yakın dostlarının dahi uzaklaştığı gözlendi. Böyle bir yakını, Vefa Lisesi’nden okul arkadaşı Ahmet Hamdi Tanpınar’dı. “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” yazarının onunla ilgili değerlendirmesi, günlüğündedir:

“İnsan keşfetmesinden hoşlanır, fakat sonra kendi çevresinden çıkınca nazikâne düşman olurdu. Bazen de açıkça. Cahit Sıtkı ve Çocuk ve Allah Şairi (F.H. Dağlarca) böyle oldu.”

“Biraz akıllı olsaydı, sebeplere inebilseydi, egotizmle arasına küçük bir mesafe koyabilse ve bilhassa biraz şüphe etseydi, başka türlü mu-

harrir olurdu. Bir romancı étoffe’u (yeteneği, cevheri) vardı.”

Yaşadığı dönemde hak ettiği gibi değerlendirilmeyen Tanpınar, kendisinin “sükût suikastına mahkûm edildiğinden” acı acı yakınmıştı. Ölümünden sonra yapıtları umulmadık bir ilgi gördü.

Peyami Safa için tam tersi oldu. Ancak onun dünya görüşüne, siyasal tutumuna karşı çıkan çevre yapıtında buldukları değerleri ortaya koymaktan da uzak durmadılar.

Prof. Dr. Berna Moran:
“Anlatıcı olarak yazara en az yer veren bir teknik, Türkiye’de ilk kez bu romanda denenmiştir.”

Örneğin, “Matmazel Noraliya'nın Koltuğu”nu inceleyen Prof. Dr. Berna Moran, yazarın amacını şöyle belirlemiştir:

“Metapsişik ve parapsikolojik birtakım olayların var olduğunu; bunların ancak ruhun maddeye doğrudan etkide bulunmasıyla, medyumlukla ve duyuları aşan algılamayla açıklanabileceğini; bugünkü maddeci ilim ve felsefenin hakikati kavrayamayacağını; içgüdüye, sezgiye sırt çevirdiği için, akla dayanan bu bilimin sırlarını çözemeyeceğini göstermek.”

Böyle bir görüşü bir bilim adamının onaylaması elbette kolay olmayacaktı. Bu nedenle söz konusu görüşü, Türkiye'nin tarihsel, toplumsal gelişmesi içindeki yerine oturarak değerlendiriyordu:

“Spritzmaya, psikokinesise merak sardığı ve dolayısıyla pozitivizm, materyalist ve determinist bir bilim anlayışına karşı çıktığı bu son dönemde din (mistisizm olarak) ideolojisinin egemen ögesi olur. Bundan ötürü 1960'lardan sonra

Türkiye’deki resmi ideolojiyi daha da sağa çekerek dinci, gelenekçi ve mukaddesatçı doğrultuda de-ğiştirmek isteyen çevrelerin gözde yazarı olur.”

Ancak bilim adamı, romancının tutumunda önem taşıyan yönleri

vurgulamaktan da elbette kaçınmayacaktır:

“Sanatının teknik sorunlarıyla çok ilgilenmiş romancılarımızdan biridir.”

“Anlatıcı olarak yazara en az yer veren bir teknik, Türkiye’de ilk kez bu romanda denenmiştir.”

Tartışmalara konu olmuş 70 yaşındaki bir romanla yeni karşılaşacak genç kuşağın, yapıta yaklaşırken bunları da göz önünde bulundurması yararsız olmayacaktır. •

konuertopbd@gmail.com

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

<p>1 Tabu (Fr.)
a-Yalıtım
b-Kan gözesi
c-Eleştirelemez
d-Eğitici oyuncak</p>	<p>6 Baypas (İng.)
a-Devre dışı
b-Işıkkesen
c-Göz korkutma
d-Söyleme</p>	<p>11 Deterjan (Fr.)
a-Arıtıcı
b-Aşırı
c-Sesüstü
d-Morötesi</p>
<p>2 Faktör (Fr.)
a-Dayatmak
b-Tören düzeni
c-Sınırlamak
d-Etmen</p>	<p>7 Abonman (Fr.)
a-Sürdürüm
b-Evrensel
c-Gündelik
d-Parıltı</p>	<p>12 Histeri (Fr.)
a-Duyu bozukluğu
b-Cinsel sapkınlık
c-Göz uyumu
d-Tutumlu</p>
<p>3 Efektif (Fr.)
a-Dalavera
b-İsterik
c-Sofa
d-Nakit para</p>	<p>8 Figürasyon (Fr.)
a-Çok karışık
b-Biçimleme
c-Kavrayış
d-İntihal</p>	<p>13 Batik (Fr.)
a-Ressam sehпасı
b-Gelin duvağı
c-İnce ayırım
d-Süsleme yöntemi</p>
<p>4 Konkur (Fr.)
a-Yarışma
b-Eğlence türü
c-Pencere düzeni
d-Mahkeme</p>	<p>9 Hijyen (Fr.)
a-Sağlığa uygunluk
b-Ayrıntı
c-Mütenazır
d-Cici, sevimli</p>	<p>14 Deplase (Fr.)
a-Yer değişikliği
b-Tel sicim
c-Poker deyimi
d-Takım oyunu</p>
<p>5 Dara (İta.)
a-İlaç miktarı
b-Kabın ağırlığı
c-Büyüteç
d-Bir bitki</p>	<p>10 Metraj (Fr.)
a-İleti
b-Şerit perde
c-Kümeleşim
d-Uzunluk</p>	<p>15 Dart (İng.)
a-Acayip
b-Nicelik
c-Oklama
d-Üst sınır</p>

(Fr.) Fransızca, (İta.) İtalyanca, (İng.) İngilizce

Yanıtlar:
151.
sayfada

Alışveriş Yapmak Oy Vermektir

2

Yazan: BARBAROS ENEÇ

Günümüzde siyaset deki müesses nizamı ciddi kitlesel tepkiler var. Kaynağında ise büyük bir çoğunlukla güvensizlik ve dışlanmışlık var. Siyaset, ve siyasal katılım kitlelerden koparılıp, uzmanlık peçesinin arkasında kapalı kapılar ardında yapılıyor. Seçim

bir “reyting” mücadelesine döndü. Kitleler iyi bir yaşam için siyaseti tekrar kendi ellerine almak, karar verme süreçlerine katılım için farklı ve etkili yollar buldular. Albert O. Hirschmann’ın belirttiği gibi, bir şirket, bir örgüt hatta bir devlet için bile, tatminkar olmayan durumlara

verilecek iki tepki vardır: “çıkış” - ki hiç bir şeyi düzeltmeden bırakıp gitmek; yada “ses vermek” -düşüncelerini söylemek ve sıkıntılar için tedaviler önermek (batı dillerinde “ses” kelimesi aynı zamanda “oy” olarak da kullanılıyor). Bir önceki yazımızda siyasal davranış ve katılım yollarından biri olarak siyasi alışverişi ve 3 tipinden bahsetmiştik. Bu 3 tipi biraz daha yakından inceleyelim.

Tüketici boykotu bir ya da daha fazla grubun, bireysel tüketicileri satın alma davranışından kaçınması konusunda harekete geçirecek, bir takım hedeflere ulaşmak amacıyla teşebbüste bulunmaları olarak tanımlanabilir. Boykotlar çeşitli gruplar tarafından başlatılmaktadır. Bunlar arasında en popülerleri, tüketici grupları, işçi birlikleri, dini gruplar, kadın haklarını savunan gruplar ve çevreci gruplardır. Bunların dışında sağlık grupları, hayvan haklarını savunan gruplar, savaş karşıtı gruplar da bulunmaktadır. Tüketicilerin, ürünlerini satın almayı reddetmek suretiyle kurumsal aktörlerle olan ilişkisini kesmeyi teşvik eden boykotların amacı, tüketiciyi bir ürün ya da üreticiye karşı harekete geçirecek, şirketleri yada iktidarlara politikalarını değiştirmeye zorlamasıdır. Zaman zaman farklı uluslardan vatandaşlar devlet veya kurum politikaları konusundaki tatminsizliklerini ifade etmek için bu yola başvurmuşlardır. Bunun bir

örneği, Pasifik’te nükleer denemeler yapan Fransa’nın ekonomisinde büyük yer tutan şarap ve peynire 1995 yılında uygulanan boykottur. Siyasal tüketicici kavramı o zamandan beri hem basın, hem de bilim ve politika dünyası için bir ilgi çeken bir alan haline gelmiştir. Bu tür durumlarda boykotçular, politikalarını değiştirmeleri yönünde ulusal hükümetlere baskı yapmanın bir yolu olarak kurumsal aktörleri -şirketleri- hedef alırlar. Boykotlar genellikle şu aşamaları takip eder: öncelikle boykot tehdidi yapılmaktadır; ikinci adımda boykotun başladığı duyurulmakta ve eyleme geçilmesi istenilmektedir; Üçüncü aşama, boykotun organize edildiği ve yapılan hazırlıkların duyurulmasıdır; son aşama ise boykot aktivitesini tanıtmak üzere gösteriler yapılan aşamadır.

Seçici alışverişi (buycott) olarak da adlandırılan olumlu siyasal tüketicilik ise, etiket düzenlemelerinin kullanılmasıdır. Etiketler vatandaşların tüketicici tercihlerini yönlendirmektedir. Tüketicici, seçiminde ‘hayır’ diyerek tepki vermek yerine belirli ürünlere ‘evet’ demektedir. 1990’lı yıllarda bir siyasal ifade biçimi olarak hızla yayılmaya başlayan olumlu siyasal tüketiciliğe örnek olarak yeşil etiketler (eco-label), adil ticaret etiketleri, organik gıda etiketleri ve yönetim sertifikaları verilebilir. Etiket düzenlemeleri, boykotlarla karşılaştırıldığında mücadeleci olmayan siyaseti ifade etmektedir. Bunlar kurumsal aktörler, sivil toplum kuruluşları,

akademik kesim ve hatta hükümet arasında iyi bir çalışma ilişkisi ve işbirliği gerektirir.

Siyasal tüketiciliğin en yeni ve en az araştırılan biçimi ise, dolaylı siyasal tüketiciliktir. Dolaylı siyasal tüketicilik, diğer biçimlerden farklı olarak parasal işlemler hakkındaki kararları içermez. Bu biçimin temel hedefi; kurumsal aktörleri satın alımdan mahrum bırakmaktan veya iyi davranış, politika ya da ürünler için belirli kurumsal aktörleri ürünlerini satın alarak ödüllendirmekten ziyade, kurumsal politika ve uygulamalar hakkındaki fikirlerin işleme, kamuoyu ve çeşitli siyasal kurumlara yöneltilen iletişim çabalarıyla ifade edilmesidir. Yerel, ulusal, bölgesel, küresel düzeyde düzenlemeler ya da bunların bir arada kullanılması

şeklinde olabilen dolaylı siyasal tüketici hareketi, işletme ile kamuoyu arasında bir diyalog oluşturma girişiminde bulunurken mücadeleciler ya da işbirlikçi bir strateji kullanabilmektedir.

Bu üç siyasal tüketicilik biçiminden başka, sürdürülebilir tüketim ve gönüllü sadelik gibi kavramlar da siyasal tüketicilik biçimleri olarak düşünülebilir. Gönüllü sadelik yaşam biçimini

seçenler iki grupta incelenebilmektedir. Materyalist yaşam biçiminden yorulup terk edenlerden oluşan ilk

Bir siyasal tüketicilik biçimi olarak düşünülebilecek günümüzün “gönüllü sadelik” grupları daha çok genç ve eylemci kişilerden oluşmaktadır.

gruptaki kişilerin kendilerine daha fazla zaman ayırmak amacıyla gönüllü sadeliği tercih etmesi siyasal tüketicilik olarak değerlendirilmezken, daha anlamlı bir yaşam arzusu nedeniyle bu yaşam biçimini tercih etmesi siyasal tüketicilik olarak değerlendirilebilir. İnsan hakları, tüketici boykotları, çevre eylemi gibi konularda aktif rol alan ikinci gruptakiler ise daha çok genç ve eylemci kişilerden oluşmaktadır. Bu gruptaki kişilerin bu tür amaç ve uy-

gulamaları siyasal tüketicilik olarak sınıflandırılabilir. Kısmen örtüşen bir alan olan organik yiyecek tüketimi de siyasal tüketiciliğin bir biçimi olarak düşünülebilmektedir

Tüketici hareketinin ilk örneklerinden biri, sonradan bir tür tüketici hareketi olan boykota ismini veren toprak sahibinin kâhyasına karşı yapılmıştır, (emekli yüzbâşı Charles Boycott). Siyasal tüketicilik 19. yüzyıl boyunca işbirlikçi oluşumlarla birlikte geliştirilmiş ve tüketici olarak vatandaşlar tarafından pazarı medenileştirme amacı güden çeşitli sosyal hareketler aracılığıyla 20. yüzyılın başlarında hızla yayılmaya başlamıştır. Bu tarihlerde Avrupa ve ABD’de ortaya çıkan ‘beyaz liste’ girişimi bir aktivizm örneğidir. ‘Beyaz liste’ ya da ‘beyaz etiket’

Türkiye’de son yıllarda yoğunlaşan bir boykot şekli yabancı ürünlere karşı sivil toplum kuruluşlarınca örgütlenen boykotlardır.

kampanyası siyasal tüketiciliğin ilk örneklerinden biri olarak görülebilir. Tüketim cephesinden gelen bir güç yaratmada başarılı olan bu hareketlere örnek olarak 1910’lu yıllarda grev organizasyonlarında karşılaşılan zorlukları aşmak ve 1950’lerde ABD’de mücadele veren işçileri desteklemek için tüketicilerin işçi sendikaları tarafından harekete geçi-

rilmesi verilebilir.

Türkiye’de siyasi yaşam ve toplum için boykot kavramı pek de yabancı değildir. Hatta cumhuriyet öncesi 1910’lu yıllarda halkın Girit adası sorunu yüzünden Yunan mallarını boykot ettiği görülmektedir. Son yıllarda yoğunlaşan bir boykot şekliyse tüketicilerin yabancı ürünlere karşı sivil toplum kuruluşlarınca örgütlenen boykotlardır. Bunlardan bazıları;

1 998 yılında İtalyan mallarına yönelik tüketici boykotudur. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin (TOBB), İtalyan Odalar Birliğine yazdığı bir mektupla ülkemizde İtalyan mallarına yönelik tüketici boykotlarını içeriği ve nedenleri hakkında bilgi vermiş

ve TOBB önderliğinde boykot kampanyasına tüketicilerin katılımı çağırısı yapılmıştır. 2011-2012 yıllarında ise ülkemizde Fransız mallarına yönelik tüketici boykotları gerçekleşmiştir. 2015 yılı Temmuz ayında ise Çin’de (Sincan Uygur Özer Bölgesinde) yaşanan olaylar nedeniyle, Çin mallarına yönelik boykot kampanyası yine STK’larca kamuoyuna duyurulmuştur. Son yıllarda ülkemizde ticari faaliyetlerde bulunan İtalya, Almanya, Fransa, Çin, İsrail, İngiltere ve ABD mallarına yönelik STK’ların boykot çağrılarını tüketiciler şahit olmaktadır. •

barbarosenebd@gmail.com

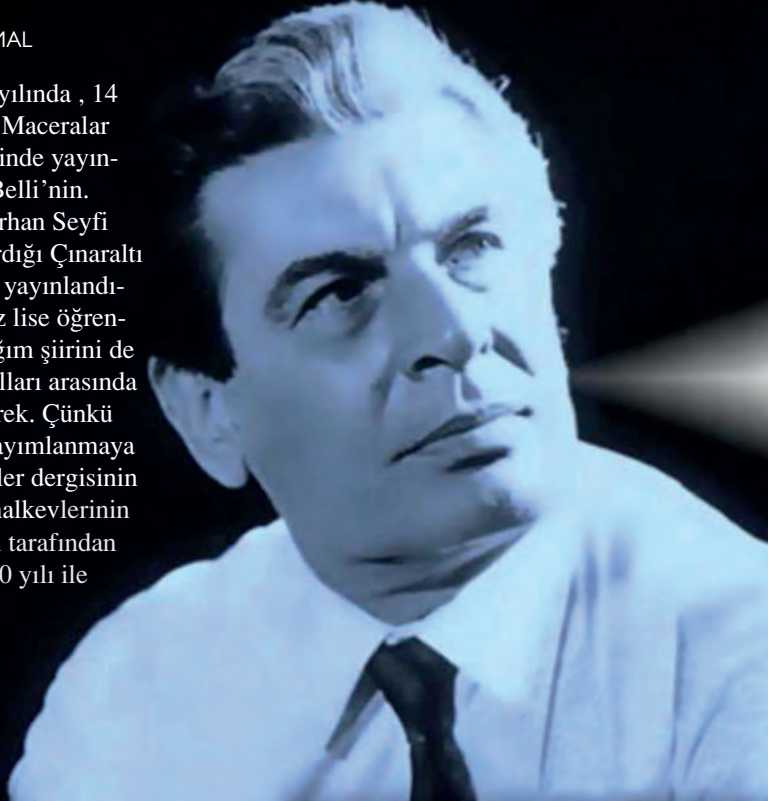
ŞEMSE BELLİ

Gençlik yıllarımda, ciltlenmiş tüm sayıları sıra sıra evimizin kitaplığında yanyana dizilmiş İzmir Halkevi tarafından yayımlanan Fikirler dergisinin birinde okumuştum Şemsi Belli'nin çok kısa bir şiirini. O günden bugüne hep anımsarım

“Bir gün / Sen de mutlu olursun / Unutursun çocuğum / Şiirler yazdığın Burgaz adası / Kalır sana bir gençlik hatırası...” dizelerini.

Yazan: SABRİ KEMAL

İlk şiiri 1939 yılında, 14 yaşındayken Maceralar Dünyası dergisinde yayınlanmış Şemsi Belli'nin. 1943 yılında Orhan Seyfi Orhon'un çıkardığı Çınaraltı dergisinde şiiri yayınlandığında da henüz lise öğrencisi. Anımsadığım şiirini de 1947 – 1950 yılları arasında yazmış olsa gerek. Çünkü 1947 yılında yayımlanmaya başlayan, Fikirler dergisinin yayım hayatı halkevlerinin Demokrat Parti tarafından kapatıldığı 1950 yılı ile sınırlı.

1956 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra avukatlık yapan, Vakıf, Cumhuriyet, Ulus, Son Havadis, Milliyet, Hürriyet, Dünya gazetele-
rinde çalışan; Vefa Lisesi, İstanbul Kız Lisesi, Çapa Öğretmen Okulu ve Gazetecilik Yüksek Okulu'nda edebiyat dersleri veren Şemsi Belli, ilk şiirlerini halk şiiri geleneği etkisinde yazıp, serbest şiire sonra yönelmiş. Adını da 1968 yılında yurdumuzun yoksul insanların yaşadığı sıkıntı ve çaresizliği yerel ağız kullanarak şiirleştirdiği Anayasa adlı şiiri ile duyurmuş.

Adım Adım Anadolu, Kırk Gözlü Heybe, İçimizden Biri, Şiir Bahçesi adlı radyo ve televizyon programlarının yanı sıra Kervan, Çadır, Anayasa, Şiir Defteri dergileri ile Memleket ve Son Posta gazetelerini çıkardı. Şiirleri İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Arapça ve Azeri Türkçesine çevrilen; kendini "Aramayın beni başka yerlerde, / Küllenmiş mangalda yatan kor benim, / Pırlantadan taşan renk benim değil, / Heybedeki yeşil benim, mor benim" diyerek tanımlayan şair 1995 yılında İstanbul'da yaşama veda etti.

UNUTTUM

Seni sevdiğim zamanlarda
Sevda gönümde hevenk hevenkti
Güzel bir kadından amma
Gözlerin ne renkti?

Unuttum....

Başını göğsüme dayadığın an
Saçların ne kokardı?

Ve ilk defa karşılaştığımız akşam,
Üstünde hangi elbisen vardı?

Unuttum....

Hiçbirşeyi unutmayacağımı
sanırdım.

Aşk ne tatlı...

Ne yalan şeydi....

İsmin neydi?

Unuttum...

ANAYASO

Gul, gurban olduğum Hükümet
Baba!

Baa bir alfabe veremez miydin?

Gara dağlar gar altında galanda

Ben gülmezem

Dil bilmezem

Şavata'dan Hakkari'ye yol
bilmezem

Gurban olam, çaresi ne, hooy
babooov?

Bebek yanir, bebek hasda, bebek
ataş içinde

Ben fakiro,

Ben hakiro

Dohdor ilaç, çarşı bazar tam -
takiro

Gurban olam bu ne işdir hooy
babooov!

Çoçığ ağliir, çoçığ öliir, geçit
vermiy Zap suyu

Parasizo,

Çaresizo

Ben halsizo, ben dilsizo, şeher
uzah, yolsizo

Bu ne haldır, bu ne iştir hooy
babooov!

Gara dağda, gar altında ufağ ufağ
mezerler

Yeddi ceset hetim hetim Zap
Suyunda yüzerler

Hökümata arz eylesem azarlar

Ben ketimo

Ben hetimo

Ben ne biçim vatandaşım hooy
babooov?

Şavata'tan Angara'ya ses getmiir

Biz getmeğe guvvatımız hiç
yetmiir

Malımız yoh

Yolumuz yoh

Angara'ya ses verecek dilimiz yoh

Ganadımız, golumuz yoh

Bu ne biçim memlekettir hooy

babooov?

Yerin, yurdun adresesin bilmirem

Angara'da: Anayasso!

Ellerinden öpiy Hasso

Yap bize de iltimaso

Bu işin mümkinini yoh mi hooy

babooov?

DOST İŞİ

Bir adam vardı

Taş yağmuruna tutmuşlardı dört
koldan

Başı,bağrı açıktı

Bir tabanca verdim savunsun diye

İlk kurşunu

Bana sıktı

HEYBEMİN GÖZÜNDEKİ TUTKULAR

Sana alafranga şiirler değil

Sana türküler yazmalıyım

Mendil mendil

Nakış nakış deyişler söyleme-
liydim sana

Dağların doruğunda

Nevruzdan Karçıçeğinden söz
açmalıydım

Heybemin bir gözünde tutkularım

Bir gözünde sen varsın

Tezek yaparsın doğan güne karşı
her sabah

Kilim dokursun ağlarsın

Sana sevgiden çok önce

Okuma-yazma öğretmeliydim
Dağkuşum

Ellere okutmamalıydın betikle-
rimi

Sana alafranga şiirler değil

Fistanındaki çiçekler gibi türküler
demeliydim

PARA

- Para! ... dedim.

Kınından sıyrıldı paslanmış
hançer

İpek oldu.

- Para! ... dedim.

Yelesini yoldu bütün aslanlar
Köpek oldu.

- Para! ... dedim.

Şeklini unuttu yuvarlak dünya
Dört köşe oldu.

- Para! ... dedim.

Yaldızını döktü altın sürahi

Bir şişe oldu.

- Para! ... dedim.

Namusuyla beraber soyundu
kadın

Fahişe oldu.

- Para! ... dedim.

Suratlar değişti, fikir değişti.

Öfkeler neş'e oldu.

- Para! ... dedim.

“Geber, Kahrol!” diyen küflü dudaklar

“Yaşa! ... Çok Yaşa! ...” oldu

İSTANBUL MEKTUBU

Bu şehir bıraktığın gibi Hasan.

Martılar

Yine öyle ürkek,

İnsanlar cesur,

Deniz bâzan yeşil, bâzan kurşunî

Liseli gençlerin selâmı var

Yeni bir çete kurmuşlar soygun

için.

Çapkın hırsız emekliye ayrıldı.

Vapurlar naylon külot taşıyor

Akdeniz'den.

Torpilsiz evlere baskın

berdevam

Formalı öğrenciler yakalanmış
geçenlerde

Evli kadınlar yakalanmış.

Yatakhaneye oğlan kapatmış

kolejli kızlar

Üç gün misafir kalmış.

Bu şehir bıraktığın gibi Hasan.

Câmilerde yine kandiller yanar

Ramazanda.

Duraklar boyunca kuyruk,

Sokaklar boyunca şen-dul.

Ocaklar, bucaklar, kucaklar

açılıyor

Yine öylesine güzel İstanbul.

Her şey bıraktığın gibi Hasan

Ada'sı, Moda'sı, Şişli'si

Naylon boynuzlusu, altın dişlisi

Ahmed'i, Mehmed'i

Hâlâ aynı oyunu oynuyorlar

Repertuar değişmedi.

Takvimler değişti ama

Hiçbir şey değişmedi inan.

Eyüp Sultan'da dualar ediliyor

Vampirler kan emiyor çocuk-

lardan.

'Boğaziçi şen gönüller
yatağı'

Turistik oteller güzel.

Turistik otellerin odalarında

Et pazarları kurulmuş yine.

Koyun eti, ceylân eti

Öküz eti, manda eti

Yavrukuzu eti var

Müzikle sevişiyor bugünkü

İstanbul

Aşkın bereketi var, Hasan!

Başka ne yazayım, yeter bu
kadar

İstanbul bıraktığın gibi

Martılar ürkek

İnsanlar cesur.

Deniz bâzan yeşil, bâzan kurşunî

Hepinizden dâvâcıyım insanlar!

Hepinizden dâvâcıyım insanlar!

Menekşe dallarında kalmış

umutlarınız.

Gözleriniz arzuların cennetinde.

Hâlâ yabanî güller açar çalılık-
larda

Hâlâ paslı düşüncelerinizde

bahar •

Promete
Necdet Pamir

Libya, Petrol ve Doğu Akdeniz

Türkiye ile Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti arasında, 27 Kasım 2019'da "Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası" imzalanmasıyla birlikte Libya, yeniden dünya gündemine yerleşmiş durumdadır.

Diğer zengin petrol ve doğal gaz rezervlerine sahip ülkelerin çoğunda olduğu gibi Libya'da da bu zenginlikler, ülke halkına refahtan çok adeta "lanet" olarak yansımaktadır. Başta ABD olmak üzere küresel ve bölgesel aktörler, bu zenginlikleri ele geçirebilmek, kendi katkılarıyla baştan sona yıkılan ülkeyi "yeniden imar etmek" için, yerel aktörler

üzerinden acımasız vekâlet savaşlarını sürdürmektedirler.

Trablus'un Fenikeliler tarafından kurulduğu MÖ 7. yüzyıla kadar geriye gitmeden özetlemek gerekirse; kentin Osmanlı egemenliğine, Turgut Reis ve Kaptan-ı Derya Sinan Paşa tarafından 1551'de alınmasıyla geçtiği bilinmektedir. 1911-12'den itibaren İtalyan'lar; 1942'den itibaren ise İtalyanlar-ı devre dışı bırakan İngiliz ve Fransızlar, Libya'da kontrolü ele geçirdiler. Ülkenin doğusu (Sirenayka) ve Trablus İngilizlerin, Fizan ise Fransızların yönetimine geçti.

Libya, 1951'de bağımsızlığını kazandı. 1956'da 2 Amerikan şirketine petrol ruhsatı verildi. Libya'da ilk petrol keşfi 1959'da gerçekleşti. 1961'de ise açılışı Kral İdris el-Senûsî tarafından yapılan 166 kilometrelik bir boru hattı ile Libya petrolünün ilk kez Akdeniz'e ulaşarak ihracının önü açıldı. Bu dönemde, yabancı yatırımların önü açıktı. Petrol sahaları daha ziyade,

Libya'da Muammar Kaddafi liderliğindeki devrimin hedefi, "özgürlük, sosyalizm ve birlik" idi. **İlk icraat, ülkedeki** (İngiliz)

BP petrol payının ve İtalyan mülkiyetindeki tüm varlıkların kamulaştırılması oldu.

nüfus yoğunluğu düşük iç bölgelerdeydi. Petrol, kuzeye giden boru hattı ile ihrac terminallerine ve Sirte Körfezi'ndeki rafinerilere taşınıyordu. Daha sonra ise batıda Zawia ve doğuda Tobruk'a da nakledilmeye başlandı.¹

Libya'da çok farklı bir dönemi ifade eden Kaddafi dönemini ise, Soner Yalçın'ın 15 Ocak 2020 tarihli köşe yazısından alıntı yaparak sürdürüelim:

"Batı'nın desteklediği Kral İdris'in, tatil için Türkiye'ye gitmesini fırsat bilen Özgür Subaylar Hareketi, (1969 yılında, Muammer Kaddafi liderliğinde) kansız askeri harekâtle monarşiyi yıkıp, Libya Arap Cumhuriyeti'ni ilan etti. Devrimin hedefi, "özgürlük, sosyalizm ve birlik" idi. İlk icraatını, ülkesindeki (İngiliz) BP petrol payını ve İtalyan mülkiyetindeki tüm varlıkları kamulaştırarak yaptı.

GSMH, 1969'da 3,8 milyar dolarken, 1974'de 13,7 milyar dolara; 1979'da 24,5 milyar dolara yükseldi. Libyalıların yaşam standardı, on

yılda büyük ölçüde iyileşti; kişi başına ortalama gelir, 1951'de 40 dolardan, 1979'da 8 bin 170 dolara çıktı."

Libya, bağımsızlığını kazandığında (24 Aralık

1951), dünyanın en geri kalmış ve fakir ülkelerinden biriydi. 1,5 milyonun altında kalan nüfusun, %90'ından fazlası okuma ve yazma bilmiyordu. Ülkede 7 yıl önce açılmış birkaç lise vardı; üniversite yoktu. Kaddafi zamanında ise okuma yazma oranı %87'ye yükselirken, nüfusun %25'i üniversite eğitimi alıyordu.

Petrol rezervleri ve üretimi

Libya, 48,4 milyar varillik petrol rezervleriyle, dünya ispatlanmış petrol rezervlerinin %2,8'ine sahip... Doğal gaz rezervleri ise 1,4 trilyon metreküp.² 1970 yılında günde 3 milyon varile yükselen ham petrol üretimi, 1990'larda günde 1,5 milyon varile kadar geriledi.

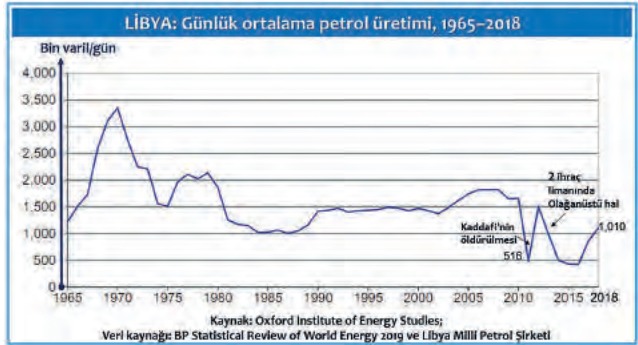
Bu düşüşte, petrol şirketlerinin millileştirilmesi ve gerek buna karşı oluşan tepkiler ve gerekse Libya'ya yönelik terör faaliyeti iddiaları nedeniyle batılı devletler tarafından uygulanan ambargolar etkili oldu. 2003 yılında Kaddafi'nin Lockerbie bombalamasındaki Libya sorumluluğunu kabullenip, ölenlerin ailelerine tazminat ödemesinin ardından, ambargolar kaldırıldı.

2008 yılında günde 1,88 milyon varil olan ham petrol üretimi,

2011'de Kaddafi'nin öldürülmesinden hemen önceki (dış destekli) iç karışıklık döneminde, günde 516 bin varile kadar geriledi. Sonraki dönemde de ülke içindeki çatışmalar paralelinde, sürekli iniş çıkışlarla, 2018 yılında günlük ortalama 1 milyon varil civarında bir üretim gerçekleştirildi.

Petrol Sektörünün Yönetimi

Ülkedeki petrol ve doğal gaz faaliyetleri, Kaddafi'nin iktidarda olduğu dönemde, Milli Petrol Şirketi (MPŞ) tarafından yönetildi ve

yürütüldü. Şirketin iki adet bağlı kuruluşu var: Sirte Petrol Şirketi ve Arap Körfezi Petrol Şirketi (Arabian Gulf Oil Company: Agoco)... Bu şirketlerin faaliyetlerinin yanı sıra, servis şirketleri, rafineri şirketleri ve ortaklıklar eliyle yürütülen faaliyetler var. Servis ve rafineri şirketleri şöyle sıralanabilir: Brega Petrol Pazarlama, Jowfe Petrol Teknoloji, Milli Sondaj ve Kuyu Tamamlama, Kuzey Afrika Jeofizik, Petro Air (Havayolları şirketlerine

hizmet sağlayan), Ras Lanuf Petrol ve Gaz İşleme, Taknia Libya Mühendislik ve Zawia Petrol Rafineri şirketleri. (MPŞ ile yabancı petrol şirketleri arasındaki ortaklıklar ise; Akakus Petrol Operasyonları, Harrouge Petrol Operasyonları, Libya - Emirlikler Rafineri, Mabruk Petrol Operasyonları, Mellitah Petrol ve Gaz, Nafusa Petrol Operasyonları, Waha Petrol ve Zueitina Petrol şirketleri olarak sıralanıyor.³

Arama ve Üretim Paylaşım Anlaşmaları, Kaddafi döneminde, MPŞ'nin yetkisindedir. Petrol Bakanlığı ile MPŞ arasındaki hi-

Libya'da Halife Hafter'e bağlı güçler ve Temsilciler Meclisi, **MPŞ'ne alternatif bir şirket kurma**

ve/veya Milli Petrol Şirketi yönetimini ele geçirme konusunda, sürekli hamleler yapıyorlar.

yerarşik ilişki tanımlamasının yeterince açık olmadığı ve ağırlığın fiili olarak MPŞ'nde olduğu söylenebilir. Kaddafi sonrasında da MPŞ, uluslararası planda ve Birleşmiş Milletler nezdinde yetkili kuruluş olarak kabul edilmekte ise de ülkenin kontrolü için mücadele eden güçler, şirketin kontrolü için de benzer bir mücadeleyi sürdürüyorlar. MPŞ ise olabildiğince bu çekişme ve ça-

tışmaların dışında kalmaya çalışsa da faaliyetleri ister istemez önemli ölçüde aksıyor; gerek üretim ve gerekse ihraç potansiyeli, 1970'teki seviyesine kıyasla çok düşük seviyede kalıyor. Halife Hafter'e bağlı güçler ve Temsilciler Meclisi, MPŞ'ne alternatif bir şirket kurma ve/veya MPŞ yönetimini ele geçirme konusunda, sürekli hamleler yapıyorlar.⁴ BM ise halen Sanalla yönetimindeki MPŞ dışında otorite tanımıyor ve bu şirket dışında Libya petrolü ihracatını yasadışı olarak kabul ediyor. Ancak bu arada Hafter'e bağlı güçler de petrol

ihraç terminallerini kontrolleri altında tutarak, Ulusal Mutabakat Hükümeti'ne ve MPŞ'ne "ayar vermeye" çalışıyorlar.

Petrol Sektöründeki Yabancı Şirketler

1986 - 2005 döneminde, Libya

Milli Petrol Şirketi, ABD'li Amerada Hess, Conoco ve Marathon şirketlerinden oluşan Oasis (Waha) Konsorsiyumu'nun imtiyazlarına dokunmadı. Buna karşın ABD yönetimi, Libya'ya uyguladığı ambargo kapsamında, bu şirketlerin yatırım yapmasını engelledi. Bu süreçte hükümet, yeni ihaleler açtı ve daha önce Libya'da petrol ve doğal gaz sektörüne yatırım yap-

mamış yabancı şirketlere lisans verdi. Bunların bir kısmı, milli şirketle ortaklıklar kurarak faaliyet yaptılar. 2000 – 2011 döneminde Libya’da faaliyet gösteren yabancı petrol şirketlerinin başlıcaları; BP, Chevron, CNPC, Eni, Marathon, Occidental, OMV, Repsol, Shell, Statoil, Total ve Wintershall olarak sıralanabilir.

Halen Libya’da üretilen petrol, MPŞ ve yabancı şirketler arasında (Üretim Paylaşım Anlaşmaları koşulları çerçevesinde) paylaşılıyor. Libya’daki en büyük şirket olarak, ülkede 1959’dan beri faaliyette olan İtalyan ENI gösteriliyor. Şirket 2018 yılında, günde ortalama 302,000 varil petrol üretti. Karasal alanda 5, denizel alanda 2 ruhsatı olan ENI, genelde bu sahalarda % 50 hisse ile MPŞ’nin ortağı konumunda. Faaliyetlerini 1950’den beri sürdüren bir diğer büyük şirket olan Fransız TOTAL ise Libya ile Tunus arasındaki

YÜKLEME LİMANLARI	BÖLGE	BAŞLICA SAHALAR	RAFİNERİ	OPERATÖR	EN BÜYÜK YABANCI ORTAK
Es Sider (Sidra)	Ortadoğu	Waha, Samah, Dahra ve Gialo		Waha Oil Company	ConocoPhillips, Marathon, Hess
		Mabruk		Mabruk	Total
Ras Lanuf	Ortadoğu	Nafoura		Agoco	Yok
		As Sarah/Jakhira, Nakhla		Wintershall	Wintershall, Gazprom
Marsa al-Hariga (Tobruk)	Doğu	Amal, Naga, Farigh, Ghani, Jofra, Tibisti		Harouje	Suncor (PetroCanada)
		Sarir, Messia, Beda, Magrid, Hamada	Ras Lanuf; Tobruk; Sarir	Agoco (Arap Körfezi Petrol Şirketi)	Yok
Zueitina	Ortadoğu	Abu Attifel, NC-125		Mellitah	Eni
		Nakhla		Wintershall	Wintershall, Gazprom
Marsa al-Brega	Ortadoğu	Intisar Complex ve NC744		Zueitina Oil Company	Occidental, OMV
		Brega (Nafoura/Augila complex)	Marsa al-Brega	Agoco	Yok
Mellitah	Batı	Nasser (Zelten), Raguba, Lehib (Dor Marada)		Sirte Oil	Yok
		El Feel (Elephant)		Mellitah	Eni
Zawiya (Trablus)	Batı	El Sharara	Zawiya	Akakus	Repsol, Total, OMV
Bouri	Batı	Bouri (denizel)		Mellitah	Eni
Farwah (Al-Jurf)	Batı	Al-Jurf (denizel)		Mabruk	Total

Libya’nın petrol ihraç terminalleri, rafinerileri, petrol sahaları ve operatörleri yukarıdaki tabloda özetlenmektedir. Kaynak: ABD Enerji Bakanlığı, (<https://www.eia.gov/beta/international/analysis.php?iso=LBY>)

denizel alandaki Al Jurf sahasında % 75, Waha sahasında, Marathon şirketinden 2018’de devraldığı % 16,33 hisseye sahip. Waha’daki bir diğer hissedar, ABD’li Conoco şirketi. Hisselerin geri kalanı ise MPŞ’ne ait. TOTAL’ın hissedar olduğu diğer sahalarda ise El Sharara (karasal; %30 hisse), Murzuk Baseni (130/131. Bloklar; % 24 hisse) olarak belirtiliyor. Mabruk’taki faaliyetlere, çatışmalar nedeniyle ara verilmiş durumda. Halen Libya’daki faaliyetlerini sürdüren diğer petrol şirketleri ise günlük

üretimleri (her biri) yaklaşık 25,000 varil civarında olan İspanyol Repsol ve Avusturya'lı OMV. Öne çıkan diğer şirketler ise Norveç'li Equinor (eski adı Statoil), 2017'de MPŞ ile anlaşma imzalayan Rus Rosneft, Rus Gazprom, Alman Wintershall, Harouge (Vebe Oil), Occidental, PetroCanada.

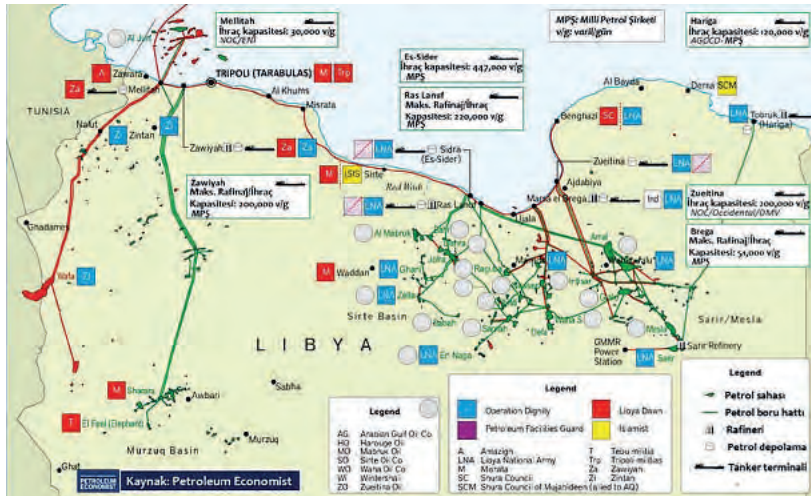
Sadece bu tabloya ve tablodaki uluslararası şirketlere bakıldığında bile, Libya'nın neden bu kadar karıştırıldığını anlamak zor olmayacaktır. Libya'da yaşananlar için "iç savaş" nitelenmesi yapılması, ya petrolün dünya enerji tüketimindeki ağırlıklı ve stratejik önemini ve Libya'nın konumunu hiç kavrayamamaktan ya da perde arkasındaki acımasız aktörlerin, çirkin rollerini gizleme gayretlerinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki son dönemdeki hamleleri, bu tablonun üzerine oturtularak analiz

edilebilirse, daha da anlamlı ve yararlı olacaktır. Birleşmiş Milletler tarafından yasal hükümet olarak kabul edilen Ulusal Mutabakat Hükümeti ile imzalanan "Deniz Yetki Alanları Sınırlandırma Protokolü", Türkiye'nin elini güçlendirirken, bu aktörlerin büyük bölümünde de rahatsızlık yaratmış durumdadır.

Bu hamle ile Rum-Yunan ikilisinin Girit, Meis gibi adalar üzerinden, bu adalara kendi kapladıkları alanlardan çok daha büyük Münhasır Ekonomik Bölgeler (MEB) vehmeden "tezlere" çok yerinde bir yanıt verilmiş olmaktadır.

Aslında kıyıdaş ülkeler, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile imzaladıkları (ancak Türkiye kabul etmedikçe hiçbir hukuki geçerliliği olmayan) ME-B anlaşmaları nedeniyle, büyük miktarda alan (MEB) kaybına uğramaktadırlar. Bu anlaşmalar yerine, Türkiye ile hakkaniyete uygun MEB

Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti: Libya ile Türkiye arasında imzalanan mutabakatlar yürürlüğe girdi

08.12.2019

Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti (UMH) Adalet Bakanlığı kaynaklarından alınan bilgiye göre, UMH Başkanlık Konseyi'nin Türkiye ile imzalanan "Güvenlik ve Askeri İşbirliği Mutabakat Muhtırası" ve "Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası"na ilişkin kararında, ilgili birimlerden, anlaşmanın onaylandığı tarihten itibaren yürürlüğe konulması istendi.

Kıyıdaş devletlerin ve GKRY'nin Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına ilişkin imzaladıkları MEB Anlaşmaları sonucunda GKRY ve Yunanistan'ın (adalara maksimalist alan verip) kıyıdaş ülkelerden "gasp ettiği" alanlar

Sondaj ve arama gemilerimizin yapacağı ekonomik bir keşif, Doğu Akdeniz

denklemini, Türkiye ve KKTC lehine kökten değiştirecektir.

anlaşmaları imzalamaları durumunda; Libya'nın 39 bin kilometre kare, Mısır'ın 21 bin beş yüz kilometre kare, İsrail'in 4 bin altı yüz kilometre kare, Lübnan'ın ise 3 bin dokuz yüz elli yedi kilometre kare MEB alanı kazanması mümkün olacaktır.

Türkiye'nin bundan sonraki adımlarında, kıyıdaş ülkelerle bu konunun üzerine giderek müzakere pozisyonu alması ve dış politikasında da bu ülkelerle ilişkilerini yeni bir anlayışla sürdürmesinde büyük yarar vardır.

Doğu Akdeniz'deki mücadelenin en önemli köşe taşlarından birisi de kuşkusuz Türkiye Petrolleri'dir. Fatih ve Yavuz derin su sondaj gemilerimizin Barbaros ve Oruç Reis arama gemilerimizin yardımı ve yönlendirmesi ile

yapacağı ekonomik bir keşif, Doğu Akdeniz denklemini, Türkiye ve KKTC lehine kökten değiştirecektir. Ancak bunun ön adımı, Türkiye Petrolleri'nin nitelikli ve Doğu Akdeniz'i iyi bilen (emekli edilmiş olan)

teknik elemanları ile yeniden takviye edilmesidir. KKTC'nin deneyimli yer bilimcilerinin de bu hamlede yerlerini alabilmeleri sağlanmalıdır. Doğu Akdeniz coğrafyasında faaliyet gösteren arama ve sondaj gemileri, bu önkoşullar sağlanabilirse amaçlarına hizmet edebilirler.

Montaigne'in dediği gibi "Libmanı belli olmayan gemiye hiçbir rüzgâr yardım edemez."

necdetpamirbd@gmail.com

Kaynakça: 1- <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2019/02/Oil-and-Gas-in-a-New-Libyan-Era-Conflict-and-Continuity-MEP-22.pdf#page5>; Oil and Gas in a New Libyan Era; The Oxford Institute of Energy Studies 2- BP Statistical Review of World Energy, June 2019. 3- <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2019/02/Oil-and-Gas-in-a-New-Libyan-Era-Conflict-and-Continuity-MEP-22.pdf#page5>; Oil and Gas in a New Libyan Era; The Oxford Institute of Energy Studies 4- Libya's Oil Company in Tripoli Calls for Rival to Be Disbanded; <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-07-05/libya-soil-company-in-tripoli-calls-for-rival-to-be-disbanded>

"Zaferi, denizi kontrol altında tutan, ihtiyacı olan şeyi, ihtiyacı olduğu zaman, istediği yere ulaştırabilen ülke kazanır." **M. Kemal Atatürk**

Sporun Dünyası

Metin Gören

Nostalji

Gençlik Parkı

Kazanılan büyük zaferin ardından, modern bir kent kurmayı düşünen Atatürk ve silah arkadaşlarının barış dönemi çalışmaları, ebedi başkent Ankara'nın kuruluş temelini oluşturmuştu.

“Yoktan var edilen tek şehir” sloganı ile işe girişen onlarca insanın kısa sürede yaptıkları Cumhuriyet Türkiye'si'nin asla silinmeyecek tarih sayfalarına altın harflerle çoktan yazılmıştı.

Eski günlerinde Gençlik Parkı

1936 yılında gençliğin hizmetine sunulan görkemli 19 Mayıs Stadyumunun (yıkıldı) yanı başındaki 28 hektarlık bataklıkta kurutulması ve adı Gençlik Parkı olacak alanın yapım çalışmaları, spor, eğlence ve dinlenme üçgeninin bir parçası olarak düşünülmüştü. Park eğlence ve dinlenme alanlarının ötesinde Ankara

luların spor yapabilecekleri konumda inşa edilmişti. Mini golf, tek potalı basketbol alanları, masa tenisi, yürüyüş parkurları ve penaltı pavyonları. ve

parkın spora dönük oluşumu, kısa sürede başkentliler ile Ankara'ya konuk olarak gelenlerin ilgi odağı olmuşt.

Özellikle hafta sonları gençlerin Ankara'nın ünlü futbolcularının iddialı penaltı turnuvalarındaki

maharetleri dikkatle izlenirdi. O yıllarda Fenerbahçeli Lefter'in penaltısını kurtararak adından günlerce söz ettiren Ankara Demirsporlu kaleci Pire Mehmet'in beton zemine atlayıp zıplayarak penaltı kurtarma isteği, onlarca seyircinin hoşuna gider Pire Mehmet

dakikalarca alkışlanırdı. Penaltı pavyonlarına her akşam başkentin ünlü takımlarının ünlü futbolcuları gelir, ikili üçlü ekipler yaparak iddialı atışlarla izleyenlere keyifli saatler yaşatırlardı. Ankaragücü'nün daha sonraları gol kralı olacak ünlü oyuncu Ertan Adatepe, yine onun kadar ünlü forveti Candan Dumanlı, Gençlerbirliği'nin kaptanı Oktay

Candan Dumanlı

(Beton) Mustafa Ertan

Ertan Adatepe

Arıca, kaleci Selçuk, orta sahanın virtüözü Oral, rüzgârın oğlu Zeynel Soyuer. Hacettepe takımının Arnavut İlhan'ı, Arap Çetin'i, Suphi'si. PTT takımının golcü futbolcusu Feridun Köse, Fenerbahçe kaptanlığına dek yükselecek Ziya Şengül,

Türk ve Ordu milli takımlarının büyük oyuncusu Mustafa Ertan (Beton Mustafa) ve de milli takımlarımızın teknik direktörleri Sabri Kiraz, Tınaz Tırpan civar illerde penaltı turnuvalarına katılabilmek için gelen şöhretli oyuncular... Gençlik Parkı'nın penaltı şölenleri, bir renk armonisi, bir daha yaşanması

Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, Yugoslavya Savunma Bakanı Orgeneral Ljubomir Marić'i kabul ederken (19 Mayıs 1938, Ankara Stadyumu)

mümkün olamayacak keyifli saatler ve günler demektir. Geçmiş yıllarda Ankara özellikle transfer ayında çok renkli görüntüler yansıttı. Anadolu'nun kalbi Ankara'da atardı. Bu

Gençlik Parkı'nın penaltı şölenleri, bir renk armonisi, bir daha yaşanması mümkün olamayacak keyifli saatler ve günler demektir.

kalp atışları Gençlik Parkı'nın çay bahçeleri masalarına iner, çoğu kez de sandalyelere otururdu. Parasını çantasına koyan Anadolu takımlarının yöneticileri başkentten transfer edecekleri oyuncuları ikna için dil dökerlerdi: "Bak kardeşim bizde

paran kalmaz. Alacakların günü geldiğinde hemen ödenir..."

Yönetici, futbolcuyu kulübe transfer edebilmek için iki bacağı'nın arasına sıkıştırdığı içi para dolu çantanın fermuarını açar banknotları göstererek onun aklını çelmeye çalışırdı. Bu tablo içinde futbol literatürüne geçen komik transfer haberleri de yaşanmıştı. Anadolu takımlarından gelen kimi yöneticilerin bilgisizliği sonucu, futbolcuların kim olduğu ve kalitesi bilinmeden kulaktan dolma bilgilerle transfer işlemi yaptıkları da ortaya çıkmıştı. Futbolla pek ilgisi olmayan, kendisini futbol adamı olarak tanıtan insanların taşradan gelenlerin masalarına oturarak oyuncu önermesiyle yaşanan komik olaylar dilden dile dolaşırdı.

Bir keresinde çay bahçesinin

Gençlik Parkı'nda minyatür tren (1952)

futbol hastası, ayağında ve kafasında mükemmel top sektiren garsonu Anadolu'nun lige yeni çıkan bir takımına transfer olmak üzereyken işin aslı anlaşılmalı, bu komedi noterde imza töreni sırasında son bulmuştu.

Ankara.; Türkiye Cumhuriyeti'nin ebedi başkenti... Yüce Atatürk ve cumhuriyeti bize armağan eden-

lerin çok sevdiği Anadolu yerleşkesi... Nice olayların yaşandığı ve giderek büyüyen koskoca bir kentin tarihe geçen muhteşem konumu, caddeler, binalar, modern anlamda yapılar ve yok edilenler... O eski halinden eser kalmayan parklar bahçeler stadyumlar, oyun alanları, tarihi binalar...

Duygu sellerinin aktığı "Ankara, Ankara güzel Ankara. / Seni görmek ister her bahtı kara" dizelerinin artık hatırlanmaz oluşu... Yıkılmasıyla tarihe karışan, gol seslerinin artık duyulmadığı 19 Mayıs Stadi'na ait anılar ve eğlence - dinlenme - spor yapısının derin bir sessizliğe gömüldüğü Gençlik Parkı, insanlarla artık hüznün veriyor.

Ankaralıları o güzel günleri çok özlüyor... •

metingorenbd@gmail.com

Eminim Bu Günün Ne Olduğunu Hatırlamıyorsun...

Sabah kahvaltıda kadın eşine; "Eminim, sen bugünün ne olduğunu hatırlamıyorsun bile" dedi. "Tabii ki hatırlıyorum aşkım" dedi adam ve çıktı, gitti.

Öğleye doğru kapı çalındı. Çiçekçi çocuk harika bir kırmızı gül buketi bıraktı... Az sonra kapı tekrar çalındı, bu kez köşedeki pastanenin çırağıydı gelen...Kocaman bir çikolata kutusu bıraktı gitti. Öğleden sonra gelen kutudan da, olağanüstü güzel bir elbise çıktı..

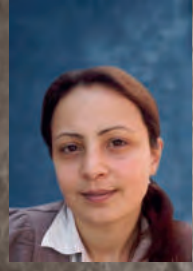
Kadın akşamı sabırsızlıkla bekledi ve kapıdan girer girmez kocasının boynuna sarıldı.. "Önce çiçekler, sonra çikolata ve sonra da harika bir elbise. Bu hayatımdaki en güzel Cumhuriyet Bayramı..."

Adam: "Hadi beee!."

Dünya Döndükçe

Sabriye Aşır

Neolitik Çağ'dan
günümüze:

Peynirin kısa tarihi

İmparatorluklardan, krallıklardan, çömlekçilikten, yazıdan, metal aletlerden ve silahlardan bile önce, peynir vardı.

Milattan önce 8000 yılında Bereketli Hilal bölgesinde yaşayan en eski Neolitik çiftçiler, medeniyetin başlangıcı kadar köklü olan peynir yapımını, kuşaktan ku-

şağa miras bırakmaya başladılar.

Tarımın yükselişi, sütlerinden yararlanmak için koyun ve keçilerin antik dönemdeki çiftçiler tarafından evcilleştirmesini de beraberinde

getirdi. Fakat taze süt birkaç saat sıcakta kaldığında ekşiyordu. Sütün içerisindeki laktik asit, proteinlerin topaklaşarak yumuşak pıhtılara dönüşmesine neden oluyordu.

Sütün bu tuhaf dönüşümünü keşfeden çiftçiler daha sonra pıhtıların dışındaki

sıvının (sonraları bu peynir altı suyu olarak adlandırıldı) süzülmesiyle geride kalan sarımsı topakların taze olarak yumuşak ve sürülebilir halde tüketilebildiğini öğrendiler. Peynirin yapı taşları olan bu

Peynirin bulunuşu Neolitik insanlara müthiş bir hayatta kalma avantajı sağladı.

pıhtılar ya da lorlar, bekletilerek, üzerine baskı konularak ve olgunlaştırılarak çok çeşitli türlerdeki süt ürünleri haline geldi. Peynirin bulunuşu Neolitik insanlara müthiş bir hayatta kalma avantajı sağladı.

Süt, insan vücudunun gereksinim duyduğu proteinler, yağlar ve

mineraller açısından zengindi. Fakat atalarımızın midelerinin de, bugünkü modern insanın midelerinin de sindirmekte güçlük çektiği bir şeker türü olan laktozu içeriyordu. Oysa peynir, sütün tüm faydalarını çok daha az laktozla sağlayabilir. Ve

muhafaza edilerek depolanabildiği için kıtlıklar ve uzun kışlar süresince tüketilebilir. Türkiye’de M.Ö.

7000’den kalan topk kap parçalarının içerisinde halen peynir ve tereyağından kalan sofra artıkları bulunmaktadır.

Peynir, Tunç Çağı’nın sonu itibarıyla Doğu Akdeniz’deki deniz ticaretinde standart bir ürün haline geldi. Ve Mezopotamya’nın kalabalık kent devletlerinde mutfağın ve dini yaşamın temelini oluşturdu. Babilin en eski yazılardan bazıları, uygulanan peynir kotalarının idari kayıtları ile Mezopotamya’daki farklı dinsel törenler ve

halklar için türlü peynirlerin listelerini içermektedir.

Türkiye’deki yakın medeniyetlerin kayıtlarında da peynir mayasına atıfta bulunulur. Bazı memelilerin midelerinde üretilen bu hayvansal yan ürün, pıhtılaşmayı kontrol edebilir ve hızlandırılabilir. Nihayetinde,

bu komplike peynir yapım aracı, geniş bir çeşitlilikte daha sert peynirlerin yapımını olanaklı kılarak bütün dünyaya yayıldı. Süt ürünleri her ne kadar bazı muhafazakâr yemek kültürleri tarafından reddedilmiş olsa da, daha fazla topluluk tarafından benimsendi ve hızla bu toplulukların yerel mutfaklarına girdi.

Göçebe Moğollar, Byaslag denilen sert ve güneşte kurutularak hazırlanan peynir tekerlerini üretmek için tıbet sığırı sütünü kullandılar. Mısırlılar keçi sütünden yaptıkları peynirin peynir altı suyunu kamış hasırlar yardımıyla süzdüler. Güney Asya'da sütü pıhtılaştırmak için limon suyu, sirke ya da yoğurt gibi asidikler kullanıldı ve sonra bu pıhtılaşmış süt, paneer adı verilen peyniri elde etmek üzere kalıplara konuldu. Bu yumuşak peynir, Hint yemekleri ve soslara eklenebilmekte ya da basitçe kızartılarak bir vejetaryen besin olarak tüketilebilmektedir.

Yunanlar feta denilen salamura beyaz peyniri yaptılar ve bunun yanında günümüzde Pecorino Romano olarak anılan sert peynire çok yakın bir başka çeşidi de ürettiler. Bu ızgara peyniri Sicilya'da üretildi ve bütün Akdeniz bölgesinde yemeklerde kullanıldı. Roma iktidarında, kuru peynir ya da caseus aridus denilen peynir çeşidi, Roma İmparatorluğu'nun sınırlarını koruyan neredeyse beş yüz bin askerinin temel istihkakı haline gelmişti.

Batı Roma İmparatorluğu

çöktükten sonra da peynir üretimi Ortaçağ Avrupası'ndaki kırsal malikânelerde gelişimini sürdürdü. Avrupa'nın değişik noktalarındaki yüzlerce Benedictine manastırındaki Ortaçağ papazları, farklı süt çeşitleri, peynir yapımı uygulamaları ve olgunlaştırma süreçleri üzerinde sayısız denemeler yaptı. Bu denemeler, bugünün sevilen bazı peynir çeşitlerinin de öncüsüydü. Parmesan, rokfor, münster ve bazı İsviçre peynirlerinin hepsi, bu "peynir yapan din adamları" tarafından geliştirildi.

Alpler'deki İsviçre peynirleri üretimi, pek çok inek sütü kullanılan peynir çeşidinin geliştirilmesiyle başarılı oldu. 14. yüzyılın sonu itibarıyla Alpler'deki Gruyère bölgesinde üretilen peynir öylesine kâr getirir hale gelmişti ki, komşu bir devlet büyüyen peynir ticaretini kontrol altına almak için Gruyère kırsalını işgal etti. Rönesans döneminde de popüleritesini sürdüren peynirin üretimi, Sanayi Devrimi'yle birlikte manastırdan fabrikaya geçti. Günümüzde dünya genelinde her yıl neredeyse 22 milyar kilogram peynir tüketiliyor. Ancak bulunuşundan on bin yıl sonra bile bazı yöre çiftliklerinde halen insanlığın en sevdiği yiyeceklerden biri olan peynir el hüneriyle üretilmeye ve Neolitik atalarımızın ayak izlerinden gidilmeye devam ediliyor. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Çeviri kaynağı: A brie(f) history of cheese - Paul Kindstedt

Satır Arasında
Ömer Dedeoğlu

Kapıdaki Değişim

Britanya 12.12.2019 tarihinde çok önemli bir erken seçimi geride bıraktı. Halk, Boris Johnson liderliğindeki Muhafazakâr Parti'ye tek başına hükümet kurma ve Avrupa Birliği'nden ayrılma yetkisi verdi. Britanya-Avrupa Birliği ilişkisi de artık geri dönüşü olmayan yola girmiş oldu.

Genel olarak batı demokrasilerinde popülist (günü kurtarmak için süslü yalanlar söyleyenler) veya ideolog (17. yy -20. yy arası gelişen dini veya siyasi dogmalara takılıp kalmış olanlar) siyasetçilere bir eğilim söz konusu. Bu yüzden de merkez-sol veya merkez-sağ siyasi hareketleri yapısal krizde. Dünyamızda çok büyük bir değişim söz konusu ve bu gelişmeler hep bu değişimin öncü şokları. Şok diyorum çünkü ABD ve İngiltere'de sözde merkez-sol veya sözde merkez-sağ kesim kanımca hâlâ sorunun ne olduğunu kavrayamamış durumda.

İkinci Dünya Savaşı'ndan yetmişlere kadar sosyal demokrasi, kapitalist sistemin içinde hem merkez-sol hem de merkez-sağın omurgasını oluşturuyordu. Özellikle İngiltere'de sanayi devrimi ile birlikte işçi sınıfları ve aileleri buldukları bölgelerde kooperatifler kurarak örgütlendiler. Bu topluluklar birbirlerine karşı olan ahlâki yükümlülükleriyle ulusa dönüşerek siyaseti etkilemeye başladı ve sosyal demokrat partileri doğurdu. Bu örgütlenme işçi sınıfı veya orta dire-

Adalet, özgürlük, eşitlik, sevgi, iyilik gibi ahlâki değerlerin yerini güzel, eğitilmiş, zengin gibi olgular aldı.

ğin sağlık, eğitim, emeklilik, sosyal sigorta gibi yaşamsal konularını garanti altına aldı. Seksenlerde sağ ve solun sosyal demokratları, köklerinden yani toplumun ortak refahı idealinden kopup bambaşka bir ahlâki ve entelektüel akımın etkisine girene kadar bu böyle devam etti.

Bütün ahlâki normlar devletin

veya teknokratların eline bırakıldı ve “bir şeyin ahlâki olması için çoğunluğun çıkarlarına hizmet etmesi yeterli” denmeye başlandı. Halktan topluma karşı herhangi bir ahlâki yükümlülük sahibi olmak yerine sadece tüketici veya müşteri olmaları beklendi (“benim memurum işini bilir” gibi). Ekonomi ve refah tek hedef olunca da toplum bencil, açgözlü ve sadece kendini düşünen bireylere dönüştü. Bu devlet kurumlarından, şirketlere, sivil toplum örgütlerinden en önemli kurum olan

ailelere kadar yansımaya başladı ve kapitalizmin ancak sosyal demokrasi ile mümkün olabilecek esas sloganı “herkes için sürekli artan hayat standardı” yerini “altta kalanın canı çıksın” görüşüne bıraktı. İnsan hayatına en büyük anlamı katan ilişkiler ve topluluk-aidiyet hissini yerini bireysel tüketim ve sürekli rekabet aldı.

Adalet, özgürlük, eşitlik, sevgi, iyilik gibi ahlâki değerlerin yerini güzel, eğitilmiş, zengin gibi olgular aldı. Eğitimciler veya

zenginler ile diğer kesimler arasında mesafeler oluşmaya başladı ve bu eğitilmiş, zengin veya şanslı kesim kendi değerlerini herkesten ve her şeyden üstün görmeye başladı (“benim oyumla dağdaki çobanın oyu bir olmamalı” gibi). Bu dönüşümler çıkar ve ödül ekonomisini ortaya çıkardı. Özellikle solun entelektü-

elleri, toplumsal sosyal demokratik değerlerin yerine kendilerine “avantajı az olan grupların veya azınlıkların” haklarını “standart ahlâki norm” edindi. Hem sol hem de sağ bireyselliği ve tüketimi vurguladı. Sol sadece moda olarak “kurban azınlıklar” güdümlü politikalar üretmeye devam etti.

Batıda ikinci dünya savaşından sonra gelişen milli benlik, mücadele ve devlet-millet ilişkisi yetmişlerden itibaren iyice bozulmaya başladı. 2008-2009 küresel finans krizi ise özellikle ABD için patlama noktasıydı. Hiçbir şekilde ülke elitleri tarafından ciddiye alınmayan, az eğitilmiş, çoğunluk olduğu için asla “kurban” sayılmayan ve sürekli alay edilen beyaz Amerikan işçi sınıfı bu krizden en çok etkilenen kesim oldu. İş kayıpları yüzünden aileler dağıldı. Uyuşturucu, alkol ve şiddet arttı. Seksenler kuşağının yarısı ebeveynlerinden daha düşük hayat standartlarında yaşamaya başladı. Modern tıp sayesinde şanslı ve eğitilmiş kesimin hayat süresi artarken üniversite eğitimi almamış beyazların hayat süreleri kısalmaya başladı (bu kesimde geleceğe dair karamsarlık

Çoğunluk olduğu için asla “kurban” sayılmayan ve sürekli alay edilen beyaz Amerikan işçi sınıfı 2008-2009 küresel finans krizinde en çok etkilenen kesim oldu.

yüzde yetmiş altı).

Şimdi bu kesim batıda, eskinin devrimci ve değişim tetikleyen işçi sınıfının yerini alıyor. İşte bu kesim tepki olarak Trump’ı Beyaz Saray’a, Boris Johnson’ı da Downing Street’e yolladı...

Küreselleşme yüzünden iş kaybına uğrayan Amerikan orta sınıfı şimdi daha beterini gelişen teknoloji ve yapay zekâ gibi etkenler yüzünden yaşıyor. Yeni elit sınıf, iyi eğitilmiş ve bilgisayar çağına adapte olabilen veya bu çağda ihtiyaç duyulan yeni yeteneklere sahip

kesim. Bir örnek vermek gerekirse; insansız idare edilen tırlar yüzünden önümüzdeki beş yıl içinde Amerika'da 300 bin tır sürücüsü işsiz kalacak. Şu anda pilot bölgelerin otobanlarında bu uygulama başlamış durumda. Amerikan kapitalizminin omurgası, Beyaz Amerikan orta sınıfı artık sağlık, eğitim ve beslenme gibi en temel insani ihtiyaçlarını bile karşılayamaz halde.

Bir de Amerika'da bu kesim tepeden tırnağa silahlı. Medyada sürekli "kurban azınlıkların" derterini dinliyor ama bir türlü kendi seslerini duyuramıyorlar. Bu kesim çocukla-

İnsansız idare edilen tırlar yüzünden önümüzdeki beş yıl içinde Amerika'da 300 bin tır sürücüsü işsiz kalacak.

rını doyuramazken, televizyonlarda Sam Smith isimli şarkıcının kendisine artık "he"(erkek) veya "she" (dişi) diye değil "they"(onlar) diye hitap edilmesini istediğini ve liberal siyasetçilerin de bunlara destek mesajlarını izliyorlar. Bu sıkıntılar bu zümreyi her türlü sömürüye açık hale getiriyor. Fırsatçılar çoğalıyor. Trump destekçisi, Rap müzisyeni ve kendisini Tanrı'nın yarattığı en

yaratıcı ve zeki sanatçı olarak gören Kanye West kendisini Mesih ilan etmeye hazırlanıyor. Evanjelist bir kilise kurmak için Wyoming eyaletinde dev gibi iki çiftlik satın almış ve karısı realite şov yıldızı, internet fenomeni ve edepsizlik abidesi Kim Kardashian'ın giydiği kıyafetlere karışmaya başlamış. İşin komiği çok fazla da destekçisi var...

Eskinin sağ-sol-komünizm-kapitalizm anlayışları işlevselliğini yitirmiş ve çökmüş durumda. Bunun en büyük sebebi ise bizi toplum yapan, aile yapan, insan yapan ahlâki değerlerin dogmalaşmış din, siyaset ve ekonomi kisvesi altında parçalanmış ve bunun yerini "gözetleme kapitalizmi" (Amerikalı akademisyen Shoshana Zuboff'a göre Google veya Facebook gibi bedava hizmet veriyormuş gibi görünen fakat arka planda bizlerin alışveriş eğilimlerini meta haline dönüştürüp bu veriyi pazarlayan

yeni nesil şirketlerin oluşturduğu kapitalizm modeli) veya "küresel faşizmin" almış olması.

Sağlam ve gerçek ahlâki temeller üzerine kurulu, akılcı çözümler üreten, insana ve hayata sevgiyi ön plana çıkararak "toplumsal sosyal demokrasiye" dönüş tek çözüm. Bunun için paylaşmanın doğal sayıldığı, toplum olma hissini getirdiği ahlâki yükümlülükleri

benimsemiş bireylerden oluşan bir sistem gerekli.

Çok büyük bir değişim geliyor ve bu değişim beraberinde ekonomik bir fırtına da getiriyor. Bizim de ülke olarak bundan etkilenmememiz mümkün değil...

Eskiyle hesaplaşma kısırdön-güsünden kurtulup, ileriye bakmak, buna göre kendimizi ayarlamak ve cumhuriyet olarak kuruluş felsefemize dönmek zorundayız. Kendi inancına, ideolojisine veya çıkarına uygun doğrultuda siyaset yaparı değil toplumun genel refahı için hareket eden insanları seçmek zorundayız. Yirminci yüzyılın en başarılı devlet adamları değişime açık, akılcı ve ahlâkçı olanlardı. Bunlardan bence en önemlisi olan Ulu Önder Atatürk'ün bize gösterdiği sarsılmaz bir ahlâk temeline oturmuş sürekli devrim yoluna bir an önce geri dönmeliyiz:

“Ben, manevî miras olarak hiçbir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevî mirasım, bilim ve akıldır. Benden sonrakiler, bizim aşmak zorunda olduğumuz çetin ve köklü güçlükler önünde, belki amaçlara tamamen eremediğimizi, fakat asla ödün vermediğimizi, akıl ve bilimi rehber edindiğimizi onaylayacaklardır. Zaman hızla dönüyor, milletlerin, toplumların, bireylerin mutluluk ve mutsuzluk anlayışları bile değişiyor. Böyle bir dünyada, asla değişmeyecek hükümler getirdiğini iddia etmek, aklın ve bilimin gelişimini inkâr etmek olur.

Benim, Türk milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra, beni

“Ben, manevî miras olarak hiçbir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevî mirasım, bilim ve akıldır.”

benimsemek isteyenler, bu temel eksen üzerinde akıl ve bilimin beraberliğini kabul ederlerse, manevî mirasçılarım olurlar.”

omerdedeoglubd@gmail.com

Kaynakça:

The Future Of Capitalism-Paul Collier
Why Do They Vote That Way-Jonathan Haidt
The Master Algorithm-Pedro Domingos
The Age of Surveillance Capitalism-Shoshana Zuboff

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Yaşamayı Düşlediğim Mekânlar

*Düş kurmak,
zorluklarla dolu
bu dünyaya
katlanmamızı
kolaylaştırır.*

Hepimiz düşler kurarız. Yaşama arzumuzu artırması ve geleceğe daha çok bağlanmamız için gereklidir bu. İçinde kendimizin ve ailemizin yer aldığı düşler çok çeşitlidir. Zorluklarla dolu bu dünyaya katlanmamızı kolaylaştırır. Daha iyi bir yaşam, daha parlak bir gelecek, dünyayı gezmek, lüks arabalar, parlak bir kariyer, başarılar ve daha pek çoğunu sayabilirim. Ben de diğer insanlar gibi düşler kurarım. Bunların içinde en sevdiğim: "İstanbul'da yaşamak istediğim mekânlarla" ilgili olanıdır. Aslında benim için bir masal şehri olan İstanbul'da yaşamak bir ayrıcalıktır ve şu an oturduğum muhiti de çok seviyorum. Yine de zaman

Bana göre Kız Kulesi içinde yaşanacak en güzel mekânların başında geliyordu.

zaman bu güzel kentin birbirinden güzel mekânlarında yaşamayı düşlemekten vazgeçemem. En çok da, İstanbul'un görkemli tarihi binalarından bazılarının benim kişisel konutum olduğunu, ailem ve sevdiğilerimle birlikte orada yaşadığımı düşlerken mutlu olurum. Bu mekanlardan biri; zarif mimarisi ve gizemli tarihiyle iki kıta arasında bulunan Kız Kulesi'dir.

Yıllar önce, komşumuz olan bir hanım, gençliğinde, eşine Kız Kulesi'nin bekçiliği işini önerdiklerini anlatmıştı. Kabul ederlerse milattan

önce İstanbul Boğazı'nın en işlek yerinde yapılmış olan bu zarif yapı onların yaşam yeri olacak, karı koca ömürlerini aynı zamanda bekçiliğini yapacakları bu güzel mekânda sürdüreceklermiş. Ne yazık ki söz konusu hanım o sıralar hamile olduğu için denizin ortasında bir yerde yaşamayı kabul edememiş. Bunu duyduğum an, böyle cazip bir teklifi reddettikleri için şaşırıp kalmıştım. Bana göre dünyanın en zarif yapılarından biri olan Kız Kulesi içinde yaşanacak en güzel mekânların başında geliyordu. O günden sonra kendimi onların yerine koyup düşlere daldım: Bu düşlerde Kız Kulesi'nin bekçisi

oluyor, günümün yirmi dört saatini ailemle birlikte orada geçiriyor, yaz sabahları Boğaziçi'nin insanı canlandıran iyot kokulu rüzgarı tenimizi tatlı tatlı okşarken hep birlikte tarihi

Kız Kulesi'nden bir iç görünüş

yapının rihtımında kahvaltı ediyorduk. Geceleri ise lodos fırtınalarıyla duşan dalgalar kayalara vururken bizler yüzyıllara meydan okumuş o masal sarayında huzur içinde uyuyorduk. Bugün bile bana yaşamımın bir kısmını Kız Kulesi'nde geçirme önerisini getirselers hiç düşünmeden kabul eder, o zarif mekanda adeta bir masaldaymışçasına keyif sürerim.

İçinde yaşamayı en çok düşlediğim mekânlardan biri de Beyazıt Kulesi'dir. 1828 yılında Padişah 2. Mahmut tarafından yanan eski ahşap kulenin yerine yangın gözetleme kulesi olarak inşa edilen bu zarif yapı sahip olduğu yükseklik itibarıyla muhteşem bir manzaraya hakimdir. Bugüne kadar içini bir kez bile görmediğim halde kulenin en yüksek yerinde bulunan yuvarlak ve geniş gözlem odası beni hep kendine çekmiştir. Bana göre bir zamanlar orada

görev yapmış olan bekçiler dünyanın en şanslı insanlarıdır. Çünkü onlar, masal şehri İstanbul'un gerçekten bir masal kadar güzel olduğu dönemlerde o görkemli manzarayı yirmi dört saat ayaklarının altında bulmuşlardır.

Gözlerinizi kapatıp orada yaşadığınızı düşlemeye çalışın. Sabah, bir zamanlar gözetleme odası olarak kullanılan geniş alanda uyanıyorsunuz, dışarıya baktığınızda bir yandan İstanbul Boğazı, bir yandan Marmara ve Adalar dahil olmak üzere tüm kent ayaklarınızın altında uzanıyor. Anadolu yakası ve Adalar'daki iskelelerden kalkıp suları yara yara Eminönü'ne yaklaşmakta olan beyaz vapurlar o yükseklikten gözünüze şirin birer oyuncak gibi görünüyorklar. Fırtınalı havalarda sabahlara kadar rüzgârın hiç dinmeyen uğultusu adeta bir ninni gibi gelirken, seksen beş metre yükseklikteki gözlem odası, yaz sıcaklarında içinde yaşanacak en

ferah mekânlardan biri olacaktır. Yaşamımın birkaç haftasını Beyazıt Kulesi'nde geçirme şansını bulabilseydim günde yalnızca birkaç saat uyumakla yetinir, geri kalan zamanımı o yükseklikten bu muhteşem kentin göz alıcı panoramasını gözlemleyerek geçirirdim.

Haydarpaşa Tren Garı taşradan İstanbul'a trenle gelen herkesin karşısında

bulduğu görkemli bir mimari tasarımdır. Anadolu'dan bin bir umutla yola çıkıp, yanlarında çantaları, sepetleri ve bavullarıyla yeni bir yaşam kurmak için kentimize gelenlerin Haydarpaşa Gar binasının olağanüstü güzelliği ve birbirinden zarif kuleleriyle karşılaştıklarında büyülediklerinden eminim. Doğma büyüme İstanbullu olduğum halde ben bile her görüşümde bu görkemli yapıdan etkilenirim. Padişah İkinci Abdülhamit zamanında, Bağdat demiryolunun başlangıç noktası olarak bir Alman şirketine yaptırılan gar binası klasik Alman mimarisinin en güzel örneklerinden biridir. Türk Sinemasının pek çok yapımında adeta bir film kişisi gibi görünen bu muhteşem taş yapının iç mekânlarıyla çocukluğumda tanışma şansını buldum:

O sıralar Devlet Demiryolları'nda çalışan amcam rahatsızlandığı için kuruma ait revirde yatıyordu. Revir ise, her zaman hayranlıkla seyrettiğim Haydarpaşa Gar binasının üst katlarından birindeydi. Yengemle birlikte amcamı ziyarete gittiğimiz günü hiç unutamıyorum. Bina'nın Marmara denizi manzarasına hakim olan güney yönündeki revir odasında yatıyordu amcam. Sanırım sekiz yaşındaydım o sıralar. Revirin penceresinden görünen Marmara'nın hırçın dalgaları ve fırtına nedeniyle ak köpüklerle karmış denizin görüntüsü karşısında

büyülenmişim. Haydarpaşa Gar binası o yaşma kadar çıktığım en yüksek yapıydı. Dalgalara bata çıka ilerleyen ada vapurlarını ve kıyıları arasında yük taşıyan renkli mavnaları seyrederken ziyaretine gittiğimiz amcamın varlığını bile unutmuştum. En çok da bina'nın kulelerini merak ediyordum. Şanslı günümdeyim sanırım, çünkü bina görevlisiyle yakınlık kurmuş olan amcam izin alarak yapının o kısmına ve çatı

katına kadar çıkmamızı sağladı. Kardeşimle kuzey yönüne bakan kulenin daire şeklindeki yuvarlak iç salonuna ve pencerelerden görünen manzaraya bayılmıştık. Tarihi yarımada, Galata Limanı, Topkapı Sarayı, İstanbul Boğazı, Marmara ve Adaları da içine alan o muhteşem panoramayı bir daha asla unutmadım. Yuvarlak bir mimariye sahip olan kuledeki salonun kardeşimle paylaştığımız odamız olduğunu, sevdiğimizle birlikte orada yaşadığımızı düşledim hep. Eminim ki başka insanlar da o zarif kulelerde ya da çatı katının denize bakan cep-

helerindeki salonlarından birinde yaşamayı düşlemiştir.

Istanbul Boğazı'nın beyaz zarif vapurları kentimizin en bildik simgelerindedirler. Göze çok hoş görünen tasarımlarıyla yerli yabancı herkesin hayranlığını kazanan bu şirin vapurlara çocukluğumdan beri özel bir sevgi duyarım. İstanbul'un iki yakası arasında henüz köprülerin yapılmadığı dönemlerde en geçerli toplu ulaşım vasıtası olan şehir hatları vapurlarıyla iskeleler arasında seyahat ederken onlarla ilgili düşler kurardım. Bunun nedeni, o vapurları yalnızca bir deniz aracı olarak değil, içinde yaşacak şahane bir ev olarak görmemdi. Ailecek barınabileceğimiz ve bizi istediğimiz yere götürecek olan bir yüzen ev gibi gördüm onları. Bir çocuk için bundan güzel bir mekan düşünülebilir mi? O dönemin vapurlarının iç dekorasyonunda ahşap malzeme ön plandaydı. Kanepeler, masalar, zarif çizgileriyle maun ağacından yapılmış çay büfesi ve o büfenin camlı dolaplarında birer kristal küre gibi ışıldayan sayısız ince belli çay bardağının görüntüsü bana evimizin mutfağında olduğum hissini verirdi. Vapurun aslında evimiz olduğunu, yatak odalarımızın alt güverte, salonumuz ve mutfağımızın ise üst güverte salonunun bulunduğu yerde olduğunu düşünme-

ye başladım.

Bu düşlerde vapurun dekorasyonu içinde yaşanacak bir mekân olabilecek şekilde değişiyor, uzun yolcu kanepelerinin yerine divanlarımız, cam kenarlarına rahmetli anneannemden kalan klasik koltuklar yerleştiriliyor, yerlereyse evimizdeki gibi halılar ve kilimler seriliyordu. Kaptan köşkünü ve kış salonu yağışlı günlerdeki oyun alanımız olarak, onun dışında kalan tüm açık alanlarıysa

iyi havalardaki oyun alanlarımız olarak düşünüyordum.

Her günümüzü bir başka iskeleye bağlı olarak ya da denizin ortasında demirli geçirmek kendi arzumuza tabi olacaktı. Canımız istediğinde demir alıp seyre

çıkacak, annem mutfakta yemek pişirirken bizler yüzer evimizin önünden geçtiği kıyıların manzarasına dalarak günümüzün keyfini çıkartacaktık. Bu keyfi tam olarak yaşayabilmek içinse hiç sevmediğimiz okulların sürekli kapalı olması gerekiyordu. Eminim ki o dönemde olduğu gibi bugün de pek çok çocuk, yüzen bir evde yaşamayı düşlemiş ve bindikleri Boğaz vapurlarını bu konuda en yakın örnek olarak görmüştür. İşin ilginç yanıysa altmışlı yaşlarımı sürdürdüğüm günümüzde bile hâlâ bu arzumdan vazgeçmiş değilim. •

mehmetunverbd@gmail.com

Bilginizi Denetleyin

1-Sahnedeki

oyunculara,
izleyicilere
duyurmadan
unutulmuş bir sözü
hatırlatmaya ne ad
verilir?

a-Dublaj b-Sufle
c-Dublör d-Diyalog

**2-Küçük kitap ve
broşürlere eskiden
ne ad verilirdi?**

a-Risale
b-İlmihal
c-Telif
d-Metrüke

**3-Tuvali dik tutmaya
yarayan ressam
sehпасına ne ad
verilir?**

a-Guaj b-Palet
c-Akrilik d-Şövale

4-“Müzmin”

kelimesi ne anlama
gelmektedir?

a-İnançlı b-Tutarlı
c-Süreğen d-Cesur

**5-Kelebek larvasına
ne ad verilir?**

a-Tırtıl b-Solucan
c-Kurtçuk d-Sülük

**6-“Kaşkaval” hangi
gıda maddesinin bir
çeşididir?**

a-Yumurta
b-Bal
c-Peynir
d-Zeytin

**7-Aşağıdaki
hayvanlardan hangisi
üreme yeteneğine
sahip değildir?**

a-Katır
b-Su yosunu
c-Bizon
d-Deniz anası

**8-Halterlerde
kullanılan demir
ağırlıklara ne ad
verilir?**

a-Topaz
b-Kilo
c-Bar
d-Demir

**9-Kışın en şiddetli
zamanına ne ad verilir?**

a-Polonez
b-Zemheri
c-Cemayiz
d-Karmonyala

**10-İki yana salınan
bir metal çubukla
müziğin temposunu
belirtmeye yarayan
aletin adı nedir?**

a-Allegro b-Quartz
c-Presto d-Metronom

**11-Yaratıcısı
bilinmeyen eserlere
ne ad verilir?**

a-Kombine
b-Anonim
c-Opoze
d-Kollektif

**12-“Spekülatif”
kelimesinin eş
anamlısı hangisidir?**

a-Kurulum
b-Kurgusal
c-Kurtuluş
d-Küresel

Gezike Gördükçe

İzlen Şen Toker

Milano'daki saklı bahe:

Leonardo'nun zm Bağı

Milano’da Corso Magenta Caddesi’nde, birbirine bitişik yapıların arasında yer alan 65 numaralı, sarı renkli bina dışarıdan bakıldığında oldukça sade görünüyor. Rönesans döneminden kalan, Atellani Evi adlı tarihi yapının, üzerinde “La Vigna di Leonardo” yani “Leonardo’nun Üzüm Bağı” yazılı kapısından girince kentin gürültü ve kalabalığını arımda bırakıyorum.

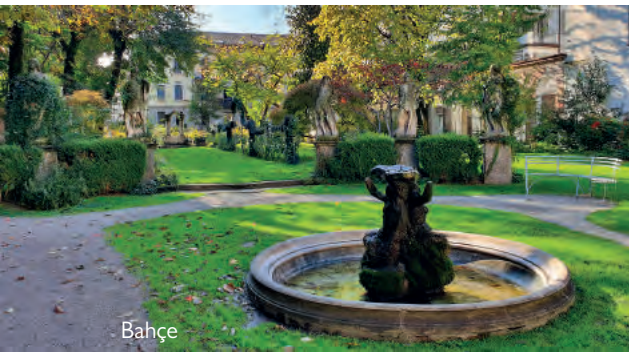

İçinde değerli mücevherlerin saklandığı bir kutuyu andıran bu müze evin girişinde aldığım tur bileti kutunun en özel mücevheri olan üzüm bağını da görmemi sağlıyor.

Milano Dükü Ludovico il Moro, kendisi için çeşitli çalışmalar yapan ve Santa Maria delle Grazie Bazilikası'nın manastır yemekhanesinde yer alan "Son Akşam Yemeği" adlı tabloyu tamamlayan Leonardo da

Vinci'ye 1499 yılında bir üzüm bağı hediye etmiş. Manastıra yürüme mesafesinde, Atellani ailesine ait evin arkasındaki bağ, o zamanlar büyük San Vittore üzüm bağıının bulunduğu alanda yer alıyormuş. Toskana bölgesinde şarap üreten bir aileye mensup olan Leonardo, severek ilgilendiği bağıın ölümünden sonra ikiye bölünerek Salai adlı öğrencisi ile Giovanbattista Villani

adlı hizmetkarına bırakılmasını vasiyet etmiş. 1919 yılında iş insanı Ettore Conti, Atellani ailesinden sonra el değiştirerek harap hale gelen birbirine bitişik iki evi satın almış ve yapı mimar Piero Portaluppi tarafından bugünkü görünümüne kavuşturulmuş. Zaman-

Bahçe

la evin bahçesine katılan üzüm bağı işlevini yitirmiş, savaş sırasında bomba atıklarıyla kaplanmış.

2015 yılında kentte yapılan Expo fuarı çerçevesinde, Confagricoltura, Rai Com ve Milano Tarım Bilimleri Üniversitesi'nin katkılarıyla Portaluppi

Vakfı ve Atellani evinin günümüzdeki sahipleri olan Portaluppi'nin torunları, Leonardo'nun üzüm bağını yeniden dikip evi ve bahçeyi halkın ziyaretine açmaya karar vermiş. Bağın bulunduğu toprakta yapılan analizlerle yüzyıllar önce buraya ekilen üzüm cinsinin Malvasia di Candia Aromatica olduğu belirlenerek şaraplık üzümler bağa yeniden dikilmiş. Atellani Evi, bahçesi ve üzüm bağını da içerecek şekilde müze ev olarak düzenlenmiş.

Haftanın her günü açık olan ve turlara katılarak gezilebilen müzenin mağazasında ev ve bağı anlatan kitap ve hediyelik eşyalar satın alınabilir-

Ettore Conti'nin Odası

ken, girişteki kafede yemek yenilip, çay, kahve ve bağın üzümlerinden yapılan şaraplar içilebiliyor.

Turun başladığı kapıdan geçip evin iç avlusuna girdiğimde yüzyıllar öncesine bir zaman yolculuğu yapmış gibi hissediyorum. 7 bölümden oluşan tur rotasının ilk durağı olan yan yana iki avludaki kemer, kapı, sütun ve heykeller; duvarları kaplayan sarmaşıklar, avluya bakan pencere ve balkonlar büyü-

leyici bir ortam yaratıyor. Duvar ve tavanların resimlerle süslediği “Burçlar Salonu” adlı bölümde başımı yukarı kaldırıyorum. Bu salon, adını masmavi bir gökyüzü görünümünde boyanmış kubbeli tavanına geleneksel sırasıyla resmedilmiş Zodyak burç sembollerinden alıyor. “Portreler” adı verilen ve bahçeye açılan kapının olduğu alanda İtalyan ressam Luini’nin yaptığı Sforza ailesinin fertlerinin portreleri bulunuyor. Bu bölümün yanında yer alan “Ettore Conti’nin Odası” odanın tamamını kaplayan ahşap süslemeleriyle dikkat çekiyor. Tablolar, şöminenin yanındaki kitaplar, mobilya ve aksesuarlarla

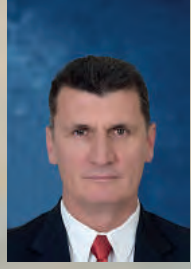
düzenlenmiş odadaki koltuklardan birinin üzerinde uyuyan kediyi görünce güllümsüyorum. Ziyaretçilerin yanına yaklaşmasına izin verilmediği koltuğa yerleşmiş kedi uyanıp bahçe kapısından dışarı çıkarken ben de “Büyük Merdivenli Salon” adlı odaya geçiyorum. Şöminenin üzerindeki duvara asılı porselen tabaklar, küçük bir oturma grubu, bahçeye bakan geniş pencerenin önündeki ahşap masa ve büfe ile zarif bir dekorasyona sahip olan odada üst kata çıkan bir merdiven bulunuyor. Merdivenin yanındaki duvarda asılı duran harita Milano’nun 18. yüzyıldaki görünümünü yansıtıyor.

Sesli rehber uygulamasıyla gezilen tur kapsamında bulunmayan evin diğer bölümlerinde etkinlik ya da konaklama amaçlı kullanılan butik odalar yer alıyor. Bahçeye açılan kapıdan geçip üzüm bağına doğru yürüyorum. Küçük bir havuz ve heykellerle süslenmiş bahçe yemyeşil görünümü ve sessizliği ile huzur veriyor. Bir kısmı sarmaşık ve yosunlarla kaplanmış heykellerin yanından geçip “Leonardo’nun Bağlı” adlı bölüme geliyorum. Küçük bir alana sıra sıra ekilmiş, henüz çok genç olan üzüm kütüklerine bakarken yüzlerce yıl önce buradaki üzüm bağında zihnini ve ruhunu dinlendiren Leonardo da Vinci’yi düşünüyorum ve merak ediyorum. Acaba “Doğa tüm gerçek bilginin kaynağıdır.” sözünü burada mı söylemişti? •

izlensentokerbd@gmail.com

Burçlar Odası

Ridaniye Savaşı

Osmanlı Devleti ile Memlûk Sultanlığı arasında 1517 yılında yapılan Ridaniye Savaşı ile söz konusu iki devlet ikinci kez karşı karşıya geldi. Bu devletler arasındaki ilk silahlı mücadeleler 1485-1491 yılları arasında yaşanmıştı.

Mısır ve çevresine egemen olan Memlûk Devleti'nin Ridaniye Savaşı'nı kaybetmesi Levant, Mısır ve Hicaz bölgelerinin Osmanlı hakimiyetine geçmesi sonucunu

doğurdu. Böylelikle Osmanlı Devleti, İslam dünyası için geleneksel açıdan çok önemli olan Mekke, Medine, Kahire, Şam ve Halep şehirlerini hakimiyeti altına almak

suretiyle Anadolu ve Balkanları da içine alan büyük bir imparatorluğa dönüşmüş oldu. Bütün bu genişlemelere rağmen Osmanlı Devleti'nin siyasi merkezi İstanbul'da kalmaya devam etti.

Memlük Devleti'nin toprakları

Ridaniye Savaşı Öncesinde Durum:

İki Devlet arasındaki ilişkiler esasen İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethedildiği 1453 yılından beri dostane bir hava içinde değildi zira her iki devlet de baharat ticaretinde yoğun olarak kullanılan bölgeleri kontrol altına almak için birbiri ile rekabet halindeydi. Bu kapsamda 1485-1491 yılları arasında meydana gelen ilk silahlı mücadelelerin ardından bahse konu rekabette göreceli olarak bir durgunluk yaşandı. 1516 yılına gelindiğinde Osmanlı Devleti kendisine Memlükler ile sürdürdüğü

güç mücadelesinde çeşitli zorluklar yaşatan önemli bir aktörden kurtulmuş durumdaydı çünkü Osmanlılar Sultan I. Selim'in saltanatı esnasında 1514 yılında İran'daki Safavi Devleti'ne karşı Çaldıran Savaşı'nı kazanmışlardı. Osmanlı Devleti artık bütün dikkatini ve gücünü Memlüklerin egemenliği altında bulunan Suriye ve Mısır üzerinde yoğunlaştırarak yarım kalmış olan Orta Doğu fethini tamamlayabilirdi.

Sultan I. Selim

Savaşın Cereyan Tarzı:

Ridaniye Savaşı boyunca çeşitli muharebeler meydana geldi. Memlük Ordusu geleneksel olarak süvarilerden oluşuyordu ve bunlar çoğunlukla ok ve yay kullanıyorlardı. Diğer tarafta bilhassa Yeniçeriler olmak üzere Osmanlı Ordusu ise daha modern silahlara sahipti. Osmanlılar "arquebus" modeli ağızdan dolma uzun namlulu tüfeklere sahipti. Memlükler ustaca kullandıkları geleneksel savaş araçları ile

Bir Memlük süvarisi (Fransız Askerî Müzesi) Arquebes modeli silah taşıyan bir yeniçeri

gurur duyuyor ve ateşli silahların kullanılmasına soğuk bakıyorlardı.

Levant Bölgesi'ndeki Muharebeler:

Burada yapılan Mercidâbık Muharebesi sonucunda Osmanlı Ordusu 24 Ağustos 1516 tarihinde ilk olarak Diyarbakır ve Halep bölgelerini ele geçirdi. Osmanlıların mutlak üstünlüğü ile biten bu muharebede Memlük Sultanı Kansu El-Gavri öldürüldü.

Böylelikle Suriye'nin kuzey kesimi artık Osmanlı Ordusu'nun kontrolüne girmişti. Osmanlılar

Osmanlıların kullandığı 9 namlulu top
Osmanlı askerinin giydiği başlık / solda
(Fransız Askerî Müzesi)

bu muharebede Memlüklere karşı yaklaşık olarak üçe bir oranında daha fazla kuvvete sahipti. Gazze yakınlarında 28 Ekim 1516 tarihinde yapılan Han Yunus Muharebesi

de Memlüklerin yenilgisiyle sonuçlandı.

Mısır'daki Muharebeler:

Kansu el-Gavri'nin yerine gelen son Memlük Sultanı II. Tomanbay, hızlı bir şekilde çeşitli bedevi kabilelerinden asker toplayıp bunları ateşli silah ve toplarla teçhiz etmeye çalışsa da sınırlı olarak gerçekleştirildiği bu son dakika gayretleri amaçladığı başarıyı getirmedi.

II. Tomanbay

Nihayet Osmanlı ordusu Kahire'nin hemen yanı başında bulunan Ridaniye'ye ulaşmıştı. Burada 24 Ocak 1517 tarihinde yapılan muharebede Osmanlı ordusunun başında bulunan Hadım Sinan Paşa şehit oldu. Muharebeyle II. Tomanbay ve Sultan I. Selim de bizzat katıldı.

Memlük ordusunun kullanmaya çalıştığı ateşli silahlar ve toplar

Ridaniye Savaşı sonucunda Osmanlı Devleti'nin Orta Doğu'daki hakimiyet alanı Kızıldeniz'den Yemen sınırlarına kadar uzandı.

Osmanlı ordusunun yaptığı çevirme manevrası neticesinde hiçbir işe yaramadı. Osmanlı Donanması, yaklaşık yüz kadar gemi ile intikal ettirdiği zinde birliklerle karadaki harekâtı takviye etti. Birkaç gün sonra Osmanlı Ordusu Halife III. Mütevekkil'in bulunduğu Kahire'ye girdi.

Son Memlük Sultanı II. Tomanbay, Kahire'nin yaklaşık 20 km kadar güneybatısında bulunan Gize'de elinde kalan birliklerini yeniden teşkilatlandırmaya çalışırken ele geçirildi ve Kahire'nin giriş kapısında asılarak idam edildi.

Bu gelişmeler üzerine Mekke Şerifi Osmanlılara bağlılığını sundu. Böylece Mekke ve Medine Osmanlı hakimiyetine girmiş oldu.

Bunun neticesinde Osmanlı Devleti'nin Orta Doğu'daki hakimiyet alanı Kızıldeniz'den Yemen sınırlarına kadar uzandı. Yemen toprakları içinde ise kısmi bir hakimiyet sağlandı.

Savaşın Sonuçları:

Bölgedeki Memlûk kültürü ve gelenekleri ile bunların sosyal hayata olan etkileri devam etti. Bölge halkından önemli sayıda insan uzun yıllar Osmanlı ordusu saflarında görev aldı ve Osmanlı'nın Mısır Valisi'nin güvenliği yerel halk arasından seçilen bu askerler tarafından sağlandı. Memlûk devletinin yıkılması bu devlet ile Portekiz arasında o dönemde yaşanmakta olan deniz hakimiyeti mücadelesini sona erdirdi. Osmanlılar Portekiz'in Hint Okyanusu'nda etki alanını genişletmeye yönelik faaliyetlerini önlemeye çalıştı.

Savaşın başka bir sonucu da Osmanlı Devleti'nin Afrika'daki etki alanını genişletmek için

Mısır'ı bir üs bölgesi olarak kullanmaya başlaması oldu. Nitekim Osmanlılar takip eden yıllarda etki alanlarını Kahire'nin batısına doğru genişlettiler. Cezayir'de Barbaros Hayrettin'in emir-komuta ettiği bir deniz üssü tesis ederek önce Cezayir'i ve ardından 1534 yılında Tunus'u kontrolleri altına aldılar. Kahire'nin ele geçirilmesinin ardından Halife III. Mütevekkil İstanbul'a getirildi ve burada temsil ettiği makamdan Osmanlı Hanedanı lehine feragat etti. Böylece Osmanlı Padişahı halifelik makamını temsil etmeye başladı. Kahire 1798 yılında I. Napolyon tarafından ele geçirilmeye kadar Osmanlı hakimiyetinde kaldı. •

erhankanyilmazbd@gmail.com

3 Numaralı Zarf!

Şirketin durumu iyi gitmemektedir ve artık patronların genel müdürü değiştirmekten başka çaresi kalmamıştır. Eski ve yeni genel müdür bir araya gelir ve sohbet etmeye başlarlar. Eski genel müdür:

“Ben bu şirketi düzlüğe çıkaramadım, umarım sen başarısın. İşler yine iyi gitmez ise, sana 3 zarf bırakıyorum. Önce bir numaralı zarfı açarsın. İşler yine iyi gitmez ise iki numaralı zarfta sıra. O da olmaz ise, artık üç numaralı zarfı açmaktan başka yol yok.”

Bir zaman sonra şirkette işler daha kötüye gitmeye başlar, yeni genel müdür çekmecesinden 1 numaralı zarfı alıp açar ve okur: “Eski yönetimi kötüle!”

Yeni müdür, işlerin iyi gitmemesinden dolayı eski yönetimi suçlar durur. Fakat haftalar geçer, işler daha kötüleşir. Aklına 2 numaralı zarf gelir. O da yeni genel müdürü heyecanlandırır: “Organizasyonu değiştir!”

Yeni genel müdür hemen sorumlularının yerlerini değiştirir, beş kişiyi de işten çıkarır. Ama gün geçtikçe işler daha da kötüye gider. Artık son zarfa gelmiştir sıra. Yeni genel müdür bir kere daha heyecanla çekmecesini açar, zarfı çıkarır, açar ve okur:

“Hemen sen de 3 yeni zarf hazırla!”

Ben aşkların en güzelini bir sende yaşadım
Aşka dair olan her şeyi bir sana adadım.
Aşk yolunda giden, yıllarının hesabı sorulmaz,
Benliğinden vazgeçmeden aşk yoluna adım atamaz.
Yokluğuna bile aşık olduğum adam, iyi ki...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Anka

Berk Yüksel

Gerçekten Yaşamak

*“İnsanın görevi kendi içindeki kıvılcımı bulup, ışık haline getirmektir.” **Mani***

Ruhları sönmüş insanlar, ne yolu ne kahramanın hikâyesini anlayamazlar!

Oysa ki yapılacak şey,
Araftaki güya yaşamımızda,
Mücadelemiz kadar var olup,
Gözlerimizin bağınyı açıp,
Görmekle yetinmeyip,
Gördüğümüzü daha iyiye dönüştürüp,

Gönül gözümüzü de açıp...

Mekân, zaman ve nedenselliğın kozmik yumurtasını da kırmaktır!

Hedef, yol ve yolcu birdir!

Bir kaos topunda, uçurumun dibinde kavranılamaz hayat ağacının ters imgesine bakmaya çabalarken...

İşığa doğru,

İyi-doğru ve güzele doğru,

Bütüne doğru,
Tamamlanmaya doğru,
İçimizdeki Tanrısalılığı doğurtmaya doğru,

Ölümsüzlüğe köprü olan ruhu inisiye etmeye ve sürekli ergilenmeye doğru...

“Ben” ve “O” arasındaki mesafeyi kısaltmaya doğru,

Merkeze doğru,

Birliğe ve sevginin özüne doğru,

Ruhun kaynağına doğru,

Madde ve mananın çift sütunlu denge yolunda, yolculuğa devam edebilmemiz ümidiyle...

Gücün her iki yönünü de idrak ederek,

Gerçekten yaşamaktır!

*“Görmek isteyenler için yeterince ışık, istemeyenler için yeterince karanlık vardır.” **Blaise Pascal***

berkyukselbd@gmail.com

Tiyatromuzun
unutulmaz sanatçısı

Yıldız Kenter

1928 yılında İstanbul'da doğan Yıldız Kenter, Ankara Devlet Konservatuarı Yüksek Bölümü'nden mezun olduktan sonra 11 yıl Ankara Devlet Tiyatrosu'nda çalıştı. Rockefeller bursu kazanarak American Theatre Winng, Neighbourhood Play House ve Actor's Studio'da oyunculuk ve oyunculuk öğretiminde yeni teknikler üzerine çalışmalar yaptıktan sonra öğretmen olarak Ankara Devlet Konservatuarı'na atandı. 1959 yılında Devlet Tiyatrosu'ndan ayrılıp İstanbul'a yerleşti; kardeşi Müşfik Kenter ve eşi Şükran Güngör ile Kent Oyuncuları topluluğunu kurdu.

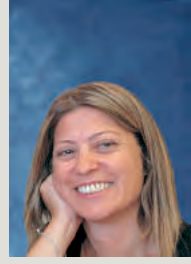
100'ün üstünde oyun oynadı. Uluslararası yazarların yanı sıra pek çok Türk yazarının oyunlarını sahneye koydu. Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Almanya, Hollanda, Danimarka, Kanada, Yugoslavya ve Kıbrıs'ta da İngilizce ve Türkçe

oyunlar sergiledi.

1962 yılında tiyatroya hizmetlerinden ötürü "Yılın Kadını" seçildi. 1981 yılında da "Devlet Sanatçısı" olarak ödüllendirildi. Oyunculuk kadar önemseydiği oyuncu yetiştirme görevini Koç Üniversitesi'nde verdiği derslerle sürdürdü. 1984'de Roma'daki İtalyan Kültür Birliği'nce "Adalaide Ristori" ödülüne layık görüldü. 1989 yılında, Korsika - Bastia Film Festivali'nde, Hanım filmindeki rolüyle "En İyi Kadın Oyuncu" ödülünü aldı. 1995 yılında Kültür Bakanlığı Onur Ödülü'ne layık görüldü.

Finlandiya Dünya Kadın Kuruluşu tarafından yüz yılın en başarılı yüz kadınından biri olarak seçilen; her sanatçıya nasip olamayacak kadar çok sayıda ödülle onurlandırılan, Türk tiyatrosunun unutulmaz sanatçısı 17 Kasım 2019 günü aramızdan ayrıldı. •

Anne Babalarla Başbaşa
Nilay Karatosun

Okul dönemi için

Çocuklarınızın hedefleri var mı?

Okullar açıldı açılacak derken ikinci yarıyla girmek üzereyiz. Okulun ilk günleri çok heyecanlıdır. Sonra yavaş yavaş endişeler ortaya çıkmaya başlar: Çocuğum okula, arkadaşlarına, yeni öğretmenine ya da daha kapsamlı zor derslere alışabilecek mi? »

Bu düşünceler ilk zamanlar hepimizi çok meşgul eder. Ara ara sorunlar çıkmaya başlar hiç şüphesiz. Müthiş bir gayretle sorunların üstesinden gelmeye çalışır, Teker teker yoluna koyarız. Tüm bu koş-turmacanın içinde yeni hedefler belirlemeyi, niyetler koymayı ve bu hedefler için aksiyonlar planlamayı unutmamak gerekir. Hayallerimiz ve he-

Hayır duaları önemlidir ve bize çok iyi gelir. Oysa hedef belirlemezsek bu dualar da etkisiz kalır. Hedefler okyanusunda yüzen gemine hangi rota üzerinden nereye gitmek istediğini göstermelisin. Hedef belirlemek önemlidir. Her yeni yıla girerken de kendimize hedefler koyarız.

Hevesle, istekle, umutla...

“Bu sene 5 kilo vereceğim.”

“İngilizce kursuna başlayacağım.”

“Düzenli spora gideceğim.”

Ancak iki üç hafta geçmeden çoğu teker teker unutulur. Bu durumun en önemli sebebi doğru hedef belirlemeyi bilmemektir. Eğer sıkıcı, heyecan-

Anne-baba olarak çocuğunuzun hedeflerinden haberdar olun ve onu destekleyin.

landırmayan motivasyondan uzak hedefler konmuşsa unutulma olasılıkları çok daha yüksek olur.

Çocuklarınızın bu okul dönemi için hedefleri var mı?

Sizin bu hedeflerden haberiniz var mı?

Belirledikleri hedefleri sizlerle paylaşıyorlar mı?

Unutmayın hedeflerini sizlerle paylaşmasını sağlamak sizin göreviniz. Öğrenciler hedeflerini

Okullar başlamadan önce eminim güzel niyetlerde bulunmuşsunuzdur. Büyüklemin hayır dualarını hiç unutmam; “Allah zihin açıklığı versin, kızım.”

“Güzel bir okul dönemi geçir, sınavların su gibi aksın.”

belirleyip bu doğrultuda yol alırken en çok ihtiyaç duydukları şey desteklenmek, yöreklendirilmek. Söylediklerinden ve yaptıklarından onları sorumlu tutan kişiler bulmak. Buna takipçisi olmak denir. Özellikle zor zamanlarda ona destek çıkan, onu yöreklendiren ve aynı zamanda da davranışlarından onu sorumlu tutan biri olması hedefe ulaşmada çok fark yaratır. Anne baba olarak ona en yakın kişi siz olduğunuza göre çocuğunuzun hedeflerinden haberdar olun ve destek çıkarın.

Peki etkili ve sonuca ulaşan hedefler belirlemelerine nasıl yardımcı olabilirsiniz.

I “Elinden gelen en iyi hedef?” yerine, net ve büyük hedefler belirlemesini sağlayın.

Kaç kez “Elinden gelenin en iyisini yap.” sözünü duyduunuz ya da söylediniz. Kullandığımız bu cümle bazen en iyi tavsiye sözü olmayabilir. Özellikle performanstan etkilenen hedefler belirlemişseniz araştırmacıların söylediklerine göre “Elinden gelen en iyi hedef” yerine, net, özellikli, performans gerektiren zorlayan ve geliştiren hedefler belirlenirse bunun gerçekleşme olasılığı çok daha yüksektir. (*Locke & Latham, 2002*)

Elinden gelenin en iyisini yapmak hedefini küçük seçmektir. Zaten yapabileceğin bir hedef seni konfor alanında tutar. Kısacası; “Bu okul döneminde, senden elinden gelenin en iyisini yapmanı bekliyo-

rum yada yapacağından eminim.” gibi bir cümle sarf etmek yerine onu biraz zorlayan hedefler belirlemesine destek olun. Hedefi büyük olsun ve zorlandığında eleştirmek yerine destek olun, yöreklendirin.

2 Çocuğunuz “niçin” bu hedefi belirlediğini iyi bilsin.

Bir çok kişi, özellikle öğrenciler kağıt üstünde iyi görünen hedefler belirlemeyi çok iyi bilirler. Ancak iş biraz detaylı bakıldığında ayağı yere basmayan hedefler olur bunlar. Mesela, Öğrenciler; “Bu yıl tüm

Kâğıt üstünde güzel görünen ve başkaları için önemli olan hedefler kişiye bir şey ifade etmiyorsa ulaşılma ihtimali çok zayıftır.

notlarım 90 ve üstü olacak hedefini çok kolay söylerler. Niçin 90 ve üstü olmasını istiyorsun diye sorduğunuzda “Ailem için yüksek not çok önemli” demenin ötesinde bir sebep bulamazlar.

Kağıt üstünde güzel görünen ve başkaları için önemli olan hedefler kişiye bir şey ifade etmiyorsa ulaşılma ihtimali çok zayıftır. Hatta motive edici olmak yerine tam bir stres faktörü olur.

Eğer çocuğunuzun motivasyonu yüksek hedefler belirlemesini istiyorsanız niçin bu hedefi gerçekleştirmek istediğini net bir şekilde açığa çıkartmasına yardımcı olun. Sizin istek ve beklentilerinizi benimsetmeye çalışmadan.

Ben öğrencilerimle “Şeytan’ın avukatı” olmayı çok seviyorum. Hedeflerini yazmadan önce onları iyice zorluyorum.

Mesela tüm notlarımın 90 olmasını hedefliyorum dediklerinde;

“Bu hiç kolay bir hedef değil, çok çalışma ve zaman isteyecek niçin kendini bu kadar sıkıntıya sokacaksın?”

Bu hedefin amacı ne?

Senin için niçin önemli bu hedef?” diye soruyorum.

Bu notun onlar için niçin önemli olduğuna dair 2-3 sebep buldurana kadar tartışmaya devam ediyorum. Aksi takdirde bu hedef iyi görünen ancak sonuca ulaşmayan bir hedef olacaktır.

Onları motive edecek bir-iki sebep bulduklarında bu hedefin gerçekleşme olasılığı çok daha yüksek olacaktır.

3 Çocuğunuz hedeflerini olumlu cümlelerle ifade etsin. Neyi istemediğini değil de neyi istediğini söylesin.

Öğrenciler ne olmasını istemediklerini daha kolay söylerler. Mesela; “50’nin altında bir notum olmasını istemiyorum” gibi bir ifade doğru

Çocuğunuzun neyi başarmak istediğine dair bir hedef belirlemesi, istemediği bir hedef belirlemesinden çok daha etkilidir.

değidir. Hatta hiç hedefi olmayan birinden bile daha kötü sonuca sebep olabilir.

Kıscası, neyi başarmak istediğine dair bir hedef belirlemesi, istemediği bir hedef belirlemesinden çok daha etkilidir. “Bu dönem tüm notlarımın 80 üstü olmasını istiyorum.” gibi...

Eğer çocuğunuz “Bu dönem derslerimi zamanında yapacağım ve hiç ertelemeyeceğim.” gibi bir cümle kurarsa bazı sorular sora-

rak bu ifadesini yeniden gözden geçirmesini sağlayın. “Çalışmayı ertelememem için neyi farklı yapacaksınız?” diye biraz derine inin ve bir aksiyon belirlemesine yardımcı olun. “Eve gelir gelmez ödevlerimi bitireceğim ve günlük çalışmalarımı tamamlayacağım.”

4 Geniş bakış açısı: Mükemmelle değil, gelişime dair bir hedef koymak

Başlıca sorunlardan bir tanesi de öğrencilerin ulaşmaları imkânsıza yakın, çok yüksek hedefler belirlemeleridir. Kapasitelerinin üstünde hedefler ciddi stres kaynağıdır.

Bu sorunun üstesinden gelebilmek için ne öğrenmek ve neyi geliştirmek istediklerini çok net belirlemeleri gerekir.

Yüksek not hedefi koymak tüm öğrencilerin genel isteği, ancak bu hedefin yanında en azından neyi geliştirmek istediklerine dair bir hedef koyup, konfor alanı dışından bir hedef belirlemeleri de çok önemlidir.

“İyi notlar istiyorum” yerine “Sınavlarda etkili çalışma yöntemleri geliştireceğim” demek öğren-

meye, gelişime ve daha iyi sonuçlar elde etmeye yönelir.

Çocuklarınızın sizinle konuşmasını ve paylaşmasını istiyorsanız öncelikle saygı ve merakla dinleme alışkanlığı geliştirmeniz gerekir.

Sohbetlerinizin sırasında kullanabileceğiniz bazı kalıp cümleler;

● Davranışlarını kontrol edemeyeceğimi biliyorum.

● Seçimlerinin sana ait olduğunun farkındayım.

● Bazen yaptığın şeyler iyi sonuçlar vermeyebilir. Niçin böyle olduğu hakkında bir fikrin var mı?

● Bir tepki vermeden önce durmaya ve düşünmeye özen gösteriyorum. Sence bunun ilişkimize bir faydası oluyor mudur?

● Bazen ani kararlar eğlencelidir. O an için eğlence çok önemli görünebilir ancak durumun uzun vadeli etkisini görebiliyor musun?

● Bana merak etmememi söylediğinde ben yine de merak ediyorum çünkü olabilecek sonuçlar aklıma geliyor.

Doğru hedefler belirlemesine yardımcı olmak istiyorsanız uygun sohbet ortamınız olsun. •

nilaykaratosunbd@gmail.com

Çocuk aklının gelişimi için anne sevgisi, fiziksel gelişimi için gereken vitamin ve proteinler kadar önemlidir.”

John Bowlby

“Çocuk yetiştirirken gururunuzu, egonuzu ve narsizminizi bir kenara bırakın. Ruhunuzu on yönlere doğru çocuğunuza tepki vermeniz, onun en büyük korkularını oluşturur.”

Henry Cloud

“Bir komedya ve bir felsefe.”

19. yüzyıl İngiliz komedyasının en önemli örneklerinden ve George Bernard Shaw'un başyapıtlarından biri olan İnsan / Üstüninsan, Shaw'un Don Juan teması üstüne yazdığı bir komedyadır.

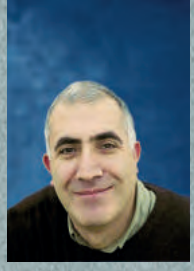
Shaw bu komedyasında, Don Juan mitini tersine çevirerek yaşam gücü ve doğurucu evrim düşüncesini işler. Bu düşünceye göre, yaşamın doğurganlığı, doğanın en belirleyici yasadır; bu doğurganlık, daha ileriye evrilerek, üstün olana yaşam verir. Shaw'un, toplumsal çelişkilerin doğanın kendi mantığıyla aşılabileceğini ileri süren bu düşüncesi, bireyde kendini daha ileri yaşam bilgisini ve bilincini edinme çabasında ortaya koyar. Bu güç, kahramanlardan Ann'de, kadında yaşamın doğurgan itici gücü olarak ortaya çıkarken, Tanner'de yaşamın daha üst bilgisine erişme olarak ortaya çıkmaktadır.

Dünya edebiyatının en önemli yapıtlarından olan İnsan / Üstüninsan'ı edebiyatımıza, ünlü yazarımız Halikarnas Balıkcısı 1949 yılında kazandırmıştı.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yakın Tarihimiz
Yaşar Öztürk

Pskoloji tarihinde
hakkı henüz
ödenmemiş bir
"insan
doğası
uzmanı"

Alfred Adler

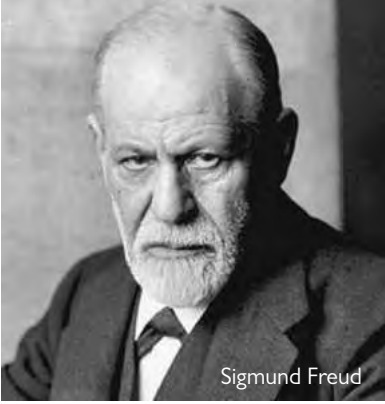
Türkçede Freud
"Sevinç", Adler
"Kartal", Jung "Genç"
anlamına gelen bu
adlar psikolojinin
üç sac ayağıdır.

150 yıl önce 7 Şubat
1870'de doğan Alfred
Adler, psikoloji tarihinde hakkı
henüz tam olarak ödenmemiş,
"insan doğası uzmanı" bir
öncüydü.

Sanatın başkenti, dâhilerin
yetiştiği Viyana'da taşrada doğup büyüyen Adler, orta sınıf
Musevi bir ailenin altı çocuğundan (ağabeyi öldüğünden)
ikincisiydi.

Babası tahlil tüccarıydı. Üç yaşında ölümle tanıştı. Sabah uyandıığında kardeşi yanında kıpırdamadan yatıyordu. Kalabalık ailede (onun gibi yürüyemediği için

Sigmund Freud

kıskandığı) ağabeyi Sigmund'dan sonra ikinci büyük çocuk olmanın aşağılık duygusuna, ileride psikanalizde Sigmund Freud'un geriye ittiği ikinci adam olmanın dışlanmışlığı eklenecekti.

Son derece demokrat, arkadaş canlısı, konuksever, resmiyetten uzak, cana yakın, iyimser, müzikten, bahçeciliğe bütün sanatlardan, içten konuşmalardan hoşlanan" Adler kendi isteğiyle 34 yaşında Hristiyan oldu.

Raşitizm, zatürre, uğradığı ağır kazalarla ölümün soluğunu sürekli ensesinde hisseden Adler; mutsuzluk, içine yerleşen ölüm korkusu ve bedeninin zayıflığıyla baş et-

mek için sağlıklı ve güçlü olmaya çabaladı. Spora yöneldi. Hayattan kopmadı, yaşama koştu. Bol bol dışarıda oynamasına izin verilen Adler yaşamı boyunca süren yakın ve sıcak arkadaşlık dostluk ilişkileri kurdu. Sevmeyi, sevlmeyi, yardım-laşmayı, paylaşmayı ve dayanışmayı öğrendi.

Adler'in sırtını dayadığı asıl güç doymak bilmeyen okuma tutkusuydu. Özellikle insanı tanımada eşsiz olduğuna inandığı,Shakespeare onun anlama ve anlatma yetisini geliştirdi. Beden ve ruh sağlığının düzelmesi okula da yansdı. Mucizenin anahtarı çalışmaktı. Dört yaşından beri istediği tıbbı giden yol açıldı. İyi bir okur, hatip ve hekim oldu.

Vefalıydı. Doğduğu ve doydugu yerleri, insanları asla unutmadı. E-

konomik olarak yoksul insanların oturduğu; ancak sevgi, saygı, dostluk, arkadaşlık ve en önemlisi komşuluk açısından sıcak, içten ve yakın ilişkilerin zenginliğiyle dolu bir kenar mahallede çalışmayı yeğledi.

Toplumcu düşüncelere ilgi gösterdi.

Toplantılarda Rusya'da

kadınların üniversite okumasına izin verilmediği için Viyana'ya biyoloji eğitimi almaya gelen kadın hakları savunucusu Raissa ile tanıştı. Zengin bir ailenin kızı olan Raissa

Raissa Adler

düşük sınıftan Adler'le yaşamını birleştirmekten çekinmedi.

Yoksul ve yoksunlarla birebir ilgilenmek, onların derterlerine derman olmak yetmezdi. Adler, adalet, eşitlik, işbirliği, özgürlük ve demokrasi mücadelesine katıldı. Göz, Genel Tıp uzmanlığından Nöroloji ve Psikiyatriye yöneldi.

Freud'u yeni yayımlanan "Rüyaların Yorumu" adlı yapıtı eleştiri kılıflı ağır saldırılara uğradığında güçlü bir savunmayla destekledi. Bu cesur hareketi daha önce tanışmadığı Freud'un dikkatini çekti. Bir teşekkür mektubu yazan Freud, onu yeni oluşturduğu, evinde çarşamba günleri yapılan psikanaliz grup toplantılarına davet etti.

Sonradan adı "Viyanalı Psikanaliz Derneği" olan bu gruba katılan

Adler, ne Freud'la ne üyelerle ne de işleyişle sıcak bir ilişki kuramadı. Psikanalize, Freud'un düşüncelerine katkı sunan yapıcı yaklaşımları "aykırı" sayıldı. Çömezlerin hoşnutsuzlukları artınca Adler, üstlendiği görevlerden ve dokuz arkadaşıyla "çok tutucu davranıldığı ve bağımsız düşünmeye olanak tanınmadığı" için dernekten ayrıldı.

Patlak veren Birinci Dünya Savaşı'nda askeri doktor oldu. Savaşın etkilenmiş ve acı çeken pek çok insanla karşılaştı. İnsanların ne derece güvensizlik ve yalnızlık içinde olduklarını gördü. Doku-

namadığı, yetişemediği insanlara konuşmalarla, yazılarla, kitaplarla ulaşmaya çalıştı. İlk kitabı 1898'de Terziler Derneği için hazırladığı "Sağlık Kuralları" adlı çalışmaydı.

Uygulamalı psikolojinin öncüsüydü. Özel hastalarla ilgilenip para, ün istifleme yerine bilgi ve deneyimlerini herkesle cömertçe paylaştı. Viyana İşçi Komitesi'nin meclis başkan yardımcısı olunca otuz okulda "Adler klinikleri" açtı.

"Bireysel Psikoloji"yi "Sağduyu Psikolojisi"ne dönüştüren Adler, sıradan bir insanın anlayabileceği yalın bir bilimsel kuram için çok çaba harcadı.

Okullarda rehberlik hizmetlerinin olmasını sağladı. Zihinlere ve karakterlere şekil veren öğretmenlerin yetiştirilmesi konusuna ağırlık veren Adler, Naziler kapatıncaya kadar işleyen bu hizmetlerle genç suçlu oranını düşürmeyi başardı.

"Bireysel Psikoloji"yi "Sağduyu Psikolojisi"ne dönüştüren, gerçek hayattan kopmayan Adler, sıradan bir insanın anlayabileceği yalın bir bilimsel kuram için çok çaba harcadı. En büyük amacı kolayca anlaşılabilir bir ruhbilimdi. Yeni teknik deyimler, anlaşılmaz terimler icat etmeye hiç yanaşmadı. Günde-

lik dilimize “aşağılık kompleksi”, “yaşam biçimi”, “sosyal ilgi”, “dengeleme”, “yükseklik duygusu” ve “yaratıcı benlik” kavramlarını kattı. Karmaşıklığından psikanalizi kavramak yılları alırken Adler'in yol, yöntem ve düşünceleri bir kaç haftada öğreniliyordu. Freud, Adler'i ruhbilimi basitleştirmekle suçladı.

Bu tutumunun “bilimsel etiklik” adına eleştiri oklarının hedefi yapılmasına aldırmadı> çünkü Adler için önemli olan “etik bir insan” olmaktı.

Peşin hüküm ve yargısız infaz çukuruna düşmemeye özen gösterdi. Freud için kişinin nereye itildiği Adler için ise insanın nereye gitmek istediği önemliydi. Adler, insan doğasının olumlu yanlarına ağırlık verdi.

Adler'e göre dört tip kişilik vardı:

*Herhangi bir üstünlük gösterisi içinde olmayan ve kimseye baskı yapmayı düşünmeyen; sorunlarını

çözerken kendi yararları kadar toplumun ya da başkalarının yararlarını da hesap eden topluma ya da yaşama “iyi uyarlanmış” kişilikler.

*Vermeyi düşünmeden hep almaya çalışsan; şımartılmış insanlar olarak her güzel şeyi ya da her yararlıyı emek vermeden kendilerinin kılmaya bakan “alıcı” kişilikler.

*Herhangi bir karar almak istemeden, herhangi bir eylemde bulunmadan yaşadıkları için yanlış da yapmayan (!) “yükümlenmekten kaçan” kişilikler.

*Denetimi her zaman ellerinde bulundurmak isteyen; özyapı özelliklerinin başında başkalarını değersiz görmek olan “hükümrân” tipler.

Evi, sokağı, işi, ülkeyi, dünyayı dar eden “hükümrân” tiplere dikkate

çekti: “Toplumda düzeylerini yükseltemediklerinden bütün özenlerini başkalarını küçültmek için gösterirler. Sosyal ilgisi ve cesareti olmayan bir tiptir. Tehdit edildiği zaman, antisosyal davranışlarda bulunur; üstün olmak için sarf ettiği gayretler çok fazla olduğu için, kahramanlık taslar. Çocuk olarak, kuvvetli çocuklarla değil, kendisinden zayıf çocuklarla oynamayı tercih eder ve böylece onlara tahakküm etmiş olur. Yoluna engel

olunduğu zaman, kendisini yerden yere atar, acı acı bağırıp feryat eder, tekmeler atar ve anne-babaları yenik düşene kadar da bu ve benzeri davranışlarını sürdürürler. Büyüdükleri zaman ise, fatih olmayı arzu eden tipler olurlar.

Eşleri üzerinde hükümlanlık kurmak isterler. Anne-baba olarak, çocuklarının kendilerini itirazsız “evet” demelerine isterler. Öğretmen olarak, kendilerini beğenmiş ve gösterişçi olurlar. Öğrencilerini korkutmaktan, tehdit

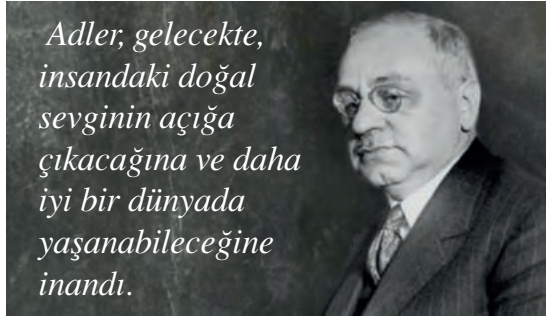
etmekten hoşlanır, insanları parayla kontrol altında tutabileceklerine inanır ve herkesin bir bedelinin bulunduğunu düşünürler...”

Adler: “Eğer her sabah uyanduğunuz zaman, her hangi bir insanı mutlu kılmak için ne yapmak gerektiğini düşünecek olursanız, mutlaka iyileşirsiniz. Eğer bu işi iki hafta boyunca tekrarlayabilerseniz, artık tedavi görmeye ihtiyacınız kalmadı demektir.” diyordu.

Adler, gelecekte, insandaki doğal sevginin açığa çıkacağına ve daha iyi bir dünyada yaşanabileceğine inandı.

Naziler ve hükümlanlar yüzünden Avusturya'dan ayrılmak zorunda kalan Adler, 1934'de ABD'ye gitti. Freud etkisindeki tutucu çevre üniversitede çalışması önünde duvar ördüler. Yılmadı. Daha yaşanılabilir bir dünya için geleceği şekillendiren

anne-baba ve öğretmen gruplarına yöneldi. Halka açık konferanslar veren Adler'in ektiği tohumlar yeşerdi. 20 Avrupa ülkesinde düşüncelerini benimseyen ve uygulayan merkezler boy gösterdi.

Adler, gelecekte, insandaki doğal sevginin açığa çıkacağına ve daha iyi bir dünyada yaşanabileceğine inandı.

Onun için “yaşam topluma karşı bir sorumluluktur”. Söz verdiği 100 konferansı tamamlamak için İngiltere'ye geçti. Dördüncü günkü derse yetişemedi. Akşam sinemaya giden Adler, sabah üniversiteye giden bilim yolunda kalp krizinden öldü. Bir zamanlar ölümü alt ettiği, can bulduğu sokakta son nefesini verdi.

Henri F. Ellenberger'in deyişle: “Düşünce ve görüşleri Adler kadar kaynak belirtmeksizin çalınmış olan ikinci bir yazar yoktur.” Büyük bir intihalcı grup onu adım adım izledi. Adı geçmese de psikanalizin her yerini onun izleri, düşünceleri sardı.

Vasiyeti gereği tören ardından cenazesi yakıldı. Her şeyi bütünü bir parçası olarak gören Adler için ölüm de yaşamın bir ayrılmaz parçası, gerçeği idi. Öldüğünde Adler'in yüzünde sıcak bir gülümseme vardı. •

yasarozturkdbd@gmail.com

Bir Resim Bir Öykü

Haluk Erdemol

Roma'da Öfkeli Kadınlar

Hareketli bedenlerin, tepki yansıtan el, kol ve parmak hareketlerinin görkemli bir binaya yöneldiğini gördüğümüz bu resmin ismi bazı kaynaklarda daha uzun tutuluyor: “Her erkeğin iki kadınla evlenebileceği yolundaki senato kararını genç Papirus’tan öğrendikten sonra Roma’da öfkeli kadınların kalkışması.”

Bir resim için uzun sayılan bu isim o görkemli binanın Roma Senato’su olduğunu ve kadınların söz konusu kararı protesto

Ressam:
Pieter Isaacsz
(1569-1625)

etmek için Senato binasının önünde toplandıklarını anlamamızı sağlıyor.

Antik Roma'dan alınma bu sahnenin kahramanları resmin uzun isminde adı geçen genç Papirus ile annesi.

Senato'nun başlangıç yıllarında senatörler toplantılara gelirken yanlarında ergenliğe ulaşmış oğullarını da getirirlerdi. Papirus da iyi bir gelecek için hazırlanan bu gençlerden biriydi.

Senato'nun titizlikle uygulanan bir kuralı, karara bağlanacak bir konu üzerindeki görüşmeler kaç gün sürerse sürsün ilgili karar halka ilan edilinceye dek konu ve görüşmeler hakkında halka bilgi verilmesini yasaklıyordu.

Senato'da geçirdiği ilk günün sonunda Papirus'un annesi oğlunun izlenimlerini ve neler görüşüldüğünü sorduğunda delikanlı yasağı hatırlayarak "Söyleyemem" deyip sessizliğe gömülünce merakla kapılan kadın ısrarcı olmuştu. Papirus da hem annesini kırmamak hem de gizlilik kuralını çiğnememek için kendince hoş bir çözüm bulmuş ve Senato'daki görüşmelerde evlilik konusunda ülkenin geleceği için bir erkeğin iki kadınla mı, yoksa bir kadının iki erkekle mi evlenmesinin daha iyi olacağını görüşüldüğünü, ama henüz bir karara varılmadığını söylemişti.

Bunu duyar duymaz kadıncağız dehşet ve heyecan içinde evden fırlamış ve önüne gelen her kadına aktarmıştı duyduklarını. Kulaktan kulağa yayılan haber ertesi gün kadınlardan oluşan öfkeli bir kalabalığın Senato'nun önünde toplanmasına neden olmuştu. Kimileri öfkeyle, kimileri gözyaşları içinde yalvararak binanın balkonundan kendilerini izleyen senatörlere iletmişlerdi dileklerini. Bir erkeğin iki kadınla evlenmesi yerine bir kadının iki erkekle evlenmesine izin verilmesi yolundaki dileklerin daha fazla olduğu görülmüştü.

Senatörler bir anlam veremedikleri bu kalkışmanın nedenini soruşturmak üzereyken Papirus öne çıkmış ve durumu açıklamıştı. Senatörler de genç yaşına karşın hem gizlilik kuralına uyduğu hem de bulduğu akılcı çözüm için onu kutlamışlardı. •

Doğru Kavramı

Yazan:
Prof. Dr.
ÇAĞATAY
ÜSTÜN

Günümüzde pek çok kişinin zihnindeki soru, doğru diye nitelenen unsurun nasıl saptanacağına ilişkindir. Özellikle belirtmek gerekir ki, doğru, kişiden kişiye değişen bir kavram değildir. Her belirleyici konu için doğru bir tanedir. Bugün tartışıldığı üzere, doğru ile yanlışın birbirine karışmasının en önemli nedeni, bilinen doğruların yanlışlara dönüş

Neye Göre, Kime Göre?

mesine izin verilmesi, siyah ya da beyaz diye nitelendirdiğimiz iki temel seçeneğin arasına gri alanların katılmasıdır.

Doğru, sosyal ve mesleki düzlemde de irdelenmektedir. Gündelik değişlerde »

kullanılan doğru ve dürüst olmak, doğru yoldan ayrılmamak, doğru durmak, doğru ile eğriyi ayırt etmek, işini doğru düzgün yapmak gibi ifadeler bunu destekler niteliktedir.

Doğrunun tespitinde felsefe, etik ve ahlâkın yol göstericiliği önemlidir. Bilgi/severlik anlamındaki felsefe ile doğru düşünmenin karşılığı olan yani düşüncede gelişen etik ile doğruyu yapmanın, yani eylemin karşılığı olan ahlâk birlikte hareket ederek insana yakışan ve onu erdemli olmaya sevk eden bir yaklaşımı ortaya çıkarır.

İnsana, canlılara, doğaya zarar veren bir şeyin doğru kabul edilmesi mümkün değildir. Bu temel ilkeyi bir kenara bırakan ve bir kereden bir şey olmaz mantığı ile hareket eden yaklaşımların ardından gelen çelişki ve ikilemler zinciri, doğru bilinenin yanlışa dönüşmesine sebep olur. Aynı şekilde zarar veren eylemi destekleyen avcılık ve her türlü dövüş aktivitelerinin spor gibi algılanması da doğru değildir. Bir algı yanılması olan bu konunun gerçekte bağdaşmayan yönleninin doğru gibi değerlendirilmesi yanlıştır. Herkes çevresine ve birbirine zarar ver-

Keyfi ve isteyerek, bilerek yapılmış bir zararın doğru olmayacağı iyi bilinmelidir. İhtiyaç için verilmiş olan zararın ise mutlaka anlaşılır bir mantığa dayandırılması gerekir.

Doğru olan nedir ve bu kime ya da neye göre doğrudur? Kafaları karıştıran bu sorunun cevaplanması gerekmektedir. Herkese göre bir doğru olabilir mi? Dünya nüfusunu göz önüne aldığımızda, milyarları aşmış sayıda bir doğru kümesinin var olması, akıl ve mantığa uygun değildir. Her insanın kendisine özgü bir vicdanı olduğu kadar, kendisine göre de bir düşünme biçimi olabilir. Ancak bu durum, belli temel doğruların bir kez daha sorgulanmasını ya da onlara şüpheyle yaklaşılmasını gerekli kılmaz.

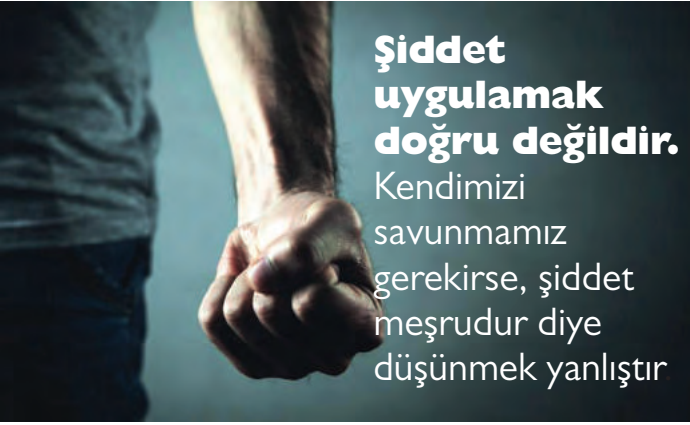
Vereceğimiz bazı örneklerle ipuçlarına erişebiliriz.

meye başlarsa, hayat yaşanmaz bir hale dönüşür. Yani, yaşamın doğal akışı bozulur. Yaşamın doğal akışı bozulduğunda ise, etik ve ahlâkın yanında hukukun da temel varlık nedeni ortadan kalkmış olur. O halde zarar verici unsurların doğru olması mümkün değildir sonucuna ulaşmak kolaylaşır.

Doğaya veya canlılara zarar vermenin doğru olmadığını kabul ediyorsak, bir ağaç kesemeyiz veya bir karıncayı öldüremeyiz. Böylesi zor bir durumda nasıl bir yol izlenebilir? Bize yararı olacak şeyler için doğaya veya bir canlıya

zarar verirsek ne olacaktır? Burada beklenen yarar, temel doğrunun ötesine geçmemelidir. Zarar vermemek tek ve bütüncüdür. Yani bir ihtiyaç halinde veya gerektiği durumda verilen bir zararın zarar vermemek ilkesiyle bağdaştığı söylenemez. Keyfi ve isteyerek, bilerek yapılmış bir zararın doğru olmayacağı iyi bilinmelidir. İhtiyaç için verilmiş olan zararın ise mutlaka anlaşılır

de protein vardır. Bunun hayvansal ürünlerden sağlanmasına yönelik eğilim, fabrikasyon üretim modelinin ucuz ve daha kolaymış gibi kabul edilmesinden dolayıdır. Hayvansal protein ve besin kaynakları diye nitelendirilen, hisseden ve acı çeken, (hatta bilişsel bazı aktiviteler gösterebilen) kendine özgü bir sinir sistemi olan bir canlıyı materyal veya alınıp satılan mal gibi değerlendiren, besin amacıyla kullanmayı destekleyen bir yaklaşımın etik ve ahlâki açıdan geçerli bir sebebi yoktur. O halde yeniden düşünmeli, kendimize yarar veren bir yaklaşım için hayvanların zarar görmesinin doğru olmadığı kanaatine varmalıyız.

Şiddet uygulamak doğru değildir.
Kendimizi savunmamız gerekirse, şiddet meşrudur diye düşünmek yanlıştır

bir mantığa dayandırılması gerekir. Örneğin, keyfimiz öyle istiyor diye suni ürünlerden yapılmış bir masa alabileceksen, neden ağaç ürününden yapılmış bir masaya sahip olmak için diretiriz? Zevkimizi ön plana alan bu çelişki, bizleri doğrunun çok ötesine sürüklemektedir. Aynı şekilde besin zinciri içinde beslenme alışkanlıklarının da vejetaryenliğe yönelmesi beklenebilir. Protein kaynağı olarak mı, yoksa tat ve lezzet duygusunu tatmin için, alışkanlık nedeniyle mi et tüketimi yapılmaktadır? Bitkisel ürünlerde

Bir başka örnek daha verelim: Şiddet uygulamak doğru değildir. Kendimizi savunmamız gerekirse, şiddet meşrudur diye düşünmek yanlıştır. Çünkü şiddeti uygulamanın doğru olmadığına inanmak bunu gerektirir. Buradaki temel amaç, şiddetin oluşmasını önlemek ve bireylerin birbirine seviyesiz tavırlar ve şiddet unsurları içinde olmasının önüne geçmektir. Bunu sağlandığımızda zaten meşru bir şiddetten bahsetmek mümkün olmayacaktır. Yani, şiddeti kontrol altına alarak, bireylerin birbirilerine ve çevrelerine

ne karşı şiddeti uygulamayacakları ortamı oluşturmak gerekmektedir. O halde şiddet ne şekilde olursa olsun doğru değildir ve mutlaka sağaltıcı ve rehabilite edici unsurlarla birlikte önlenebilir bir hale getirilmelidir.

Yozlaşmak kavramı da yanıt bekleyen bir sorudur? Yozlaşmak beraberinde çürümeyi ve bozulmayı getirir. Bozulmuş bir şey ise artık aynı değeri taşımaz. Gerçekte doğru olan, bireylerin ve toplumların yozlaşmaya yatkınlığını önlemektir. Bu

Doğru kavramı üzerinde kime göre, neye göre şeklinde bir algı oluşturmak, daha ilk basamaktan doğru arayışından vazgeçmek demektir. Doğrunun kabul görmesi için öncelikle bilinen, tanıdık, ortak tavır ve tutumların içinde bir araya girilmemelidir. Aksine ikilemleri tespit etmek, bunların üzerinde düşünmek insan olmaya yakışan bir davranıştır.

Sonuç olarak, doğru kavramı kime göre ve neye göre şeklinde alınganacak bir durum değildir. Aklın

Doğru olan, bireylerin ve toplumların yozlaşmaya yatkınlığını önlemektir.

Bu başarılı olduğunda bireysel ve toplumsal yozlaşma kendiliğinden ortadan kalkacaktır.

başarırsa, -ki başarılmaması için bir neden yoktur- o zaman bireysel ve toplumsal yozlaşma kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Buradaki anahtar unsurlar; doğru eğitim, bilgi ve kültürdür. Bu nedenledir ki, yozlaşmayı çağın ve teknolojinin gereği ortaya çıkan bir durum gibi kabul etmek veya olağanlaştırmak doğru değildir.

yolunun bir olduğu ifadesi de zaten bunu destekler niteliktedir. Doğru tek bir temel kavram üzerinde gelişir ve yanlış dönüşmesi ihtimali bilinçli bir şekilde yapılmadığı takdirde oldukça zordur. Bu nedenledir ki, sosyal ve mesleki alanlardaki temel doğruların üzerinde spekülasyonlar oluşturulmamalı, doğruların anlamı pekiştirilerek güçlendirilmelidir. •

ÇİLEK MEVSİMİ

Bir İtalyan bir Fransız ve bir Amerikalı idam edilmek üzeredirler. Son yemekleri için ne isterlerse geleceği söylenir. İtalyan, “Şöyle güzel soslu bir tabak makarna” der. Yemek gelir, yer ve idam edilir. Sıra Fransız’dadır. “Bir kâse kurbağa bacağı çorbası lütfen” der. O da afiyetle yer ver idam edilir.

Sıra Amerikalıya gelir, biraz düşündükten sonra “Bir sepet taze çilek isterim” der. “Çilek mi?” der gardiyan. “Mevsimi değil ki çileğin?” “Olsun” der Amerikalı “Ben beklerim...”

Gönül Telimizi Titreten Olaylar

Yazan:
Prof. Dr.
Emrullah GÜNEY

Yurdumuzdan İnsan Manzaraları

Emekli öğretmen Hulusi Tokcan anlatıyor...

“5 yıl görev yaptığım köy ilkokulunda öyle zeki çocuklar vardı ki. Havasından mı, suyundan mı, özellikle matematikte bazı öğrenciler pek akıllıydı. Sorduğum bir problemi, kağıda kaleme gerek kalmadan zihninden birkaç saniyede yapanlar vardı. Ali onlardan biriydi. Birden beşe değin öğrencimdi. Okulu bitirdi. Babasına “Ali’yi okutun!” dedim. Adam hiç aldırmadı. Ben ısrar ettim. “Bu çocuk okur. Harcamayın...”

Sonra köyden ayrılırken Ali’yle konuştum. Elimi öperken gözyaşlarımı tutamadım. Karşımda, 5 yıllık eğitimden geçtikten sonra, kısa sürede bildiklerini, öğrendiklerini unutan kırsal bölgelerin yüzbinlerce çocuğundan biri duruyordu. İçim parçalandı. »

Bu çocuklar toz toprak arasında tükenip gidiyorlardı. Vedalaştık. “Öğretmenim, seni hiç unutmayacağım.” diyordu artarda. Okuması için öykü, şiir ve romanlar armağan edip ayrıldım.

İlçe merkezine atanmıştım. Köye 6 km uzakta yeni görev yerimde göreve başlayacaktım artık. Sık sık Ali aklıma düşüyordu. Haftalık pazara gelen köylülere sordum. Ali hem koyun güdüyor muş hem de hafızlık kursuna gidiyor muş. Babası, onun devlet okullarında okumasını istemiyormuş. İçim parçalandı. Böyle zeki bir çocuk harcanıp giderse eğitimciliğim ne işe yarayacaktı? Buna göz yumacak mıydım?

Yatılı okul sınavlarında görevliydim. Pazara gelen Ali’yle karşılaştım. İyiye kavrulmuş, sanki küçülmüştü. Yüzü kavlak, dudakları çatlak. Fakat gözleri parlak, ışıldak gibi... Başvurusunu yaptık. Babasına haber vermemesini söyledim. Döndü köyüne Ali.

Sınav günü ilçe merkezinin son evlerinin bittiği yerde yeni yapılan okulun duvarsız bahçesinde Ali’nin beş koyunu otluyordu. Sınav salonunda yerini aldı Ali. Fakat tedirgindi. Ben, gülümseyerek bakışlarımla demek istiyordum ki “Sen endişe etme, soruları yanıtlamana bak. Ben koyunlarını gözlüyorum.” Bir ara dışarı çıktım. Okulun hademesine durumu anlattım. Üst kat sınav salonundan baktım, o da avluda

koyunlara bakıyordu. İyi ki müdürümüz anlamadı Ali’yle aramızdaki sessiz anlaşmayı. İşkillenirdi. Sınav sonunda, soruların tümünü yanıtladığımı anlattı bana. Sonra ona bir gazoz içirdim. Koyunlarını topladı, köyüne döndü. Arkasından bir süre seyrettim. Gözlerim yaşardı.

Ali sınavı başarmıştı. Yatılı okulda okuyacaktı. Hayli uzak bir kent de olsa gidecekti. Babasının karşı koymasına aldırmadan onu kurtarmıştım.

Ali düzenli olarak eğitimini sürdürdü. ODTÜ Makina Mühendisliği’ni bitirdi. Bir süre ABD’de kaldı. Başarılarını hep izledim gururla. Bir kamu kuruluşunda görevini yetkiyle yapıyor şimdi.

*Ali hem koyun
güdüyor hem de
hafızlık kursuna
gidiyor muş.*

Ben ilçe merkezinden il merkezine geçtim. Görevimi 42 yıl sürdürdüm. Emekli oldum. Şimdi bana sorsalar “Meslek yaşamında en gurur duyduğunuz olay nedir?” diye, Ali’nin okuması, okutulmasıdır derim. Şimdi 81 yaşımdayım.

Demek ki, öğretmen bir çoban ateşi yakmalı, gelecek gördüğü öğrencilerine çoban çeşmesinden su içirmeli. Zıyan olup yitmemeli o akıllı uslu köy çocukları. İşte ben bunun gururunu yaşıyorum.”

* * *

PTT görevlisi Ahmet Aydın anlatıyor:

“Eskiden kentler arası yolcu otobüsleri Nevşehir’in içinden hareket ederdi. Ankara’ya gidiyordum. Biletimi aldım, yakındaki büfeden Cumhuriyet alıp cebime koydum. Otobüsün kalkma saatini bekliyorum. Uzaktan tanıdığım, ama adını bilmediğim bir köylü sıkıntılı sıkıntılı geziyordu. Gözü insanların yüzündeydi. Sanki, bir şey soracakmış gibi yaklaşıyor, sonra vazgeçip geri çekiliyordu. Acıdım adama.

“Sıkıntın nedir, bana söyle!” dedim.

Cebimdeki gazeteye dikkatle baktı, gülümsedi.

“Tamam,” dedi. “Sen aradığım adamsın.”

“Hayrola!”

“Benim oğlan Ankara’da hukuk öğrencisi. Dün telefon etti. Parasız kalmış. Bulduk buluşturduk, biraz para sağladık. Bugün PTT kapalı. Bankalar da öyle. Ancak güvendiğim biriyle gönderirsem kısa zamanda eline geçer para.”

“Peki, bana nasıl güvündün?”

“Cebinde Cumhuriyet var ya.”

Gözlerim yaşardı. Köylünün güvenini boşa çıkarmamalıydım. Adını, oğlunun adını, zarfın içindeki paranın tutarını bir kağıda yazdım.

Gözlerim yaşardı. Köylünün güvenini boşa çıkarmamalıydım.

Bir zarf içindeki parayı teslim aldım. Otobüs akşama doğru Ankara Kentlerarası Otobüs Terminali’ne ulaştı. Soran, meraklı gözlerle otobüsten inenlere dikkatle bakan genci gördüm. Endişeliydi. Hiç söz etmeden zarfı teslim ettim. “Babanın selamı var. Aman, dikkatli harca,” dedim. Bavulumu alıp yürüdüm. Bir taksiye bindim. Hukuk öğrencisi genç teşekkür bile edemedi.

* * *

Bozok Yaylası’nın yazarı Abbas Sayar...

Yılkı Atı önce TRT Ödülü kazandı. Sonra filme çekildi.

Biz gazetelerin sanat sayfalarından adım adım izledik. Sonra haber aldık ki, TRT Televizyonu bu filmi yayımlayacak.

Ak-kara tv aygıtının karşısına geçip oturduk. Oğlum Umud daha 5 yaşında. Cankulağıyla seyrediyor.

Yılkıya bırakılan at öyküsü... Hüzünlü... Acı... İnsanoğlu zalim.

Film bitti. Umud, yan odaya geçti. Merak ettim. Vardım baktım, yatağına kapanmış, ağlıyor.

“Bi avuç arpaları, yemleri yok muymuş?”

Ağlıyor... Bizi de ağlatıyor...

* * *

“Öğretmenim, siz benim hapislerde çürümemi önlediniz. Verin elinizi öpeyim.”

“Hatırlayamadım. Ne oldu?”

“Şöyle 1971’e doğru gidin bakalım. İkimiz de otobüs garajında bekliyoruz. Yaz tatili. Siz İstanbul’a gidiyordunuz. Ben Ankara’ya. Bir küçük çanta vardı elimde. O sırada şişman, aşırı şişman bir adam geldi. O zamana kadar hiç görmemiştim. Korkutucu bir yüzü vardı. Bana dedi ki yavaşak bir sesle:

“Kardeş, otobüs almıyor valizlerimi. Siz ikisini üzerinize kaydettirirseniz, ayrıca bagaj parası vermekten kurtulurum.”

İkircikli davrandım. Yüzüme baktınız. Kaş göz işaretiyle kabul etmememi belirttiniz. Size inandım, güvendim. “Olmaz,” dedim. Adam bozuldu. Başka birisine verdi bavullarını. O gün akşam, radyo haberlerinde duydum. Açıkça otobüsün plakasını, nereye gittiğini açıklıyor ve diyordu ki “Bugün Kayseri-İstanbul arasında yolcu taşıyan otobüste yapılan aramada külliyetli miktarda eroin yakalandı ve 3 kişi gözaltına alındı.”

Birden sırtımdan ter boşandı. Size duyduğum minnettarlık sonsuz. O günden beri bir teşekkür edemedim. Siz benim hayatımı kurtardınız.”

* * *

Coğrafya Öğretmeni Oruç Kaleli’nin mektubu:

“Sevgili Öğretmenim, Fakülte son sınıftayız. Bir ay sonra mezun olacağız. Serin bir akşam. Dersler bitti. Arkadaşlar yurtlarına, evlerine dağıldılar. Ben kantinde bekledim. Sizle konuşma gereksin-

mesi duydum. Bir süredir babamla çatıştım. Komşu köyden bitek toprakları olan bir varlıklı adamın kızıyla evlenmemi istiyordu babam. Ben karşı koyuyordum. Bu yüzden babam bana küsmüştü.

Belki dertleşmek istiyordum sizle.

Odanızın ışığı yanıyordu. Gün boyu süren uğultu dinmişti. Kapınızı çalmadan, burnuma kahve kokusu geldi. Anladım. Vivaldi’nin 4 Mevsim’i de duyuluyordu. Odaya girdim. Sadece masa lambası aydınlığında kim bilir kaçınıcı kitabınızı hazırlıyordunuz. Kitaplıkta haritalar, fotoğraflar, çizimler, grafikler... Ciddi bir sevecenlik... Ayağa kalkıp gülümseyerek elimi sıktınız. Adımı biliyordunuz. Yer gösterdiniz. Sormadan içip içmeyeceğimi, fincana kahve doldurdunuz. Karşılıklı içerken ‘Acaba kaç yıl sonra benim de böyle bir odam olacak? Ne zaman müzik dinleyerek ziyaretime gelen bir öğrencimle kahve içebileceğim.’ diye düşünmeden edemedim.

Siz bana hazırladığınız kitap hakkında bilgiler verdiniz. Benim aklımda babam, evlenmemi istediği kız vardı. Anlattım. Bir süre durdu, düşündü. O loş odada sanki bir filozofu dinliyordum.

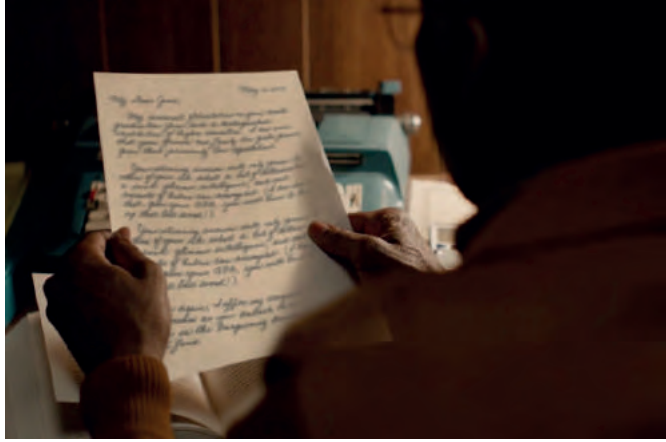
‘Aşını, işini, eşini iyi seç!’ dedi. ‘Bilinmedik aş ya karın ağrısı yaratır ya baş... İşini seversen, sevgiyle yaparsan dünya sana cennet, yaşadığın her gün bir gülistan... Eşinle uyum içinde birliktelik yaşarsan da öyle. Her gün sevgiyle, mutlulukla, sevinçle, esenlikle geçer...’

‘Eğitim, kültür uyumsuzluğu da var bu arada.’

‘Evet, toprakla evlenmeyeceksin ki... Bir genç kız var karşında. İlkokulda 3 yıl okumuş. Küçük görmek değil elbet, olanağı o kadarmış, bırakmış. İvedi olmaz bu işler. Hele okulunu bitir, bu arada umut verme kızcağıza da, yazıktır, fakat kesin kararlı olduğun bilinsin. İkircikli davranırsan üzerine gelirler; ikna etmeğe çalışırlar. Tavrını ortaya koymalısın. Atandığın yerde, karşına bir meslekdaşın çıkar, anlaşırsın, mutlu bir yuva kurarsın.’

Çalışıyordunuz. Belki o anda evinizde eşinizin, çocuklarınızın yanında olmanız gerekiyordu. Özveriyle derslerinizin ardından kitap yayımlatma çabasını sürdürüyordunuz. Vaktinizi çok almamak için müsaade istedim, verdiğiniz bilgiler için teşekkür ettim, ayrıldım. Yine ayağa kalkarak uğurladınız beni (Başka hiç kimseden benzer bir davranış görmediğimi belirtmeliyim). Fakültenin önünden otobüs boş olarak kent merkezine gidiyordu. Binmedim. Baktım hâlâ ışığının yanıyordu. İçim sevgiyle ürperdi, saygıyla düşündüm. Tavsiyelerinizi bir daha belleğimde tazeledim. Yürüdüm, yürüdüm...

O gün, o akşam, o görüşme benim yaşamımda bir dönüm noktası oldu. Sanki bir milat... Yurda varınca ajandama yazdım o gün

yaşadıklarımı.

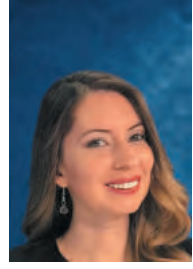
Değerli öğretmenim, Fakülte bitti. O yıllar şimdiki kadar çok değildi mezun sayısı. Üç ay sonra atamalarımız yapıldı. Sevinçle, mutlulukla, görev yaptığım liseyi size bildirdim. Sonra tarih öğretmeni Sevinç’le tanıştım, anlaştık ve evlendik. Babam beni bağışlamadı. O kızcağızla evlenmeyince toprakları elinden kaçırmıştı. Yıllar sonra, artık ilk çocuğumuz doğunca ziyarete gittik. Ablalarımın torunları vardı da, tek oğlu olan benim çocuğum ilkti. Babam, anacığım gözyaşlarıyla torununa, gelinine sarıldılar: anladım ki beni affetmiş babam.

Sevgili Öğretmenim, nereden nereye? Siz benim için hep bir ‘idol’ oldunuz. Bir kılavuz, rehber. Bu mektubumu böyle bir duyguyla yazdım. Başka bir amacı da yoktur. Size sağlık, esenlik diler, tekrar tekrar teşekkür ederim.” •

23 Nisan 2000-Ürgüp. / 1 Ağustos 2019

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Deniz Yaşamını Korumak İçin Güneş Kremi Kullanımı Yasaklandı

Pasifik Okyanusu'nda bir ada ülkesi olan Palau'da deniz yaşamını korumak için emsal bir karar verildi. İçerdiği kimyasalların mercan adaları ve diğer deniz canlılarına zarar

verdiği gerekçesiyle güneş kremlerinin kullanımı ve satışı ülkede yasaklandı. Yasağı ihlal edenler bin dolar para cezasına çarptırılacak. Böylece Palau bu yasağı getiren ilk ülke oldu.

Palau Devlet Başkanı Tommy Remengesau, "Palau'nun kritik doğal alanlarında ve doğamızın en ünlü canlılarının dokularında zehirli güneş kremi kimyasalları tespit edildi. Bilim bize bir uygulamamızın mercanlara, balıklara ya da okyanusa zarar verdiğini söylüyorsa halkımız ve ziyaretçilerimiz bunu dikkate alır" açıklaması yaptı. Her yıl insanların üzerinden akan 6 ila 14 bin ton güneş kreminin, mercan kayalıklarının da bulunduğu bölgeleri etkilediği tahmin ediliyor.

2 İngiliz Astronot: "Uzaylılar Aramızda, Ama Onları Göremiyoruz"

Uzaya giden ilk İngiliz astronot Dr. Helen Sharman, tartışmalara neden olacak bir açıklama yaptı. Dr. Sharman, uzaylıların kesinlikle var olduklarını savundu. "Uzaylılar var. Bunun başka yolu yok. Milyarlarca yıldız arasında her türlü yaşam formu olmalı" diyen Sharman, "İnsanlar gibi karbon ve nitrojenden yaratılmadıkları için onları göremiyor olabiliriz" ifadelerini kullandı. Mayıs 1991'de iki Rus kozmonotla birlikte Sovyet Mir Uzay İstasyonu'na giden 56 yaşındaki Sharman, halen Londra'daki Imperial College'da Kimya Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Dr. Sharman, 2018 yılında Kraliçe 2'nci Elizabeth tarafından Britanya İmparatorluk Nişanı'yla ödüllendirilmişti.

3 Dünyada Çocuklarla İlgili Vahim Tablo

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu UNICEF'in raporu çocuklarla ilgili utanç tablosunu ortaya çıkardı. Rapora göre; Afga-

nistan'da 2019'un 9 ayında şiddet nedeniyle her gün ortalama 9 çocuk hayatını kaybetti ya da sakat kaldı. Ölen ya da sakat kalan çocukların sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 11 arttı. Çocuk ölümlü ve çocuk yaralanmalarının en fazla Kabul, Nangarhar, Paktiya, Helmand ve Kandahar vilayetlerinde görüldüğü vurgulandı. Raporda, Afganistan'da

2 milyon çocuğun yetersiz ve sağlıklı beslenme nedeniyle çeşitli rahatsızlıklarla mücadele ettiği, ülkedeki şiddet olaylarının etkilediği çok sayıda çocuğun psikolojik hastalıklarla boğuştuğuna dikkat çekildi.

4 Rusya Küresel Isınma Nedeniyle En Sıcak Yılına Yaşadı

120 yıldır yapılan kayıtlara göre; Rusya 2019'da en sıcak senesini yaşadı. Soğuk kışları ile bilinen Rusya'da küresel ısınma doğal yaşamı da tehdit ediyor. Bu ayın başında Rusya'nın kuzeyinde 50'den fazla kutup ayısı buzulların incelenmesi nedeniyle yiyecek bulmak için köylere kadar geldi. Avrupa

Birliği'nin iklim gözlem kurumu, Temmuz ayının dünya genelinde ölçülen sıcaklıkların sanayi devrimi öncesi döneme göre ortalama yaklaşık 1,2 santigrat derece daha fazla olduğunu açıklamıştı.

6 5700 Yıl Öncésinin İpucunu Sakızdaki Diş İzleri Verdi

Danimarka'nın Syltholm Adası'ndaki arkeolojik incelemelerde bulunan bir sakızdaki diş ilerinden 5 bin 700 yıl önce; Taş Devri'nde yaşayan bir kadına dair ipuçları elde edildi. Sakızdaki DNA'dan kadının tüm genetik şifresi çözüldü. Araştırmacılar, ilk kez kemik dışındaki bir malzemeden eski insanlara ait tam gen diziliminin elde edildiğini vurguladı. Gen dizilimi, kadının İskandinavyalı değil, kıta

Avrupası'nda yaşayan ve buzulların çekilmesinden sonra buraya göçen avcı-toplayıcı bir topluluğa mensup olduğunu gösteriyor. Kopenhag Üniversitesi'nden Dr. Hannes Schroeder, huş ağacının kabuğundan elde edilen sakızın, özellikle bu döneme ait insan kalıntısı olmaması nedeniyle çok değerli bir DNA kaynağı olduğunu söyledi.

7 Dünyanın En Büyük Çiçeği

Güneydoğu Asya ülkelerinde görülen Raflesya isimli çiçek, 111 santimetreye ulaşarak dünyanın en büyük çiçeği olma rekorunu kırdı. Endonezyalı doğa korumacıları, Raflesya'nın Batı Sumatra ormanlarında bulunan 107 santimetrelük çiçekten daha büyük boyutta olduğunu duyurdu. Raflesya, asalak

bitki ve böcekleri çekmek için çürük et kokusu salıyor. Bir metre boyuta ulaşabilen bitkinin ağırlığı 11 kilograma kadar çıkıyor. Tohumu olmayan çiçek, ağaçların çökleri üzerinde parazit olarak yeterli ısı ve suyu bulunca ortaya çıkıyor. Kötü kokusundan dolayı 'Ceset Çiçeği' olarak da adlandırılan Raflesya ismi, dönemin İngiliz sömürge yöneticisi Stamford Raffles'dan geliyor. Singapur'un da kurucusu kabul edilen Raffles, 19. yüzyılın başlarında bu çiçeği fark ederek kayıtlara geçti.

doğum ve çocuk yetiştirmenin maliyetinin artması, çalışma yaşamında kadınların sayısının fazlaşması ve evlenme yaşının yukarı çıkması nüfustaki azalışın başlıca nedenleri arasında bulunuyor.

Çalışanların Tuvalette Geçirdiği Zamanı Azaltmak İçin Yeni Tasarım

Çalışanların iş verimini azalttığı gerekçesiyle yeni bir tuvalet tasarımı yapıldı. İngiltere'deki bir şirketin yeni tuvalet tasarımı, 13 derece bir eğime sahip. Bu da bacaklarda bir gerilime neden oluyor ve üzerinde fazla vakit geçirmeyi imkânsız kılıyor. Fiyatları 150 ile 500 pound arasında değişen tuvaletler için çok miktarda sipariş alındığı belirtildi. Sipariş verenler arasında yol üstündeki akaryakıt istasyonları, restoran ve kafeler de var. Yapılan bir araştırmaya göre, işyerinde tuvalette geçirilen süre 28 dakikaya kadar çıkabiliyor. Bu, her bir çalışanın haftalık mesaisinin 2,5 saatini tuvalette geçirmesi anlamına geliyor. Verilere göre; söz konusu zaman kaybı nedeniyle şirketler her bir çalışan için 1533 pound zarar ediyor. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

8 Japonya'da Doğum Oranı Hızla Düşüyor

Japonya Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yayımladığı rapora göre, 2019'da 864 bin bebek dünyaya geldi. Bunun, kayıtların tutulmaya başlandığı 1889'dan beri görülen en düşük seviye olduğu belirtildi. Bu yıl doğum oranının rekor seviyede düştüğü ve ülke nüfusunun 512 bin kişi azaldığını gösteriyor. Nüfusun 2065'e kadar 124 milyondan 88 milyona ineceği tahmin ediliyor. Japonya'da,

ŞUBAT AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(c) Eleştirilemez

6-(a) Devre dışı

11-(a) Arıtcı

2-(d) Etmen

7-(a) Sürdürüm

12-(a) Duyu bozukluğu

3-(d) Nakit para

8-(b) Biçimleme

13-(d) Süsleme yöntemi

4-(b) Eğlence türü

9-(a) Sağlığa uygunluk

14-(a) Yer değişikliği

5-(b) Kabin ağırlığı

10-(d) Uzunluk

15-(c) Oklama

"Bilginizi Denetleyin"

1-(b) Sufle

2-(a) Risale

3-(d) Şövale

4-(c) Süreçten

5-(a) Tırtıl

6-(c) Peynir

7-(a) Katır

8-(c) Bar

9-(b) Zemheri

10-(d) Metronom

11-(b) Anonim

12-(b) Kurgusal

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Deniz Nisa Büyüülü,
Adana

Ayça Yıldız, Ankara

Masal İzmitlioğlu,
Adıyaman

Lavinya Genç, Alanya

Esila Soybal, Adana

Şüleyman Ünver, A.B.D.

Öykü ve Utku Özdaş, Adana

Şebnem Orcan Demir, Ankara

Esmâ Özyay, İstanbul

Ayaz Yetgin, İstanbul

Mehmet Kuyucu, Ankara

Çınar Mete Yılmaz, Malatya

Nehir Yılmaz, Antalya

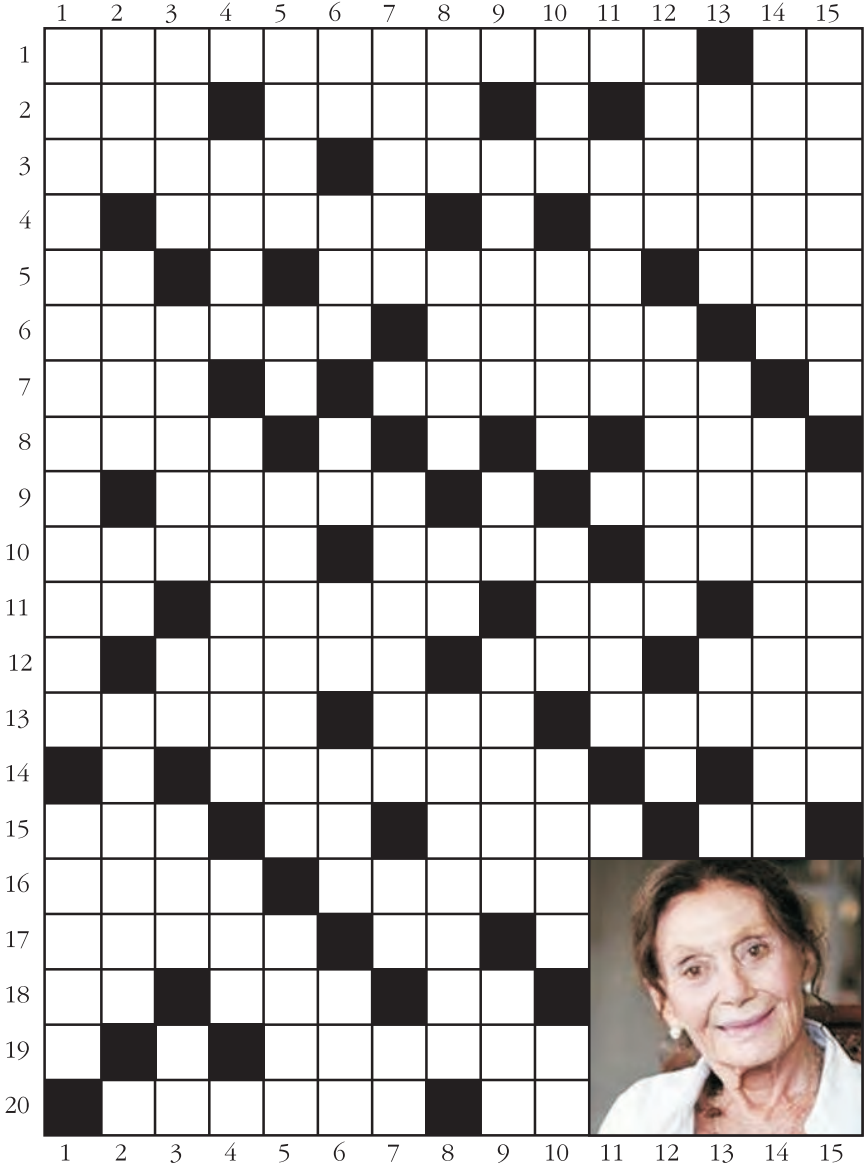
Seyfettin Erdem, Mersin

Özden Kaymak, Ankara

Şevket Kan, Şanlıurfa

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz aylarda yitirdiğimiz devlet sanatçısı unvanlı fotoğrafta görülen tiyatro sanatçımız. Bir işletme veya kurumun ürün ve hizmet yaratmak amaçlı kullandığı kaynakların kısa adı. 2-Muğla'nın bir ilçesi.-Başka, diğer.-İrlanda'nın kendi dilindeki adı. 3-Parlaklığını yitirmiş olan.-Yılbaşı bereket balığı olarak da bilinen bir meze türü. 4-İsimler listesi.- Türk mitolojisinde önemli bir rol oynayan efsanevi bir dişi kurt. 5-Bir nota.-Karun adı ile de bilinen ünlü Lidya kralı.-Frengi hastalığının diğer adı. 6-Yazıt.-Zulmeden,gaddar.-Kenya'nın plaka işareti. 7-Usta, ehil kişi.- Denizde balıkların veya küreklerin kımlıdanışıyla oluşan parıltı. 8-Radyo ve televizyon programlarında oyunun sahnelenmesini organize eden sorumlu kişi.-Kişi, şahıs. 9-Çeşitli renk ve büyüklükteki karelerden oluşan desen.- 1972 - 2002 yılları arasında düzenlenmiş Avrupa kulüpleri basketbol turnuvası. 10-Elastiki.-Ölümlü.-Antalya'daki dünyaca ünlü plaj. 11-Neonun simgesi.- Konser, sinema, tiyatro gibi eğlence yerlerine girme imkânını veren belge.- Güreşte bir oyun.-Litrenin kısa yazılışı. 12-Gerçekte yeri olmayıp zihinde tasarlanan.- '.... Zadora' (ABD'li ünlü aktris ve şarkıcı).-Tüyleri parlak bir papağan türü. 13-Özen-Tavır,davranış.-Avrupa'da bir ülke. 14-C vitamini yönünden zengin tropik bir meyve.-Bir renk. 15-Di nükleik asidin kısa yazılışı.-Şıkar.-Açık pembe renk.-Genişlik. 16-İlgeç.-'..... Bacanos'-(1888-1950 yılları arasında yaşamış olan kemence virtüözümü). 17-Bellini'nin ünlü operası.-Hububat tozu. 18-Mağara.- O yer anlamında bir sözcük.-Rusçada evet. 19-Argoda dikizci, gözcü. 20-Çarşılarda aynı işin yapan esnafın bulunduğu bölüm.-Duman lekesi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-'Karar- ma Geceleri', 'Ölmez Ağacı' adlı filmlerinden tanıdığımız ve 2012 yılında yitirdiğimiz sinema yönetmenimiz.- Çeşme'de Savaşı (Ayzovosky'nin ünlü tablosunun adı). 2-Uluslararası Çalışma Örgütünün kısa adı.-'..... Şerefi' (Yönetmen Orhan Aksoy'un bir filmi).- Selenyumun simgesi.- Kasları kemiklere bağlayan bağlar. 3-Istanbul'un da simgesi olan çiçek.-İyi kılıç kullanan kişi.-Bir nota.- İsviçre'de bir kanton.-İridyumun simgesi. 4-'..... Beni Öldürsene' (Barış Pirhasan'ın 1997 yapımı filmi).-Japon çiçek düzenleme sanatı.-Toprak Mahsulleri Ofisi'nin kısa adı. 5-Hedefi tutturamama.- Baryumun simgesi.-Japonya'da bir ada.- Yunan mitolojisinde savaş tanrısı. 6-Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi.-Makine Kimya Endüstrisi'nin kısa adı.-İskambilde bir kağıt.-Lantanın simgesi.-Çevresine göre alçakta kalan coğrafi oluşum.- Arka.geri. 7-Evlerde yiyecek, içeceklerin saklandığı oda, ambar veya dolap.-Labada.- Lutesyumun simgesi.-Kiloamperin kısa yazılışı. 8-Yazma, yemeni.-Namaz çağırısı.- Bir binek hayvanı.-Malatya'nın bir ilçesi. 9-Kazakistan halkından olan.-Tarla sınırı.- Hipodromda yarış atlarının yedekte gezdirildikleri yer.-Gelecek. 10-Yunanca tanrı ve kutsallık anlamına gelen ön ek.- Haberci.-'..... Şehrin Hikayesi' (Charles Dickens'in bir yapıtı).-Molekülünde üç atom bulunan oksijenden oluşan, gaz durumundaki basit element.-Notada durak işareti. 11-Eski gelenekler ve töreler.-Mikroskop camı. 12-Küçük balıkçı teknesi kaptanı.- Büyük, gösterişli mezar.-Satrançta bir taş. 13-Nazım Hikmet'in yazdığı bir oyun.-Sivas'ın bir ilçesi.-Polonya'nın plaka işareti. 14-İroni özelliği taşıyan.- Bazı giyeceklere sertlik vermek için kullanılan bir tür kumaş.- 15-Yoğunluk.-Argoda aklından zoru olan kişi.

filizoskaybd@gmail.com

Satranç

Mustafa Yıldız

DÜNYA HIZLI SATRANÇ ŞAMPİYONASI

2019'un son günlerinde Moskova'da düzenlenen Dünya Hızlı ve Yıldırım Satranç Şampiyonasında genel kategoride Magnus Carlsen, kadınlar kategorisinde ise Kateryna Lagno birinci oldular. Kadınlar kategorisinde ülkemiz adına yarışan Ekaterina Atalık, birinci ile eş puanla 3. sırayı paylaşarak büyük bir başarı gösterdi.

Mustafa Yılmaz - Vladimir Belov

11. Tur

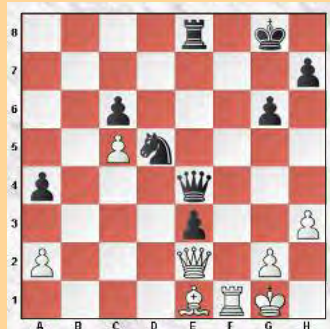
25. Kh3 f6 Siyah'ın şah kanadı Beyaz'ın ağır taşlarının saldırısı karşısında yeterli savunmadan uzak, o nedenle Beyaz, atını h5'te birkaç hamle asılı bırakabiliyor. Eğer 25...gxh5 26.Vh5 sonrasında siyah şahın mat olması çok daha yakın olurdu. 26.g4 Ae7 27.g5 (Daha kuvvetlisi, Axf6 Kxf6 27.Vh2 ve devamı .) 27... fxg5 28.fxg5 e5 29.Af6 Kxf6 30.gxf6 Vxf6 Sonunda, kendini asan at, şah çekip sahneden çekildi, yanında siyah kaleyi de götürdü. 31.Axe5 Af5 32.Axc4 dxc4 Kalite öne geçen Beyaz, figürleri değiştirip hızla oyun sonuna geçmek istiyor. 33. Ke1 Vg5+ 34.Vg2 Vf6 Bu geri çekilmeden sonra sazi Beyaz alıyor ele. 35.Vd5+ Şf8 36.Vc5 Şg8 37.Vc7 Vg5+ 38.Şh1 Kd8 39.Vh7+ Şf8 40.Vh8+ Şf7 41.Kh7+ 1-0

Vera Nebolsina - Ekaterina

Atalık, 2.Tur

Vezerin iyi bir blokajcı olamayacağını gösteren bir konum. Beyazın işi zor zira beyaz vezir piyonun ilerleyişine yol vermek zorunda. Beyaz, Af4 hamlesinden çekiniyor. 47.Vf3 Vxf3 Veziri değiştirmek düşüncesi de yanlış. Peki nedir bu konumda doğru olan? Bu sorunun doğru yanıtı galiba yok. 48.Kxf3 Kb8 49. Fh4 Kb1+ 50.Şh2 e2 Beyaz terk etti. Piyonun yükselişi ancak alet kaybıyla önenebilir.

Vahap Şanal – Pavel V. Tregubov, 11.Tur

27.Ff5!? Rakibi hataya yapmaya iten cesur bir hamle. 27...Vd8? İşte beklenen buydu. 28.Fe6+ Şh8 29.Kxe5 fxe5 30.axb5 axb5 31.cxb5 h6 32.Kef5 Fg6 33.K5f2 Şh7 34.Vc3 Vb6 35.Kf8 Kxf8 36.Kxf8 Vxb5 37.Ve5 Ka6 Siyah, ağır figürlerini olay yerinden uzaklaştırdığının farkında mıdır? 38.Fg8+ Şh8 39.Ve7 Vb1+ 40.Şh2 Ka1 Siyah da 1. yatayda bir şeyler planlıyor ama şahı çok zor durumda. 41.Ff7+ Şh7 42.Kh8+ 1-0 (42...Şxh8 43. Vf8+ Şh7 44.Vg8+ mat olurdu.)

Ekaterina Atalık – İrina Barchuk, 3.Tur

59...Vc4+?? Bu düzeyde bir turnuvada rastlanmayacak bir hata: kale araya girecek ve vezir de istekte kalacak, besbelli. 60.Kf4 Vxf4+ Çaresizlik. Veziri kaçsa kalesi düşecekti. 61.gxf4 Kxf6 62.Vxh7 Şd6 63.Şg4 Kf8 64.Vc2 Kb8 65.Vc5 Şd7 66.b5 ve Siyah terk etti. 1-0

ÖĞRETİCİ BİR KONUM

Beyaz kazanır?

Beyazın amacı, şahı e5'te iken siyah şah a5'te ve hamle sırası kendisinde olacak.

1.Şg5 Şa2 Siyah şah sadece a diğinde hareket edebilir. 2.Şg6! Ka6+ 3.Şf5 Ka7 4.Şe5 Şa3 5.Şd5 Şa4 6.Şc5 (7.Şb6 tehdidi.) 6...Şa5 Beyazın istediği konum tam da bu. 7.Kc8! Kxh7 8.Ka8+ ve mata çare yok.

(Başarıya Giden Yol / Peyço Peev)

Bize Gönderilen Kitaplardan

Antik Felsefe Tarihi

François Fénelon

Büyüyenay Yayınları

“Kayıp Hazine”nin Hamisi” Mustafa Kirenci’den “kendini tanı” diyen yeni bir çalışma. Ezber bozan kitabın özellik ve önceliği Türkiye’deki bu tür yayınların ilki olması. 1854 yılında Fransızcadan tercüme edilerek basılan bu eser François Fénelon’un “Abrégé de La Vie des Plus Illustres Philosophes de L’Antiquité” kitabının “Evvel Zaman İçinde A’zamü’ş-şan Olan Filozofların İmrar Etmiş Oldukları Ömürlerinin İcmalidir” adıyla yapılan tercümesi. Mütercim, Krikor Kumaryan, hakkında elde hiç bilgi bulunmayan bir Osmanlı vatandaşı Ermeni. Günümüze kadar Münif Paşa’nın “Muhaverat-ı Hikemiye”-si antik felsefeyle ilgili yapılan ilk çağdaş tercüme sayılırken, aksine, Krikor Kumaryan’ın bu tercümesinin bu konudaki ilk ve son derece kapsamlı çalışma olduğu anlaşıl-

makta. Bedri Mermutlu’nun yayına hazırladığı Krikor Kumaryan’ın tercümesi Türkçede mevcut antik filozoflarla ilgili diğer kitaplardan kıdem bakımından sahip olduğu önceliğin yanında tercüme dili bakımından da kendine özgü bir yere sahip. Kumaryan’ın Türkçesi o devre mensup bir Ermeni’nin Türkçesi. Bu yönüyle yazı dilimizdeki sınırlı sayıda örnekten biri olan eserin dilini düzelterek aktarmayı uygun görmeyen yayınevi olduğu haliyle yayını tercih etmiş. Kitap ilk yayınlandığında, Ali Paşa’nın tavsiyesiyle, sayfalar Fransızca ve Türkçe olarak karşılıklı basılmış. Bir buçuk asır sonra yine çift dilli yayınlanan kitabın özgün baskıdaki eski yazı ve yeni yazı sayfaları karşılıklı bir arada. (...)

Arkadaş Mektupları

Erdal Öz,
Adnan Özyalçınır
Kemal Özer’

Can Yayınları

“Bir ağacın dalları gibiydik”, diyor Kemal Özer, dostlarını anarken. Arkadaş Mektupları’nda

bu çok dallı ağacın üç ismi Erdal Öz, Adnan Özyalçiner ve Kemal Özer'in 1955 ile 1973 yılları arasındaki mektupları bir araya getirilmiş. Erdal Öz, "Kendimin o yıllardaki görüntüsünü buluyorum", diyerek arkadaşlarına yazdığı mektupların bir dönemin belleğini nasıl kayda geçirdiğine işaret ederken; Kemal Özer de mektupları sayesinde kendisiyle yüzleşme olanağı yakaladığını dile getiriyor: "Özellikle 1970'e kadar yazdıklarım, elimde başka örnekler olmadığı için, başlı başına birer kendimle yüzleşme olanağı. Bu mektuplara ulaşana değin o yıllara ilişkin yalnız belleğimdeki kalanlar vardı, bir de elimdeki yanıtlardan çıkardığım birtakım ipuçları." 1950 kuşağının üç önemli isminin mektupları, kendi kişisel tarihlerinin kayıtlarını tutmanın yanı sıra 1955'ten 1973'e kadar arkadaş sohbetlerine saklanmış "gizli" edebiyat tarihini de açığa çıkarıyor. Bütün Dünya Dergisi'nin gözbebeği Konur Ertop'un da adının geçtiği kişiler arasında kimler yok ki: "Arslan Kaynaradağ, Asım Bezirci, Cemal Süreya, Demir Özlü, Doğan Hızlan, Ece Ayhan, Edip Cansever, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ferit Edgü, Mehmet Fuat, Muzaffer Erdost, Oktay Akbal, Onat Kutlar, Salah Birsal, Tomris-Turgut Uyar...

Karanlıkta Adalet Koşusu

İlhan İmil

Gece Kitaplığı

Dört çocuklu, çiftçi bir ailenin son bireyi olarak doğan Ekin, gözlerini açtı ama hiç bir şey göremedi. Doğuştan görme engelli idi. Ailesi gözü oldu. Bir yanda karanlığa mahkum çocukları öte yanda aydınlıkların yok edilmeye çalışıldığı, karanlıkların egemenliğine mahkûm edilmek istenen bir ülke vardı. Ailesinin fedakârlıkları ve destekleri sayesinde küçücük yüreği ve cesareti ile önündeki bütün engelleri aşan Ekin, bir hukukçu olarak hayata atılıp aydınlık bir dünya için "Karanlıkta Adalet Koşusu"na başladı. Gerçek anlamda özgürlük ve demokrasinin, insani değerlerin ön planda tutulduğu; "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesi doğrultusunda insanca ve kardeşçe yaşamının sınırlarını ve sınırlarını dile getiren kitap, hukukçuların yanlışlıklarına ve hatalarına da değiniyor. (...) "Kör olma da gör beni!" sesi körlük sisini dağıtmaya, engellilere karşı bakış açısını değiştirmeye, fırsat eşitliği sağlamaya yönelik bir adım.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: DİDEM AKGÜN, MANİSA

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor.
Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız
yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın,
bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

T Ü R K S A N A T Ç I L A R

HATİCE KUMBARACI GÜRSÖZ

Babası Atatürk Türkiye'sinin ilk resim ve müzik öğretmenlerindendi. Keman sesleri, boya tutkal kokuları, tiyatro dekoru eskizleri ve Abidin Dino gibi değerli sanatçıların olduğu bir ortamda büyüdü. “Yaz tatilinde ne yaptınız?” ödevine karşılık yaptığı ‘Kırmızı Trenle Seyahat’ resmi başöğretmenin odasına asıldığı gün içindeki sanat aşkının akacağı yol belli oldu. O eğitim almaksızın sanatçı olunabileceğine inanmıyordu. Adana’dan gidip Akademi’de Cemal Tollu Atölyesi’nden mezun oldu. “Resim benim için bir hayat tarzıdır. Hayatta her zaman sanatla iç içeyiz... Çirkinlikler bile sanatla buluşunca güzelleşir. Siyasetin yalanları çeşitli sanatsal etkinliklerle kamufle edilmeye çalışılır... Resim yapmak sadece desen ve renk bütünlüğünü tuvale aktarmak değildir... Sanatçı yarattığı eserin içinde yaşar. Hiçbir tablo bitmez. İmzanızı atsanız da, duvara assanız da, geçiminiz için satsanız da... Bir takım kısıtlamalar olduğu zaman sanat, sanat olmaktan çıkar” dedi.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320